

ЗАШТИЋЕНЕ ВРСТЕ
ФЛОРЕ И ФАУНЕ СРБИЈЕ

Садржај:

ВОДИЧ ЗА ЗАШТИЋЕНЕ ВРСТЕ ФЛОРЕ И ФАУНЕ СРБИЈЕ

Садржај	2-5
Увод	6
Шумске области са шумским газдинствима	7
БИЉКЕ	9
<i>Acer heldreichii</i> Orph.	10
<i>Acer intermedium</i> Pančić	11
<i>Adonis vernalis</i> L.	12
<i>Alkanna tinctoria</i> (L.) Tausch	13
<i>Alnus viridis</i> (Chaix) DC.	14
<i>Anacamptis pyramidalis</i> (L.) L. C. M. Richard	15
<i>Anemone apennina</i> L.	16
<i>Anemone silvestris</i> L.	17
<i>Asphodeline lutea</i> (L.) Rchb.	18
<i>Betula pubescens</i> Ehrh.	19
<i>Blackstonia perfoliata</i> (L.) Huds. subsp. <i>perfoliata</i>	20
<i>Calluna vulgaris</i> (L.) Hull.	21
<i>Campanula thyrsoidea</i> L.	22
<i>Carex limosa</i> L.	23
<i>Cephalanthera damasonium</i> (Miller) Druce	24
<i>Cephalanthera longifolia</i> (L.) Fritsch	25
<i>Cephalanthera rubra</i> (L.) L. C. M. Richard	26
<i>Clematis alpina</i> (L.) Miller	27
<i>Coeloglossum viride</i> (L.) Hartman	28
<i>Corallorhiza trifida</i> Chatel	29
<i>Cyclamen hederifolium</i> Aiton.	30
<i>Cyclamen purpurascens</i> Miller.	31
<i>Cyperus serotinus</i> Rottb.	32
<i>Cypripedium calceolus</i> L.	33
<i>Dactylorhiza cordigera</i> (Fries) Soo	34
<i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soó	35
<i>Dactylorhiza majalis</i> (Rshb.) Hunt	36
<i>Dactylorhiza sambucina</i> (L.) Soó <i>sambucina</i>	37
<i>Daphne laureola</i> L.	38
<i>Dianthus diutinus</i> Kit.	39
<i>Digitalis viridiflora</i> Lindley	40
<i>Diphysium complanatum</i> (L.) Rothmaler	41
<i>Doronicum hungaricum</i> Rchb. fil.	42
<i>Drosera rotundifolia</i> L.	43
<i>Dryopteris dilatata</i> (Hoffm.) A. Gray.	44
<i>Epipactis atrorubens</i> (Hoffm.) Schult.	45
<i>Epipactis helleborine</i> (L.) Crantz <i>helleborine</i> .	46
<i>Epipactis microphylla</i> (Ehrh.) Swartz.	47
<i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz.	48
<i>Epipogium aphyllum</i> Swartz.	49
<i>Equisetum fluviatile</i> L.	50
<i>Eranthis hyemalis</i> (L.) Salisb.	51
<i>Forsythia europaea</i> Degen & Bald.	52
<i>Fritillaria degeniana</i> J. Wagne.	53
<i>Fritillaria meleagris</i> L.	54
<i>Gagea minima</i> (L.) Ker-Gawler	55
<i>Galanthus elwesii</i> Hooker fil. <i>elwesii</i>	56
<i>Galanthus nivalis</i> L.	57
<i>Gentiana acaulis</i> L.	58
<i>Gentiana lutea</i> subsp. <i>symphiandra</i> (Murb.) Hayek	59
<i>Gladiolus imbricatus</i> L.	60

<i>Gladiolus palustris</i> Gaudin	61
<i>Goodyera repens</i> (L.) R. Br.	62
<i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R. Br.	63
<i>Gymnadenia odoratissima</i> (L.) Rich.	64
<i>Hermidium monorchis</i> (L.) R. Br.	65
<i>Himantoglossum hircinum</i> (L.) Spreng.	66
<i>Hippuris vulgaris</i> L.	67
<i>Hottonia palustris</i> L.	68
<i>Ilex aquifolium</i> L.	69
<i>Iris pumila</i> L.	70
<i>Iris sibirica</i> L.	71
<i>Juniperus excelsa</i> Bieb.	72
<i>Laburnum anagyroides</i> Medicus	73
<i>Leontopodium alpinum</i> (L.) Cass.	74
<i>Lilium jankae</i> A. Kerner.	75
<i>Lilium martagon</i> L.	76
<i>Limodorum abortivum</i> (L.) Schwarz	77
<i>Listera cordata</i> (L.) R. Br.	78
<i>Listera ovata</i> (L.) R. Br.	79
<i>Lycopodium clavatum</i> L.	80
<i>Menyanthes trifoliata</i> L.	81
<i>Neottia nidus-avis</i> (L.) L. C. M. Richard	82
<i>Nepeta tranjensis</i> Diklić & Milojević	83
<i>Nigritella nigra</i> (L.) Reichenb. fil. <i>nigra</i>	84
<i>Nonea pallens</i> S. Petrovic	85
<i>Nuphar lutea</i> (L.) Sibth. & Sm.	86
<i>Nymphaea alba</i> L.	87
<i>Ophrys apifera</i> Hudson.	88
<i>Ophrys mammosa</i> Desf.	89
<i>Ophrys sphegodes</i> .	90
<i>Orchis coriophora</i> L.	91
<i>Orchis laxiflora</i> Lam.	92
<i>Orchis mascula</i> (L.) L.	93
<i>Orchis morio</i> L.	94
<i>Orchis purpurea</i> Hudson.	95
<i>Orchis simia</i> Lam.	96
<i>Paeonia peregrina</i> Miller	97
<i>Paeonia tenuifolia</i> L.	98
<i>Picea omorika</i> Pančić	99
<i>Pinus heldreichii</i> Christ.	100
<i>Pinus nigra</i> Arnold subsp. <i>pallasiana</i> (Lamb.)	101
<i>Pinus mugo</i> Turra	102
<i>Pinus peuce</i> Gris.	103
<i>Platanthera bifolia</i> (L.) L. C. M. Richard	104
<i>Platanthera chlorantha</i> (Custer) Reichenb.	105
<i>Primula auricula</i> L.	106
<i>Prunus fruticosa</i> Pallas	107
<i>Prunus laurocerasus</i> L.	108
<i>Prunus tenella</i> Batsch	109
<i>Pulsatilla vulgaris</i> Miller subsp. <i>grandis</i>	110
<i>Pyrus elaeagnifolia</i> Pallas	111
<i>Pyrus nivalis</i> Jacq.	112
<i>Quercus pedunculiflora</i> K.Koch	113
<i>Quercus trojana</i> Webb	114
<i>Ramonda nathalie</i> Pančić & S. Petrović.	115
<i>Ramonda serbica</i> Pančić	116
<i>Ranunculus lingua</i> L.	117

Садржај:

<i>Rhododendron ferrugineum</i> L.	118	<i>Triturus cristatus</i>	178
<i>Salix rosmarinifolia</i> L.	119	<i>Triturus vulgaris</i>	179
<i>Scopolia carniolica</i> Jacq.	120	<i>Vipera berus</i>	180
<i>Senecio pancicii</i> (Jurišić) Adamović	121	ПТИЦЕ	181
<i>Spiraea cana</i> Walbst. & Kit.	122	<i>Accipiter brevipes</i>	182
<i>Spiraea crenata</i> L.	123	<i>Accipiter gentilis</i>	183
<i>Stratiotes aloides</i> L.	124	<i>Accipiter nisus</i>	184
<i>Swertia perennis</i> L.	125	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	185
<i>Taxus baccata</i> L.	126	<i>Actitis hypoleucos</i>	186
<i>Thelypteris palustris</i> (All.) H. P. Fuchs	127	<i>Aegolius funereus</i>	187
ИНСЕКТИ	129	<i>Aegypius monachus</i>	188
<i>Wulfenia belcicii</i> R. Lak.	128	<i>Alcedo atthis</i>	189
<i>Adalia bipunctata</i>	130	<i>Anas acuta</i>	190
<i>Anatis ocellata</i>	131	<i>Anas clypeata</i>	191
<i>Brashytron pratense</i>	132	<i>Anas crecca</i> (Ghana)	192
<i>Calosoma inquisitor</i>	133	<i>Anas penelope</i> (Ghana)	193
<i>Calosoma sycophanta</i>	134	<i>Anas querquedula</i> (Ghana)	194
<i>Carabus</i> sp.	135	<i>Anas strepera</i>	195
<i>Cerambyx cerdo</i>	138	<i>Anser anser</i>	196
<i>Coccinalla septempunctata</i>	139	<i>Anser fabalis</i>	197
<i>Colias myrmedone</i>	140	<i>Anthus campestris</i>	198
<i>Exochomus quadripustulatus</i>	141	<i>Anthus cervinus</i>	199
<i>Lucanus cervus</i>	142	<i>Apus apus</i>	200
<i>Morimus funereus</i>	143	<i>Apus melba</i>	201
<i>Myrmeleon formicarius</i>	144	<i>Aquila chrysaetos</i>	202
<i>Oryctes nasicornis</i>	145	<i>Aquila clanga</i>	203
<i>Papilio machaon</i>	146	<i>Aquila heliaca</i>	204
<i>Parnassius apollo</i>	147	<i>Aquila pomarina</i>	205
<i>Parnassius mnemosinae</i>	148	<i>Ardea cinerea</i>	206
<i>Rosalia alpina</i>	149	<i>Ardea purpurea</i>	207
<i>Saga pedo</i>	150	<i>Ardeola ralloides</i>	208
<i>Zerynthia polyxena</i>	151	<i>Arenaria interpres</i>	209
РИБЕ	153	<i>Asio flammeus</i>	210
<i>Acipenser gueldenstaedti</i>	154	<i>Asio otus</i>	211
<i>Acipenser stellatus</i>	155	<i>Athene noctua</i>	212
<i>Acipenser nudiventris</i>	156	<i>Aythya ferina</i>	213
<i>Acipenser ruthenus</i>	157	<i>Aythya fuligula</i>	214
<i>Alosa caspia nordmani</i>	158	<i>Aythya marila</i>	215
<i>Gobio kessleri</i>	159	<i>Aythya nyroca</i>	216
<i>Hucho hucho</i>	160	<i>Bombycilla garrulus</i>	217
<i>Huso huso</i>	161	<i>Botaurus stellaris</i>	218
<i>Misgurnus fossilis</i>	162	<i>Branta canadensis</i>	219
<i>Thymallus thymallus</i>	163	<i>Branta ruficollis</i>	220
<i>Umbra krameri</i>	164	<i>Bubo bubo</i>	221
ХЕРПЕТОФАУНА	165	<i>Bucephala clangula</i>	222
<i>Ablepharus kitaibelii</i>	166	<i>Burchinus oediconemus</i>	223
<i>Coluber caspius</i>	167	<i>Buteo buteo</i>	224
<i>Elaphe longissima</i>	168	<i>Buteo lagopus</i>	225
<i>Emys orbicularis</i>	169	<i>Buteo rufinus</i>	226
<i>Lacerta praticola</i>	170	<i>Calidris alba</i>	227
<i>Lacerta vivipara</i>	171	<i>Calidris alpina</i>	228
<i>Pelobates fuscus</i>	172	<i>Calidris minuta</i>	229
<i>Podarcis taurica</i>	173	<i>Caprimulgus europaeus</i>	230
<i>Rana graeca</i>	174	<i>Carduelis spinus</i>	231
<i>Salamandra salamandra</i>	175	<i>Certhia brachydactyla</i>	232
<i>Testudo hermanni</i>	176	<i>Cettia cetti</i>	233
<i>Triturus alpestris</i>	177	<i>Charadrius alexandrinus</i>	234

Садржај:

<i>Charadrius dubius</i>	235	<i>Jynx torquilla</i>	292
<i>Charadrius hiaticula</i>	236	<i>Lanius collurio</i>	293
<i>Charadrius morinellus</i>	237	<i>Lanius excubitor</i>	294
<i>Chlidonias hybridus</i>	238	<i>Lanius minor</i>	295
<i>Chlidonias leucopterus</i>	239	<i>Lanius senator</i>	296
<i>Chlidonias niger</i>	240	<i>Larus canus</i>	297
<i>Ciconia ciconia</i>	241	<i>Larus melanocephalus</i>	298
<i>Ciconia nigra</i>	242	<i>Larus minutus</i>	299
<i>Cinclus cinclus</i>	243	<i>Larus ridibundus</i>	300
<i>Circaetus gallicus</i>	244	<i>Limosa limosa</i>	301
<i>Circus aeruginosus</i>	245	<i>Locustella fluviatilis</i>	302
<i>Circus cyaneus</i>	246	<i>Loxia curvirostra</i>	303
<i>Clangula hyemalis</i>	247	<i>Luscinia luscinia</i>	304
<i>Columba livia</i>	248	<i>Luscinia svecica</i>	305
<i>Coracias garrulus</i>	249	<i>Lymnocyrtus minimus</i>	306
<i>Crex crex</i>	250	<i>Melanitta fusca</i>	307
<i>Cuculus canorus</i>	251	<i>Melanocorypha calandra</i>	308
<i>Cygnus cygnus</i>	252	<i>Mergus albellus</i>	309
<i>Cygnus olor</i>	253	<i>Mergus merganser</i>	310
<i>Dryocopus leucotos</i>	254	<i>Mergus serrator</i>	311
<i>Dryocopus martius</i>	255	<i>Merops apiaster</i>	312
<i>Dryocopus medius</i>	256	<i>Miliaria calandra</i>	313
<i>Dryocopus minor</i>	257	<i>Milvus migrans</i>	314
<i>Dryocopus syriacus</i>	258	<i>Milvus milvus</i>	315
<i>Egretta alba</i>	259	<i>Monticola saxatilis</i>	316
<i>Egretta garzetta</i>	260	<i>Monticola solitarius</i>	317
<i>Emberiza cirius</i>	261	<i>Montifringilla nivalis</i>	318
<i>Emberiza hortulana</i>	262	<i>Neophron percnopterus</i>	319
<i>Emberiza melanocephala</i>	263	<i>Netta rufina</i>	320
<i>Emberiza schoeniclus</i>	264	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	321
<i>Eremophila alpestris</i>	265	<i>Numenius arquata</i>	322
<i>Falco biarmicus</i>	266	<i>Numenius phaeopus</i>	323
<i>Falco cherrug</i>	267	<i>Nycticorax nycticorax</i>	324
<i>Falco columbarius</i>	268	<i>Oriolus oriolus</i>	325
<i>Falco peregrinus</i>	269	<i>Otis tarda</i>	326
<i>Falco rusticolus</i>	270	<i>Otus scops</i>	327
<i>Falco subbuteo</i>	271	<i>Oxyura leucocephala</i>	328
<i>Falco tinnunculus</i>	272	<i>Pandion haliaetus</i>	329
<i>Falco vespertinus</i>	273	<i>Panurus biarmicus</i>	330
<i>Ficedula albicollis</i>	274	<i>Parus lugubris</i>	331
<i>Ficedula parva</i>	275	<i>Parus montanus</i>	332
<i>Gallinago media</i>	276	<i>Pelecanus crispus</i>	333
<i>Gavia arctica</i>	277	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	334
<i>Gavia stellata</i>	278	<i>Pernis apivorus</i>	335
<i>Glareola pratincola</i>	279	<i>Phalacrocorax carbo</i>	336
<i>Glaucidium passerinum</i>	280	<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>	337
<i>Grus grus</i>	281	<i>Phalaropus fulicarius</i>	338
<i>Gyps fulvus</i>	282	<i>Phalaropus lobatus</i>	339
<i>Haematopus ostralegus</i>	283	<i>Philomachus pugnax</i>	340
<i>Haliaeetus albicilla</i>	284	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	341
<i>Hieraaetus pennatus</i>	285	<i>Phylloscopus bonelli</i>	342
<i>Himantopus himantopus</i>	286	<i>Picoides tridactylus</i>	343
<i>Hippolais icterina</i>	287	<i>Picus canus</i>	344
<i>Hippolais pallida</i>	288	<i>Platalea leucorodia</i>	345
<i>Hirundo daurica</i>	289	<i>Plegadis falcinellus</i>	346
<i>Hirundo rustica</i>	290	<i>Pluvialis apricaria</i>	347
<i>Ixobrychus minutus</i>	291	<i>Podiceps (Tachybaptus) ruficollis</i>	348

Садржај:

<i>Podiceps auritus</i>	349
<i>Podiceps cristatus</i>	350
<i>Podiceps griseigena</i>	351
<i>Podiceps nigricollis</i>	352
<i>Porzana porzana</i>	353
<i>Prunella collaris</i>	354
<i>Pyrhocorax graculus</i>	355
<i>Pyrhocorax pyrrhocorax</i>	356
<i>Rallus aquaticus</i>	357
<i>Recurvirostra avoseta</i>	358
<i>Regulus ignicapillus</i>	359
<i>Remiz pendulinus</i>	360
<i>Riparia riparia</i>	361
<i>Saxicola torquata</i>	362
<i>Serinus serinus</i>	363
<i>Sitta neumayer</i>	364
<i>Somateria mollissima</i>	365
<i>Sterna albifrons</i>	366
<i>Sterna caspia</i>	367
<i>Sterna hirundo</i>	368
<i>Streptopelia turtur (Ghana)</i>	369
<i>Strix aluco</i>	370
<i>Strix uralensis</i>	371
<i>Sturnus roseus</i>	372
<i>Sylvia borin</i>	373
<i>Sylvia melanocephala</i>	374
<i>Sylvia nisoria</i>	375
<i>Tadorna feruginea</i>	376
<i>Tadorna tadorna</i>	377
<i>Tetrao urogallus</i>	378
<i>Tetrax tetrax</i>	379
<i>Tichodroma muraria</i>	380
<i>Tringa erythropus</i>	381
<i>Tringa glareola</i>	382
<i>Tringa nebularia</i>	383
<i>Tringa ochropus</i>	384
<i>Tringa stagnatilis</i>	385
<i>Tringa totanus</i>	386
<i>Turdus pilaris</i>	387
<i>Turdus torquatus</i>	388
<i>Turdus viscivorus</i>	389
<i>Tyto alba</i>	390
<i>Upupa epops</i>	391
<i>Vanellus vanellus</i>	392
СИСАРИ	393
<i>Apodemus agrarius</i>	394
<i>Arvicola terrestris (aphibius)</i>	395
<i>Canis aureus</i>	396
<i>Canis lupus</i>	397
<i>Chionomys nivalis</i>	398
<i>Crociodura leucodon</i>	399
<i>Crociodura suaveolens</i>	400
<i>Dryomys nitedula</i>	401
<i>Eptesicus serotinus</i>	402
<i>Erinaceus concolor</i>	403
<i>Lutra lutra</i>	404
<i>Lynx lynx</i>	405

<i>Micromys minutus</i>	406
<i>Muscardinus avellanarius</i>	407
<i>Mustela erminea</i>	408
<i>Mustela nivalis</i>	409
<i>Myotis daubentonii</i>	410
<i>Myotis myotis</i>	411
<i>Myoxus glis</i>	412
<i>Neomys anomalus</i>	413
<i>Neomys fodiens</i>	414
<i>Nyctalus leisleri</i>	415
<i>Pipistrellus nathusii</i>	416
<i>Pitymys savii felteni</i>	417
<i>Plecotus auritus</i>	418
<i>Putorius (Mustela) eversmanni</i>	419
<i>Sciurus vulgaris</i>	420
<i>Sorex alpinus</i>	421
<i>Sorex araneus</i>	422
<i>Sorex minutus</i>	423
<i>Spalax leucodon</i>	424
<i>Spermophilus citellus</i>	425
<i>Talpa europaea</i>	426
<i>Ursus arctos</i>	427
<i>Vormela peregusna</i>	428
Списак врста које се налазе на списку уредбе о заштити природних реткости и (или) на списку CITES конвенције, а нису описане у водичу	429
Списак врста флоре које се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости и (или) на списку CITES конвенције, а нису описане у водичу	430
Списак врста инсеката које се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости и (или) на списку CITES конвенције, а нису описане у водичу	437
Списак врста риба које се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости и (или) на списку CITES конвенције, а нису описане у водичу	438
Списак врста херпетофауне које се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости и (или) на списку CITES конвенције, а нису описане у водичу	439
Списак врста птица које се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости и (или) на списку CITES конвенције, а нису описане у водичу	440
Списак врста сисара који се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости, и (или) на списку CITES конвенције, а нису описани у водичу	443
Списак врста бескичмењака који се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости и (или) на списку CITES конвенције, а нису описани у водичу	445
ЛИТЕРАТУРА:	446
БЕЛЕШКЕ:	449

Увод

Очување, заштита и унапређивање природних вредности представља део пословне стратегије и један од кључних циљева у пословној политици Јавног предузећа за газдовање шумама „Србијашуме“ Београд.

Србија је 2001. године потписала Конвенцију о међународном промету угрожених врста дивље фауне и флоре (CITES Конвенција донета 03.03.1973. године у Вашингтону; измењена и допуњена 22.06.1979. године у Бону; потврђена у Србији 09.11.2001. године. Земље потписнице обавезале су се да буду чувари своје дивље флоре и фауне, свесне све веће вредности фауне и флоре са еколошког, научног, културног, привредног, рекреативног и естетског становишта, уз констатацију да дивља фауна и флора чини незаменљив део природних система земље који мора да се заштити за садашње и будуће генерације.

Такође, у циљу очувања природних вредности Србије, Влада Републике Србије донела је Уредбу о заштити природних реткости (1993. године), којом су одређене дивље врсте биљака и животиња стављене под заштиту, као природне вредности од изузетног значаја са циљем очувања биолошке разноврсности.

Заштита природних вредности подразумева забрану коришћења, уништавања и предузимања других активности, којима би се могле угрозити дивље врсте биљака и животиња, заштићене као природне реткости и њихова станишта.

Водич за препознавање заштићених врста Уредбом о заштити природних реткости и Конвенцијом о међународном промету угрожених врста дивље флоре и фауне (интерног карактера), намењен је стручњацима ЈП „Србијашуме“ (чуварима шума, шумарским инжењерима и другим запосленим у предузећу.), који раде на пословима заштите, гајења и одрживог планирања коришћења шумских екосистема и извођачима радова у шумарству, са циљем препознавања, евидентирања и заштите природних реткости.

Један од основних циљева водича је да шумарски инжењери на основу њега препознају природне реткости на терену (локалитет) и евидентирају их у Извођачком плану газдовања шумама (на карти одељења), односно сачине Преглед локалитета природних реткости (за ниво газдинске јединице и Шумске управе) и Карту природних реткости за сваку газдинску јединицу (која се сваке године допуњава новоидентификованим локалитетима природних реткости).

ШУМСКА ГАЗДИНСТВА

БИЉКЕ

Acer heldreichii Orph.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Aceraceae*

Народни назив: планински јавор

Енглески назив: Greek maple

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Дрво висине преко 30 m, пречника до 100 cm, правога стабла и широке, округле, разгранате крошње. Кора тамно сива, плитко неправилно испуцала. Листови до 14 cm дуги, са 3-5 режњева усечених скоро до петељке.

Време цветања: мај, јун

Станиште: У зони четинарских и субалпијских букових шума, на кречњачким и силикатним подлогама, на различитим типовима земљишта. Најчешће се јавља на северним странама, на висинама 1000-2000 m надморске висине.

Acer intermedium Pančić

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Aceraceae*

Народни назив: Панчићев маклен

Енглески назив: Balkan maple

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Дрво, висине до 12 m, коре доста глатке, са љускама. Лишће је у 5 режњева дељено, 5-10 cm дужине, доња два режња слабо развијена. Режњеви су по ободу или на врху мало зупчasti. Плодови су под оштрим углом или су крила готово паралелна, 2-3 cm дуга.

Време цветања: мај, јун

Станиште: Среће се на најтоплијим стаништима до 1400 m надморске висине до границе четинара. На Сувој планини је врло чест у шуми са буквом и мечјом леском (*Fago-intermedio* -*Colurnetum* Jov.).

Adonis vernalis L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Ranunculaceae*

Народни назив: гороцвет

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња, зељаста биљка, висока 10 – 40 cm. Стабљика усправна, једноставна или грана-та. Листови седећи, вишеструко перасто дељени, режњеви листова уско линеарни. Цветови поје-диначни, светложути, пречника 3-7 cm.

Време цветања: март- мај

Станиште: Расте на песковитим стаништима и сушним лива-дама. Код нас је има углавном у Војводини и југо-источној Србији.

Alkanna tinctoria (L.) Tausch

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Boraginaceae*

Народни назив: вучји језик, црвена стежица

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња, полегла зељаста биљка. Стабљика, бочне гранчице и листови прекривени густим длачицама. Листови ланцетасти, доњи сужени при основи, горњи шири и основом обухватају стабљику. Цветови ситни, плаве боје, груписани у цвасти у облику увојка.

Време цветања: мај-јун

Станиште: Расте у травним заједницама на песковитим теренима и камењарима.

Alnus viridis (Chaix) DC.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Betulaceae*

Народни назив: жбунаста јоха, зелена алпска јова

Енглески назив: Green Alder

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Жбун 1-3 m висине, са усправним или положеним деблом. Корен површински, кора са бројним брадавицама плуте. Лишће јајасто 3,5-6 cm дуго, ситније него код црне јове. Шишарице издужено ваљкасте 1 cm дуге, на дугачкој дршци.

Време цветања: април-август

Станиште: Субалпијска врста, иде до 2100 m надморске висине. Јавља се на влажном, киселом стењу. Има јаку изданачку снагу из пања и жила. Гради непроходне густише. Код нас је има на Старој планини.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: плаштак

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка. Стабљика висока 25-50 (60) cm. Листови линеарно ланцетасти, на врху шиљати, са уздужном нерватуром, основом обухватају стабљику у виду рукавца. Цваст класолика, збијена, састављена од великог броја цветова, дугачка 2-6 cm. Цветови прилично мали, ружичасти, боје меса до скоро пурпурноцрвени, врло ретко потпуно бели, мирисни.

Време цветања: мај-јун

Станиште: Расте у светлим шумама, шикарама и на ливадама.

Anemone apennina L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Ranunculaceae*

Народни назив: апенинска бреберина

Енглески назив: Blue moon anemone

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Зељаста биљка висине 6-30 cm. Стабљика усправна, длакава, листови на дугим петељкама, троделни, по рубовима тестерасти. Цветови плавољубичасти, састоје се од 8-14 линеарних листића.

Време цветања: мај, јун

Станиште: Расте у светлим термофилним шумама храста медунца и црног граба.

Anemone silvestris L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Ranunculaceae*

Народни назив: шумска саса, овчје руно

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка висине 15-50 cm. Стабљика усправна, густо длакава. Приземни листови на дугим дршкама, прстасто дељени на 3-5 делова, режњеви по ободу тестерасте. Цветови појединачни, чисто бели или са унутрашње стране слабо љубичасто превучени.

Време цветања: мај-јун

Станиште: Расте на сувим ливадама сунчаних, песковитих станишта и у проређеним шумама.

Asphodeline lutea (L.) Rchb.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Liliaceae*

Народни назив: **златоглав**

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка висине 40-90 cm. Стабљика једноставна, покривена великим бројем узаних, листова, дужине 40 cm, који се ка врху постепено смањују. Цваст вршна, цветови многобројни жутозелене боје.

Време цветања: април-мај

Станиште: Камените, сушне падине и шикаре. Код нас: југо-источна Србија (Сићевачка клисура).

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Betulaceae*

Народни назив: маљава бреза

Енглески назив: Downy birch

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Од обичне брезе се разликује густо длакавим границима које су без брадавица, јајастим листовима који су у младости као и њихове петељке длакави. Младе гране су крупне и никад нису вишеће, кора је сивкастобела или жућкаста.

Време цветања: април, мај

Станиште: За разлику од обичне брезе осетљива је на недостатак воде. На влажним подручјима налази се на свим врстама тла, али кад недостаје влаге живи само на мочварним и тресетним земљиштима.

***Blackstonia perfoliata* (L.) Huds, subsp, perfoliata**

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Gentianaceae*

Народни назив: **саланчић**

Енглески назив: Yellow wort

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Једногодишња биљка 10-40 cm, стабљика једноставна, листови наспрамни, обли, на краткој дршци. Цваст штитолика са 6-8 цветова златножуте боје.

Време цветања: јун-септембар

Станиште: Влажна кречњачка земљишта, плавне ливаде, заслањена земљишта, низије и планине до 1300 m надморске висине. Код нас: обале Дрине, Војводина.

Calluna vulgaris (L.) Hull.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Ericaceae*

Народни назив: **врес, вресак**

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Зимзелени жбун, 30-60 cm висине, врло густ. Стабљика је полегла или усправна разграната. Лишће врло ситно, готово љуспасто, належе једно на друго. Цветови стоје у густим до 20 cm дугим гроздовима, розе боје.

Време цветања: јул, август

Станиште: На испраним и сиромашним, псеудоглеј земљиштима. Јавља се у појединим шумама борова, китњака - кестена. У Србији расте у Подрињу код рудника Зајача.

Campanula thyrsoides L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Campanulaceae*

Народни назив: жути звончић

Енглески назив: Bell-flower

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Двогодишња зељаста биљка, 15-40 cm висине. Стабљика усправна, дебела, длакава, густо покривена листовима. Листови бројни, језичасти и длакави. Цваст проста и збијена у клас, јајаста или издужена, са великим бројем бледожутих цветова.

Време цветања: јун-август

Станиште: Насељава планинске терене на кречњацима и доломитима.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Cyperaceae*

Народни назив: оштрица тресавска

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Бусенаста биљка са пузећим подземним изданцима. Стабљике високе 25-35 (50) cm, праве, танке. Листови узани, линеарни, жљебовито преса-вијени, на врху зашиљени. Цваст се састоји од 2-3 класића.

Време цветања: јун

Станиште: Тресаве планинских предела. Код нас се може наћи на Власини.

Cephalanthera damasonium (Miller) Druce

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: бели каћунак

Енглески назив: White Helleborine

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 20-50 cm. Листови јајасте или елиптичне са 5-10 изразитих нерава. Цветови жућкасто-бели.

Време цветања: мај-јун

Станиште: Расте у термофилним заједницама од низија до планинског вегетационог појаса. Карактеристична врста реда *Quercetalia pubescentis*.

Cephalanthera longifolia (L.) Fritsch

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: дуголисни каћун

Енглески назив: Long-leaved Helleborine

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 14-40 (-60) cm. Стабљика једноставна, листови једноставни, наизменични, дуги 7-16 cm, линеарно - ланцет-асти, са израженом нерватуром. Цветови бели 10-15 mm дуги.

Време цветања: (мај), јун, јул

Станиште: Расте у термофилним заједницама од низија до планинског вегетационог појаса. Карактеристична врста реда *Quercetalia pubescentis*.

Cephalanthera rubra (L.) L. C. M. Richard

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: црвени каћунак

Енглески назив: Red Helleborine

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка 40-50 (-65) cm висине. Листови наизменични, седећи, са израженом нерватуром, до 14 cm дуги, ланцетастии. Цветови ружичасти, црвенољубичасти.

Време цветања: (мај), јун, јул

Станиште: Расте у термофилним храстовим шумама и шикарама, рубовима шума и шумским прогалама, на сеновитим или полусеновитим местима, умерено влажним, растреситим, кречњачким земљиштима. Карактеристична врста реда *Quercetalia pubescentis*.

Clematis alpina (L.) Miller

27

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Ranunculaceae*

Народни назив: алпска павит

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка, 1-2 m дугачка. Стабљика пузећа, одрвењена. Листови наспрамни, на дугим дршкама, тропери. Цветови појединачни, љубичасти до светлоплави.

Време цветања: мај-јул

Станиште: Шуме планинског и високопланинског појаса. Код нас: Стара планина и Ртањ.

Coeloglossum viride (L.) Hartman

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: вучји језик

Енглески назив: Frog orchis

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, 6-20 cm висине. Листова 3-5, јајастих до издужено ланцетастих. Цваст класолика 2-9 cm дуга. Цветови мали, зелени, зеленожути, или црвенкасти.

Време цветања: мај-август

Станиште: Расте на мезофилним ливадама, планинског појаса.

Corallorhiza trifida Chatel

29

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: корални корен, коралуша

Енглески назив: Coral-root

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 10-25 cm. Стабљике танке, меснате, жућкастозелене, са 2-7 прилегла листа. Листићи ситни, жутозелени.

Време цветања: мај-јул

Станиште: Сапрофитна биљка, расте на органском материјалу који је у фази труљења. Најчешће је има у шумама смрче са боровницом, али и у разним типовима букових шума.

Cyclamen hederifolium Aiton

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Primulaceae*

Народни назив: **циклама**

Енглески назив: Cyclamen

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 5-15 cm. Листови зимзелени, кожасти, срцасти, на дугим дршкама, на лицу тамнозелени са наличја црвенкасти. Цветови појединачни, на дугим дршкама.

Време цветања: август-новембар

Станиште: Расте у светлим шумама и шикарама медитеранских и субмедитеранских подручја.

Cyclamen purpurascens Miller

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Primulaceae*

Народни назив: **циклама**

Енглески назив: Common Cyclamen

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 5-15 cm. Листови зимзелени, кожасти, срцасти, на дугим дршкама, на лицу тамнозелени са наличја црвенкасти. Цветови појединачни, на дугим дршкама.

Време цветања: јун - септембар

Станиште: Расте на каменитим, свежим, неутралним до базичним земљиштима, у светлим, термофилним шумама, планинског до субалпског појаса.

Cyperus serotinus Rottb.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Cyperaceae*

Народни назив: касна пероњика

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка, висине 80 (30-100) cm. Стабљике појединачне, листови линеарни. Класићи издужено ланцетасти 5-20 mm дуги.

Време цветања: август-септембар

Станиште: Обале бара и канала, плавна места. Код нас: околина Лознице, око Дунава код Београда.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: **госпина папучица**

Енглески назив: Lady's-slipper

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 20-40 cm. Стабљике дебеле, листови 7-15 cm дуги широко елиптични, основом обавијају стабљику. Цветова 1-2, ређе по 3-4 на стабљици, веома крупни, медна усна мешинасто надута, на горњој страни улегла, има облик папуче (име!), незнатно краћа од 4 пурпурносмеђа листића.

Време цветања: мај, јун, (јул)

Станиште: Расте у буковим, боровим и аришевим шумама. Најчешће на кречњацима од низија до субалпског појаса. Једино преостало налазиште код нас је Сува планина и друго могуће је Мајданпек. Сматра се најепшом врстом из бројне фамилије орхидеја у Европи.

***Dactylorhiza cordigera* (Fries) Soo**

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: тресавски каћун

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабљика висине 10-40 cm, у основи са 2 мрка шиљата листића. Листова 4-6, пегави, јајаст до ланцетасти. Цваст издужена, растресита, цветови пурпурни.

Време цветања: јун, јул

Станиште: Тресаве, ливаде у алпијском појасу. Код нас је распрострањена и подврста: *Dactylorhiza cordigera* (Fries) Soó *bosniaca* (G. Beck) Soó на ранкерима, планинским црницама.

Dactylorhiza maculata (L.) Soó

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: каћунак пегави

Енглески назив: Heath Spotted Orchid

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 20-65 (-90) см. Листови одстојећи, основном обавијају стабљику, са неправилним тамносмеђим пегама. Цваст ваљкастог облика, око 9 см дуга, збијена са великим бројем цветова.

Време цветања: (мај-), јун, јул

Станиште: Расте на свежим, растреситим земљиштима, од низија до субалпијског појаса. Расте у листопадним, мешовитим, четинарским шума, шикарама, на шумским чистинама и тресетиштима. Код нас је заступљена и подврста *Dactylorhiza maculata* (L.) Soó *transsilvanica* (Schur) Soó у западној Србији и на Косову.

Dactylorhiza majalis (Rshb.) Hunt

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: мајски каћун

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабљика 10-50 cm. Листова 4-6, издужено јајасте. Цваст класолика, 4-8 cm дугачка, цветови љубичастопурпурни, ређе бели.

Време цветања: мај-јул

Станиште: Влажне ливаде, тресаве, пропланци, шуме, од низија до алпијског појаса.

Dactylorhiza sambucina (L.) Soó sambucina

37

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: каћун

Енглески назив: Cockoo-flower

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, 10- 25 cm висине. Стабљика, усправна, шупља, бледозелена. Листови бројни, објајасто-ланцетасти. Цваст кратка ваљкаста, збијена. Цветови светложути или пурпурноцрвени.

Време цветања: мај-јул

Станиште: Расте на смеђим киселим, смеђим кречњачким земљиштима, на ливадама планинског и субалпијског вегетационог појаса.

Daphne laureola L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Thymeleaceae*

Народни назив: маслиница, ловорисни јеремичак

Енглески назив: Spurge laurel

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Зимзелени грм 50-120 cm висине, дебелих усправних, савитљивих грана. Кора је мекана, гола, тамносмеђа или сивосмеђа. Листови са кратком петељком, кожасти, 5-8 cm дуги. Више листова је збијено у розете. Цветови 5-10 у гроздастим ретким цвастима, у пазуху горњих листова.

Време цветања: март- мај

Станиште: У буковим шумама брдског и планинског појаса до 1400 m надморске висине, на свежим и богатим земљиштима претежно на кречњаку.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Caryophyllaceae*

Народни назив: пешчарски каранфил

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 25-50 cm. Листови уски (1-1,5 mm), са по једним нервом, наспрамни. Главице са по 2-7 цветова. Цветови светлоружичасте боје.

Време цветања: мај- јул

Станиште: Расте у пешчарским заједницама степског карактера. Код нас је има у Хоргошкој пешчари и у Влашкој низији (Рамски песак, Кладовска пешчара).

Digitalis viridiflora Lindley

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Scrophulariaceae*

Народни назив: **зеленоцветни напрстак**

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 60-100 cm. Стабљика једноставна, глатка. Листови при дну објајасто ланцести ка врху се сужавају. Цветови зеленкастожути посути лепљивим длачицама, формирају растреситу и једнострану гроздасту цваст.

Време цветања: (јун-), јул, август

Станиште: Расте у светлим шумама и шикарама, на шумским чистинама и рубовима шума, од низија до планинског појаса.

Diphasium complanatum (L.) Rothmaler

41

Одељак: *Pteridophyta*

Фамилија: *Lycopodiaceae*

Народни назив: спљоштена пречица

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Стабло пузеће, дужине до 1 м. Бочне гране разгранате, лепезасто распоређене. Листови у четири реда, унакрсно распоређени. Стробилуси налик класу по 2-6 на петељкама дужине до 12 см.

Станиште: Шуме брдског и планинског подручја. Код нас: Стара планина, Сува планина, Мајданпечка домена.

Doronicum hungaricum Rchb. fil.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Asteraceae*

Народни назив: мађарски вепровац

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, 15-60 cm висока. Стабљика усправна, већином са једном, 4-5 cm широком, жутом главицом.

Време цветања: мај - август

Станиште: Становник степских храстових шума и шибљака, најчешће и заједници *Aceri tatarici-Quercetum pubescenti-roboris*.

Drosera rotundifolia L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Droseraceae*

Народни назив: **росуља**

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, са усправљеним цветним стаблом висока (4) 10-20 (30) cm, са лисном розетом у основи. Листови на дугим петељкама, округли, длакави. Цветови бели, мали, скупљени у терминалне цвасти.

Време цветања: мај-август

Станиште: Тресаве, од низија до субалпијских подручја. Код нас: Власина, Острозуб и Стара планина.

Dryopteris dilatata (Hoffm.) A. Gray

Одељак: *Pteridophyta*

Фамилија: *Aspidiaceae*

Народни назив: широколисна папрат

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка 10-150 (-160) cm висока. Из кратког ризома избијају нежни, тамнозелени листови, обрасли жутозеленим жлездастим трихомима. Лисна плоча је дугуљасто јајаста до јајасто троугласта.

Време цветања: јул, август

Станиште: Расте у шумама смрче на влажним и сеновитим местима.

Epipactis atrorubens (Hoffm.) Schult.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: тамноцрвена калужђарка

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, висока 20-60 (100) cm. Стабљика усправна, крута, у пределу цвасти црвенкаста и меко длакава. Листови јајасте, зашиљени, 2,5-5 cm дуги, често црвенољубичасти. Цваст издужена, растресита. Цветови ситни пурпурнољубичасти до црвеномрки.

Време цветања: јун, јул

Станиште: Простире се у зони шумо-степске вегетације и на отвореним пешчарама. Забележене су и подврсте: *Epipactis atrorubens* (Hoffm. ex Bernh.) Besser *borbasii* (Soó) Soó и *Epipactis atrorubens* (Hoffm.) Besser *atrорubens*.

Epipactis helleborine (L.) Crantz helleborine

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: калужњарка

Енглески назив: Broad-leaved Helleborine

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабљика висине 20-60 (90) cm. Листови округласти, на врху зашиљени, основном обухватају стабљику. Цваст класолика, многоцветна. Цветови зеленкасти, бледоцрвени, ређе бели.

Време цветања: јун-септембар

Станиште: Шуме, шикаре, ливаде од низија до субалпијског појаса. Код нас забележена у западној, југоисточној и јужној Србији.

Epipactis microphylla (Ehrh.) Swartz

47

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка. Стабљика висине 15-40 см, нежна, витка. Листова 2-6, дужине 2-5 см, ширине 3-6 мм. Цваст растресита са 6-12 цветова. Цветови мали, црвенкасте боје.

Време цветања: јун-август

Станиште: Сеновита места у планинским шумама, на сечинама, планинским ливадама. Код нас: Шумадија, источна Србија, Фрушка гора, Косово.

Epipactis palustris (L.) Crantz

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: барска калужђарка

Енглески назив: Marsh Helleborine

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабљика висине (10) 30-50 cm. Листови сивозелене боје, ланцетасти. Цва-ст издужена, са 8-15 крупних цветова.

Време цветања: јун-август

Станиште: Забарене ливаде, बारे, влажне шуме, од низија до субалпијског појаса. Код нас: источна Србија, Власина, Фрушка гора.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: надбрадац

Енглески назив: Ghost Orchid

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, 15-20 cm висока. Из кораластог ризома развија се месната, нежна, неразграната стабљика, са пар прилеглих листова. Цветови крупни, viseћи, светложути, у групи 1-5.

Време цветања: јул, август

Станиште: Сапрофитна биљка, јавља се у планинском појасу букових, буково-јелових и смрчевих шума на трулом грању и дрвећу или дебелом слоју шушња.

Equisetum fluviatile L.

Одељак: *Pteridophyta*

Фамилија: *Equisetaceae*

Народни назив: барски раставић

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Стабљике до 150 cm висине, једноставне или са пршљенастим гранама, ребара 10-30, лисни рукавци прилегли уз стабло. Спорофилни клас кратак, дужине 15-20 mm.

Време цветања: мај-септембар

Станиште: Мочварна, низијска, брдска и планинска подручја. Код нас: Власина, Рујан и Београд (Дунав).

Eranthis hyemalis (L.) Salisb.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Ranunculaceae*

Народни назив: кукурјак, титра

Енглески назив: Winter Aconite

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 5-15 cm. Стабљика усправна, шупља, избија из гомољастог ризома. Листови срцолики, на дугачкој петељци, плитко разрезани, развијају се после цветања. Цветови појединачни, терминални, пречника 2-3 cm, жуте боје.

Време цветања: (јануар-), фебруар, март

Станиште: Расте у светлим листопадним шумама, шикарама, на рубовима шума, у храстово-грабовом појасу, али и у воћњацима, њивама, виноградима.

Forsythia europaea Degen & Bald.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Oleaceae*

Народни назив: европска форзиција

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Листопадни грм висине 3-5 m, усправан, доста разгранат. Кора жутозелена, прошарана великим бројем брадавичастих лентицела. Листови једноставни, елиптични, светлозелени, 4-8 cm дуги. Цветови 1-3 груписани, тамножути, подељени у 4 режња.

Време цветања: април

Станиште: На огољеним теренима на серпентину где формира густе шибљаке, испод 1000 m надморске висине на топлијим експозицијама. Ендем Балкана, код нас се јавља у јужној Србији и Метохији.

Fritillaria degeniana J. Wagne

53

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Liliaceae*

Народни назив: Дегенова кошутица, Дегенова коцкавица

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка. Стабљика висока 30-50 cm. Листова 5-10, у доњем делу наизменични, ређе наспрамни, правилно пршљенасто сложени, дугачки 7-12 cm и широки 3-12 mm. Цветови висе, дугачки 2-3 cm, најчешће појединачни или по 2.

Време цветања: април-мај

Станиште: Расте на песковитој подлози у шумској заједници храста и липе.

Fritillaria meleagris L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Liliaceae*

Народни назив: кошутица

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 15-30 cm. Стабљика, једноставна. Листови око 13 cm дуги, 1 cm широки. Цветови појединачни, 5 cm дуги, пурпурне боје, са карактеристичним шарама у облику шаховског поља.

Време цветања: април, мај

Станиште: Расте на местима која су повремено плављена, на влажним ливадама, углавном у низијама.

Gagea minima (L) Ker-Gawler

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Liliaceae*

Народни назив: **мало балонче**

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабљика висока 8-20 (30) cm, нежна. Приземно се налази један лист дужине 7-20 (25) cm врло узак, два прицветна листа се налазе испод цвасти. Цваст цимозно метличаста са 1-7 цветова. Цветови 10-16 mm дуги, жуте боје.

Време цветања: март-мај

Станиште: Рубови шума, шумске чистине, воћњаци, насипи, утрине. Код нас: јужна Србија.

Galanthus elwesii Hooker fil.elwesii

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Amaryllidaceae*

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Разликује се од *G. nivalis* по већој луковници, листови су жљебасти, на врху са подвијеним рубовима, у основи један другог обухватају, 6-8 cm дуги.

Време цветања: (јануар-), фебруар-април, (-мај)

Станиште: Заступљена је у југоисточној Србији.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Amaryllidaceae*

Народни назив: висисбаба

Енглески назив: Snowdrop

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 10-15 cm. Из луковике се развија по једна стабљика са 8-9 cm дугим листовима. Цветови појединачни, бели.

Време цветања: (јануар-), фебруар-април, (-мај)

Станиште: Становник је листопадних, мешовитих, четинарских шума, од низија до субалпијског региона до 2200 m надморске висине. Карактеристична је врста разреда Querc-Fagetea.

Gentiana acaulis L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Gentianaceae*

Народни назив: велемун, Кохова линцура

Енглески назив: Gentian

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка, 3-20 cm висока. Стабљика са розетом, 1-2 чланка и једним терминалним цветом. Листови 2-6 cm дуги, елиптични или објајастии. Цветови крупни, петоделни, звонасти, тамноплаве боје.

Време цветања: јун-август

Станиште: Расте на киселим земљиштима планинског појаса.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Gentianaceae*

Народни назив: балканска линцура

Енглески назив: Balkan Gentian

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка 60-100 cm висине. Стабљика, неразграната, шупља. Листови наспрамни, приземни на дршкама, 30 cm дуги, дугуљасте, горњи краћи, седећи. Цветови крупни, жути, у многоцветним штитоликим цвастима, пршљенасто постављеним на главној основи.

Време цветања: јун-август

Станиште: Расте у планинском појасу, на кречњачкој подлози.

Gladiolus imbricatus L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Iridaceae*

Народни назив: **црепаста гладиола**

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка, са танком стабљиком висине 30-80 cm. Листова 2-3, ширине 15-16 (20) mm, на врху зашиљени. Цваст са 3-10 цветова, пурпурне или црвене боје, поређаних само са једне стране.

Време цветања: мај, јун (јул)

Станиште: Ливаде, шуме, шибљаци, низије и брда. Код нас: Стара планина, Златибор.

Gladiolus palustris Gaudin

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Iridaceae*

Народни назив: барска гладиола

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка, висине 30-60 (75) cm, листови сабљасте ширине 4-9 mm. Цваст растресита са 2-6 цветова, поређаних само са једне стране.

Време цветања: мај-јун

Станиште: Влажне ливаде, шуме, шибљаци, од низија до планина висине преко 1000 m.

Goodyera repens (L.) R. Br.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: оштропелудка, гудијера

Енглески назив: Creeping Lady's-tresses

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, 10-15 (-30) cm висине. Стабљика усправна, у горњем делу маљавна. Листови у розетама, 4 cm дуги, сјајни, дебели. Цветови ситни, бели, груписани.

Време цветања: јул, август

Станиште: Становник смрчево - јелових, јелових шума. Расте на сеновитим местима, на свежим, умерено киселим, растреситим, хумозним земљиштима. Јавља се у већим групама, до 2000 m надморске висине.

Gymnadenia conopsea (L.) R. Br.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: **врањак**

Енглески назив: Fragrant Orchid

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабљика висине (10) 25-60 cm. Листова 6-9 ланцетасти. Цваст издужена, дугачка до 20 cm. Цветови ситни црвенољубичасти.

Време цветања: мај--август

Станиште: Влажне ливаде, пустаре, ливаде, од низија до алпијског појаса. Широко распрострањена врста у Србији.

Gymnadenia odoratissima (L.) Rich.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: **миришљави врањак**

Енглески назив: Marsh Fragrant Orchid

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабљике висине (10) 15-40 (50) cm, листова 4-5, линеарни. Цваст купаста, цветови мали, пурпурноцрвени до светлоружичасти.

Време цветања: јун-август

Станиште: На влажним, забареним ливадама, у смрчевим и боровим шумама, од низија до алпијског појаса. Код нас: западна Србија и Стара планина

Herminium monorchis (L.) R. Br.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: **мачково ухо, мачје ухо**

Енглески назив: Musk Orchid

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, 10-30 cm висине. Стабљика танка, усправна, са 2 ређе 3-4 наспрамна, ланцетасти листа, који основом обавијају стабљику. Цваст је класолика, издужена са бројним жутим viseћим цветовима.

Време цветања: мај-јул

Станиште: Расте на мезофилним, ређе на сушним ливадама брдско планинског до субалпијског вегетационог појаса до 1800 m надморске висине. Код нас је забележена на Руднику и око Ужица.

Himantoglossum hircinum (L.) Spreng.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: смичак

Енглески назив: Lizard Orchid

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабљика 30-90 cm, листови са основом у виду рукавца. Цваст класолика, многоцветна.

Време цветања: мај-јул

Станиште: Осунчане, затрављене падине, по ободу шума, само на кречњаку. Код нас: југоисточна и југозападна Србија. Код нас се јавља и подврста: *Himantoglossum hircinum* (L.) Sprengel *caprinum* (Bieb.) H. Sund.

Hippuris vulgaris L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Hippuridaceae*

Народни назив: борак, мачји реп

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Водена, вишегодишња биљка. Ризом дугачак 30-80 cm, стабљика усправна, чврста, висине 10-45 cm. Листови линеарни, распоређени у густе пршљенове. Цветови седећи, смештени у пазуху листова.

Станиште: Стајаће и споротекуће воде, мочваре, уз обале река на пешчаним и глиновитим подлогама, у проређеним тршћацима.

Hottonia palustris L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Primulaceae*

Народни назив: ребратица, водена јагорчевина

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка. Стабло потопљено у води, висине до 90 cm, при основи разгранато. Са пршљенова полазе бројни, бели, адвентивни коренови и перасто дељени листови. У време цветања изнад површине воде јављају се гроздасте цвасти. Цветови су беле, ређе светлоружичасте боје.

Време цветања: мај-август

Станиште: У споротекућим и стајаћим водама.

Ilex aquifolium L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Aquifoliaceae*

Народни назив: зеленика, божиковина

Енглески назив: Common Holly

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Зимзелени грм или ниско дрво, до 5 изузетно до 10 m висине и пречника до 30 cm. Кора тамнозелена танка, корен јак и разгранат. Листови кожасти, тамнозелени, сјајни и по ободу мање бодљасти. Плодови округли црвени сазревају у новембру и остају на гранама до пролећа.

Време цветања: мај, јун

Станиште: У планинским крајевима до 1200 m надморске висине, у тамним буково-јеловим или буковим шумама, на дубоким и богатим кречњачким земљиштима.

Iris pumila L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Iridaceae*

Народни назив: патуљаста перуника

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња, зељаста биљка, висока 10 – 17 cm. Стабло ниже од листова, цветови плави или жути.

Време цветања: април-мај

Станиште: Расте на сувим ливадама и пашњацима. Лековита је, медоносна и врло декоративна.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Iridaceae*

Народни назив: **сибирска перуника**

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка висине 30-90 (120) cm, лист-ови узани, линеарни, 6-9 mm широки. Цветови појединачни крупни.

Време цветања: мај-јун

Станиште: Влажне ливаде у низијама и планинском појасу. Код нас: Златибор, Шумадија, Фрушка гора.

Juniperus excelsa Bieb

Одељак: *Gymnospermae*

Фамилија: *Cupressaceae*

Народни назив: дивља фоја

Енглески назив: Greek or Crimean Juniper

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Ниско или средње високо зимзелено дрво са пирамидалном крошњом. Кора је танка сивосмеђа плитко испуцана. Љуспасте иглице 1-2 mm дуге, поређане у 4 реда. Врхови појединих иглица штрче. Плод је бобичаста шишарица, састоји се од 6 сраслих љуски, тамносиве боје.

Време цветања: март, април

Станиште: Ксеротермни терени, најчешће на кречњаку, серпентину и дијабазу. Често образује мање, готово чисте састојине у клисурама река. Код нас се јавља само у долини Пчиње.

Laburnum anagyroides Medicus

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Fabaceae*

Народни назив: зановет

Енглески назив: Laburnum

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Жбун или ниско дрво до 7 m висине. Млади избојци, као и пупољци сиво длакави. Листови на дугој петељци, листићи седећи, елиптични, 3-6 cm дуги. Цветни гроздови дуги 10-25 cm, са 10-30 цветова.

Време цветања: април, мај

Станиште: У светлим и топлим шумама брдског појаса. Подноси сиромашна и врло сува станишта, најчешће на кречњаку. Код нас се јавља на топлијим стаништима свезе *Orneto-Ostryon*.

Leontopodium alpinum (L.) Cass.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Asteraceae*

Народни назив: рунолист, планика

Енглески назив: Lion's foot

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 10-20 cm. Цветне стабљике неразгранате, усправне, вунасто длакаве. Листови ланцетасти, заобљених врхова, длакави. Цваст терминална, главичаста, окружена белим вунастим, звездасто распоређеним листовима које одају утисак крупног цвета.

Време цветања: јун, август

Станиште: Расте у пукотинама кречњачких стена, у кањонима од 500 m надморске висине па до 2000 m надморске висине. У Србији је има на Копаонику, Мучњу, Јавору, Проклетијама.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Liliaceae*

Народни назив: Јанкин љиљан

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висине 30-120 cm. Листови бројни, спирално распоређени уз стабљику, ланцетасти на врху зашиљени, 5-10 cm дуги. Цветова 2-4 смештених на врху стабљике, златножуте боје.

Време цветања: јун, јул

Станиште: Расте на планинским ливадама, шикарама, у пукотинама стена. Код нас се може наћи у јужној и југоисточној Србији.

Lilium martagon L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Liliaceae*

Народни назив: шумски љиљан

Енглески назив: Martagon Lily, Purple Martagon

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, 30-80 (-160) cm висока. Стабљика усправна, листови издужено елиптични, око 15 cm дуги. Цветови у групама од 3-10 цветова. Боја цвета је најчешће светлопурпурна али варира.

Време цветања: јул, август

Станиште: Расте у мезофилним листопадним шумама и шикарама класе *Quercus-Fagetum*, од низија до субалпског појаса, као и на брдским и планинским ливадама, на свежим, хумозним, растреситим земљиштима.

Limodorum abortivum (L.) Schwarz

77

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: **остружница**

Енглески назив: Violet Bird's-nest Orchid

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабљика висока 20-50 (75) cm. Листови кратки, седећи, мркољубичасти, са пупољцима у пазуху.

Време цветања: мај-јул

Станиште: Обрасле брдске и планинске падине, осунчане борове културе, шикаре, храстове шуме на кречњаку. Широко распрострањена врста.

Listera cordata (L.) R. Br.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: чопотац, срцасти чопотац

Енглески назив: Lesser Twayblade

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, 10-15 (-25) cm висине. Стабљике танке, нежне, са 1-2 ланцетасти, прилегла, љуспасти листа. У основи стабљике налазе се два наспрамна срцаста, сјајна листа, величине 1,5-3 cm. Цваст растресита са 6-12 цветова.

Време цветања: мај-јул

Станиште: Врста ацидофилних шума смрче и јеле.

Listera ovata (L.) R. Br.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: **чопотац**

Енглески назив: Common Twayblade

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, 20-65 cm висине. Стабљике танке, листови широко јајасте. Цваст растресита са неколико цветова.

Време цветања: мај-јул

Станиште: Врста ацидофилних шума смрче и јеле.

Lycopodium clavatum L.

Одељак: *Pteridophyta*

Фамилија: *Lycopodiaceae*

Народни назив: пречица

Енглески назив: Staghorn Clubmos

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабло до 100 cm дуго, пузаво, са разгранатим бочним огранцима. Листови ситни, до 4 mm, густо спирално поређани, на врху продужени у белу нит. Стробилуси по 2-3 на заједничком огранку, прекривени жутим листићима. Спорофили жућкасти.

Време цветања: јул, август

Станиште: Јавља се у ацидофилним шумама смрче и јеле, расте на светлим местима, уз шумске путеве, на рубовима шума, на вриштинама. Пење се до 1600 m надморске висине.

Menyanthes trifoliata L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Menyanthaceae*

Народни назив: грчица, грки тролист

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, 15-35 cm висока. Листови троделни, на дршкама дугим око 7-30 cm, листићи 10-12 cm дуги, 5-6 cm широки. Цветови на врху стабљике скупљени у гроздасту цва-ст беле боје.

Време цветања: мај-јун

Станиште: Мочваре, тресаве, влажне ливаде и у приобал-ском делу језера и река. Код нас: Стара планина, Власина, Копаоник.

Neottia nidus-avis (L.) L. C. M. Richard

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: гнездовица

Енглески назив: Bird's-nest Orchid

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, 20-40 (-50) cm висока, стабљика дебела, месната, обавијена са неколико прилеглих, љуспастих листова. Цветови 1,5-2 cm дуги, груписани су у растреситу цваст, миришу на мед.

Време цветања: мај, јун (-јул)

Станиште: Становник букових шума, од брдског до субалпијског појаса, али и китњакових-грабових шума. Расте појединачно или у мањим групама, на сеновитим местима, на свежим, растреситим земљиштима.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Lamiaceae*

Народни назив: **ртањска мачија метвица**

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Полужбун, интензивног мириса. Гране усправне, висине до 65 cm, прекривене густим длакама. Листови са кратком дршком, наспрамни, тес-терасто назубљени, издужено јајасте, покривени сивим длакама, 1-2,5 cm дуги. Цветови ситни, бели са пурпурним пегаме, бројни, збијени у пршљенове.

Време цветања: јун, јул

Станиште: Локално ендемична врста североисточне Србије, распрострањена на јужним падинама Ртња. Расте на отвореним местима где кречњачка стена избија на површину.

***Nigritella nigra* (L.) Reichenb. fil. nigra**

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: **црно смиље**

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабљика усправна, 8-20 (30) cm висине, до врха прекривена листовима. Листови уски линеарни. Цваст купаста, многоцветна. Цветови ситни, црнопурпурни, ређе ружичасти или бели.

Време цветања: мај-септембар

Станиште: Ливаде, пашњаци, затрављена места у субалпијском и алпијском појасу.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Boraginaceae*

Народни назив: жути самак, жута срдовица

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Једногодишња биљка, 10-40 cm висока. Стабљике појединачне до многобројне, разгранате при врху. Листови, линеарно ланцетасти, нежни, 4-9 cm дуги, седећи. Цветови бели до бледожути, цевасти.

Време цветања: април, мај

Станиште: Насељава песковита места и суве пашњаке у нижим пределима. Код нас расте као коровска биљка, на рубовима њива, по виноградима, поред путева. Има је у јужној Србији око Врања, Прокупља, Ниша.

Nuphar lutea (L.) Sibth. & Sm.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Nymphaeaceae*

Народни назив: жути локвањ

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња, флотантна биљка. Два типа лишћа: подводно (танко и прозрачно) и пливајуће (срцасто, чврсто, велико, смештено на дугачким дршкама). Лисна дршка дуга 50-250 (400) cm. Цветови су непријатног мириса, жуте боје, појединачни и крупни.

Време цветања: април-септембар

Станиште: Стајаће и споротекуће воде.

Nymphaea alba L.

87

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Nymphaeaceae*

Народни назив: бели локвањ

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња, флотантна биљка. Листови на врло дугим жилавим дршкама, врло крупни, по облику овално срцасти. Цветови беле боје, крупни.

Време цветања: април-септембар

Станиште: Стајаће и споротекуће воде.

Ophrys apifera Hudson

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: пчелица

Енглески назив: Bee Orchid

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабљика висока (10) 20-50 (70) cm, листова 2-4, у доњем делу стабла. Цваст класолика са 2-8 цветова. Цветови крупни до 4 cm пречника.

Време цветања: мај-јул

Станиште: На затрављеним осунчаним брежуљцима, у светлим шикарама, буковим шумама. Код нас: Шумадија, Подриње, Рашка, Краљево.

Ophrys mammosa Desf.

89

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: ситан шаренбубац

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка 10-45 cm висине. Доњих листова 3-6 елиптични, крупни, горњи уски, у виду рукавца. Цветова 2-10, груписаних у терминални клас, жутозелене боје. Медна усна карактеристична, тамнољубичаста до смеђа са светлом шаром у облику слова “Н”.

Време цветања: мај, јун

Станиште: Насељава сушна, каменита места где улази у састав ксеротермофилних травњака и шибљака из свезе *Ostryo-Carpinion aegeicum*. Код нас је има у долини Пчиње.

Ophrys sphegodes

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: шаренбубац ситан

Енглески назив: Early Spider Orchid

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабљика висине 15-45 cm, листови издужено елипсasti. Цваст класолика, са 2-9 цветова.

Време цветања: април-јун

Станиште: Осунчане падине, пустаре у низијама, на кречњацима. Подврста *Ophrys sphegodes* Miller subsp. *atrata* (Lidley) E. Mayer може се наћи у југоисточној Србији, Војводини.

Orchis coriophora L.

91

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: каћунак смрдљиви

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка, стабљика висока 15-40 cm, листови линеарно ланцетасти 4-10 mm широки. Клас збијен, многоцветан, ваљкаст, дужине до 7 cm.

Време цветања: мај-јул

Станиште: Затрављени, осунчани терени од низија до субалпијског појаса. Код нас је заступљена и подврста *Orchis coriophora* L. subsp. *fragrans* (Pollini) Sudre.

Orchis laxiflora Lam.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: **каћунак велики**

Енглески назив: Loose-flowered/Jersey Orchid

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка са неразгранатом стабљиком висине 30 - 60 cm. Листови линеарно ланцетасти, на врху извучени у дугачак шиљак. Цветови су многобројни пурпурноцрвени, крупни, сложени у издужену растреситу цваст.

Станиште: Расте на мочварним стаништима. Код нас су заступљене и подврста: *Orchis laxiflora* Lam. subsp. *palustris* (Jacq.) Bonnier & Layens и *Orchis laxiflora* Lam. subsp. *elegans* (Heuffel) Soó.

Orchis mascula (L.) L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: **каћунак**

Енглески назив: Early-purple Orchid

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња, зељаста биљка, висока 15 – 50 cm. Стабљика усправна, једноставна, листови малобројни издужени, зашиљени, основом обавијајау стабљику. Цветови пурпурни груписани у растреситу цваст.

Време цветања: април, мај

Станиште: Расте на ливадама, пашњацима, жбуновитим местима и по ободима шума. Код нас је забележена и подврста *Orchis mascula* (L.) L. *subsp. signifera* (Vest) Soó. Ретка је и врло угрожена реликтна врста.

Orchis morio L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: каћунак, салеп

Енглески назив: Green-winged Orchid

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња, зељаста биљка, висине 8 – 40 cm. Стабљика усправна, листови плавозелени, основном обухватају стабљику, издужени на врху зашиљени. Цветови љубичасти, крупни, груписани у клас дужине 4-8 cm.

Време цветања: април-јул

Станиште: Расте на сувим, осунчаним ливадама, по шикарама и у светлим шумама. Код нас су заступљене и подврсте: *Orchis morio* L. subsp. *champagneuxii* (Barn.) Camus и *Orchis morio* L. subsp. *picta* (Loisel.) Arcangeli.

Orchis purpurea Hudson

95

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: **каћунак пурпурни**

Енглески назив: Lady Orchid

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка висине до 50 (-75) cm. Стабљика усправна, листови одстојећи, тамнозелени на наличју светлији. Цваст је велика, 15-(-26) cm дуга, цветови тамно пурпурне боје.

Време цветања: мај, јун

Станиште: Расте у листопадним, ређе у четинарским шумама и шикарама, на рубовима шума и шумским чистинама од низија до планинског појаса. Јавља се појединачно, на умерено сувим до свежим, растреситим земљиштима.

Orchis simia Lam.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: каћунак мали

Енглески назив: Monkey Orchid

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња биљка. Стабљика висока 30-40 cm. Листови издужено јајасте, најнижи понекад обрнуто јајасте, уљепљени, на врху тупо шиљасте, основом обухватају стабљику у виду рукавца. Цваст класолика, већином лоптаста, ређе нешто издужена, дугачка до 7 cm, доста збијена, цветови се најпре развијају на врху цвасти.

Време цветања: мај-јун

Станиште: Расте на ливадама и ободима шума.

Paeonia peregrina Miller

97

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Paeoniaceae*

Народни назив: **косовски божур**

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња, зељаста биљка, висока 30-70 cm. Стабљика усправна, листови наизменични, трочлани. Листићи дугуљasti, цели. Цветови крупни, појединачни, пурпурне боје.

Време цветања: април, мај

Станиште: Може се наћи у југоисточној и јужној Србији.

Paeonia tenuifolia L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Paeoniaceae*

Народни назив: усколисни божур

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња, зељаста биљка, висока до 30-50 см. Листови вишеструко издељени на мноштво кончастих режњева. Цветови крупни, појединачни, пурпурне боје.

Време цветања: април, мај

Станиште: Расте на сувим, песковитим стаништима.

Одељак: *Gymnospermae*

Фамилија: *Pinaceae*

Народни назив: Панчићева оморика, оморика

Енглески назив: Serbian spruce

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Дрво висине 30 (-40) m и пречника око 50 (-60) cm, уско пирамидалног облика са правим, витким деблом. Кора танка, црвеносмеђа, љушти се у плочицама. Корен жила срчаница. Четине ромбичне, тамнозелене одозго, а са доње стране са две беле пруге, 1-2 cm дуге. Шишарице висуће, 2-6 cm дуге, тамнољубичасте.

Време цветања: април-јун

Станиште: Јавља се на стрмим, кречњачким обронцима доњег и средњег тока Дрине и у клисури реке Милешевке.

Pinus heldreichii Christ.

Одељак: *Gymnospermae*

Фамилија: *Pinaceae*

Народни назив: муника

Енглески назив: Whitebark pine

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Дрво до 30 m висине са пречником до 1 m. Крошња је овалнопирамидална или пирамидална, гране у правилним пршљеновима. Кора пепељастосива испуцала у правилне плочице. Четине оштре 6-9 mm дуге по 2 у рукавцу. Шишарице 7-8 cm дуге, апофизе жућкастосмеђе, доње љуспе са трнастом грбицом повијеном ка основи.

Време цветања: мај, јун

Станиште: Стрми, стеновити терени субалпијског појаса. Образује чисте или мешовите састојине са другим четинарским или лиш

Pinus nigra Arnold subsp. *pallasiana* (Lamb.)

101

Одељак: *Gymnospermae*

Фамилија: *Pinaceae*

Народни назив: Паласов бор

Енглески назив: Crimean pine

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Дрво висине до 30 m, често има дељено стабло са дугим јаким гранама. Овогодишње гранчице су бледожуте до сивосмеђе, четине су крупне тамнозелене боје дуге 7-18 cm, по ивицама тесте-расте, зашиљене. Шишарице јајасто конусне 5-8 cm дуге, тамносмеђе.

Станиште: Дрво приморске области са малим захтевима за влагом земљишта. Код нас се још само може наћи на планини Црноок близу села Јарешик, као и неколико појединачних стабала у околини Зло-та.

Pinus mugo Turra

Одељак: *Gymnospermae*

Фамилија: *Pinaceae*

Народни назив: бор кривуљ

Енглески назив: Mountain pine

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Најчешће се јавља као низак полегнут грм или на-расте до 10 m. Гране су густе, сабљасто повијене према горе. Кора танка, љуспаста. Корен бочно разгранат шири се и до 10 m. Четине су по две у рукавцу, 2-6 cm дуге, оштре. Шишарице округлас-те, 2-7 cm дуге, сазревају у пролеће треће годи-не.

Време цветања: јун, јул

Станиште: Субалпијски и алпијски појас до 2600 m надмор-ске висине, где на граници шумске вегетације об-разује карактеристичну заједницу клековине бо-ра (*Pinethum mughi*).

Одељак: *Gymnospermae*

Фамилија: *Pinaceae*

Народни назив: молика

Енглески назив: Macedonian pine

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Дрво висине 30 (40-50) m, пречника 30-35 (-120) cm, са правилном ваљкасто заобљеном крошњом. Кора у младости глатка, сивозеленкаста, касније сивкаста и испуцала уздужно на неправилне плочице. Корен јак, развијен. Четине нежне, дуге 8-10 cm, по 5 у рукавцу. Шишарице дугуљасто јајасте 10-15 cm дуге, сазревају у септембру или октобру.

Време цветања: мај

Станиште: Јавља се само на силикатној подлози, на свежим, доста влажним и дубоким земљиштима, на висинама од 1400 до 2200 (2400) m надморске висине.

Platanthera bifolia (L.) L. C. M. Richard

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Народни назив: вимењак

Енглески назив: Lesser Butterfly Orchid

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, (15-) 20-50 (-60) см, висока. Стабљика усправна, шупља. Листова 2 при дну стабљике, сјајни, светлозелени, јајасто издужени. Цваст ваљкаста, растресита. Цветови велики, бели, јако миришљави.

Време цветања: (мај-) јун, јул

Станиште: Расте у тамним листопадним, мешовитим или светлим четинарским шумама од низија до суб-алпијског појаса. Јавља се на умерено сувим и свежим, неутралним земљиштима.

Platanthera chlorantha (Custer) Reichenb.

105

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Orchidaceae*

Енглески назив: Greater Butterfly Orchid

Основ заштите: CITES конвенција

Опис врсте: Слична је врсти *P. bifolia*. Разликује се по широким доњим листовима који се нагло сужавају у петељку. Цветови су крупнији, са ширим листићима, бели или жућкасти, без мириса.

Време цветања: јун, јул

Станиште: Расте у планинском и субалпијском вегетационом појасу.

Primula auricula L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Primulaceae*

Народни назив: ушасти јаглац

Енглески назив: Cowslip, Paigle

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, 5-10 cm висока. Стабљика длакова, често пепељаста. Листови дебели, меснати, округласти, назубљеног обода, заобљеног врха. Цваст је штитаста са бројним цветовима. Цветови звонасти светложуте боје.

Време цветања: мај-јул

Станиште: Насељава пукотине кречњачких стена, полусциофитна врста, добро подноси физиолошку сушу. Може се наћи у североисточној Србији, на Столу и Великом кршу.

Prunus fruticosa Pallas

107

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Rosaceae*

Народни назив: степска вишња

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Жбун висине 1,5 (-3) m, са пречником при земљи до 15 cm. Лишће сјајно, елиптично, 5 cm дуго. Плодови црвени, кисели, величине грашка.

Станиште: Ксеротермна и светлољубива врста, расте у шумостепским и степским пределима, подноси континенталну, контрастну климу и заслањеност земљишта.

Prunus laurocerasus L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Rosaceae*

Народни назив: зелениче, ловор вишња

Енглески назив: Cherry laurel

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Жбун или дрво 6-8 m (код нас око 2 m) високо. Лишће дуго 5-20 cm, издужено-елиптично, целог обода, сјајно. Петелка дуга 1 cm, бели цветни гроздови дуги 5-13 cm. Плодови округласти, дебели, црни, сјајни.

Станиште: У Србији се јавља само на Острозубу (*P.L.var. serbica Pančić*) где је њено најзападније и најсеверније налазиште. Заузима површину од само неколико хектара и размножава се вегетативно. Ова реликтна шума означена је као посебна фитоценоза *Lauroceraso-Fagetum serbicum*.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Rosaceae*

Народни назив: степски бадем

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Дрво високо до 8 -12 m, са трновитим гранама код дивљих примерака. Лишће јајасто - ланцетасто, дуго до 12 cm, широко до 3 cm. Цветови врло рани, пре листања, седећи већином по 2 са кратком петељком. Плод пљоснат, дуг 3-6 cm, маљав, зрео јуна-јула.

Станиште: На топлим и сувим стаништима. У Србији се јавља на најтоплијим стаништима као појединачна стабла.

Pulsatilla vulgaris Miller subsp. **grandis** (Wenderoth)

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Ranunculaceae*

Народни назив: **крупноцветна саса**

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка. Стабљике једна или више, висине 12 cm, усправне, са по једним цветом. Листови на дугим дршкама, непарно перасто дељени (2-3 пута), длакави. Режњеви листа линеарни, дубоко усечени. Цветови крупни, 5-8 cm у пречнику, звонасти, тамнољубичасте боје, са 6 одвојених листића.

Време цветања: март-април

Станиште: Расте на сувим ливадама и пропланцима.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Rosaceae*

Народни назив: дафинолисна крушка

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Ниско дрво или жбун до 8 m висине, са трновитим гранама. Младе гранчице и пупољци длакави. Лишће издужено, објајасто дуго до 7 cm са петељком. На наличју густо, вунасто, длакаво. Цветови на длакавим дршкама. Плодови крушколики дуги 3 cm, широки 2 cm.

Време цветања: април, мај

Станиште: Расте на теренима термофилних, базифилних шума са медунцем и грабићем. Врло отпорна према суши и зимским хладноћама.

Pyrus nivalis Jacq

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Rosaceae*

Народни назив: касна крушка

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Дрво високо до 10 (-20) m са широком крошњом. Младе гранчице беличасто, густо длакаве, без трнова. Лишће елиптично објајасто дуго 5-8 cm, цветови бели, широки до 4 cm. Плодови крушколики.

Време цветања: април

Станиште: Расте у шумама сладуна, цера, китњака, медунца, грабића. Код нас у источној Србији.

Quercus pedunculiflora K.Koch

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Fagaceae*

Народни назив: степски лужњак

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Дрво висине 30,40 m висине, лишће обрнуто јајасто, дуго 8-13 cm, широко 6-9 cm, на наличју сиво, у почетку густо беличасто длакаво, касније ретко длакаво. Петељка до 1 cm дуга. Дршка плода гола, дуга 4-8 cm, носи 1 ретко 2 плода. Љуспе на куполи су изузев врхова сиво длакаве. Жир је јајаст, са длакавим шиљком на врху, дуг 2-3 cm, широк 1,5-2 cm.

Време цветања: април, мај

Станиште: Расте до 1200 m надморске висине. Код нас улази у састав преосталих шума крај Тимока, климатогене шуме под јаким утицајем континенталне климе Влашке низије.

Quercus trojana Webb

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Fagaceae*

Народни назив: македонски храст, црни цер

Енглески назив: Macedonian oak

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Листопадни жбун или мање дрво које некада може израсти и до 20 m висине и достићи пречник од 100 cm. Крошња у младости пирамидална, касније широка, јајаста или полукугlastа. Кора слична церовој. Листови елиптични 5-8 cm, дуги на краткој петељци, тврди, полукожасти, бочни нерви се завршавају трнасто, изван зубаца. Плод сличан церовом, варијабилне дужине, до пола се налази у куполи која је седећа.

Време цветања: април, мај

Станиште: Прилагођен је топлијој клими. Расте на кршевитим земљиштима на кречњаку, богатим хумусом. Илирски субендемит, расте у Македонији, Црној Гори, Косову, Херцеговини, Албанији, Бугарској и Грчкој.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Gesneriaceae*

Народни назив: Наталијина рамондија

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка. Стабљике безлисне 6-8 cm високе, длакаве, са 1-3 цвета. Листови су приземни, бројни, густе, 3-5 cm дуги, широко јајасте, 10-30 у групи. Цветови појединачни, плавољубичасте боје.

Време цветања: април, мај

Станиште: Ендем Суве планине, где расте у дубоким клисурама, на заклоњеним и сеновитим местима.

Ramonda serbica Pančić

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Gesneriaceae*

Народни назив: српска рамондија

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висока 8-10 cm. Листова до 15 у приземној розети, варјабилни, објајастии до елиптични, по ободу тестерастии, маљавии. Цветовии плавољубичастии, петоделни, око 3 cm у пречнику.

Време цветања: април-јун

Станиште: Расте у дубоким клисурама, на сеновитим местима, на северној експозицији, у кречњачким пукотинама.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Ranunculaceae*

Народни назив: језичасти љутић

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка, висине 50-150 cm. Стабљика снажна, усправна, шупља, у горњем делу граната. Листови дуги 10-20 cm, линеарно ланцетасти, са кратком лисном дршком. Цвет 3-4 cm широк, златножуте боје.

Време цветања: јун-август

Станиште: Влажна места, на рубовима бара и мочвара, на забареним ливадама и на тресетиштима до 1200 m надморске висине.

Rhododendron ferrugineum L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Ericaceae*

Народни назив: рђасти рододендрон

Енглески назив: Rusty-leaved Alpenrose

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Зимзелени грм, висине до 1 m, са густим усправним гранама. Кора је сивосмеђа, танка. Листови ситни, кожасте, на наличју са рђастоцрвеним љускама. Цветови на дугим петељкама по 6-12, розе боје.

Време цветања: јул, август

Станиште: Расте на влажним, хумозним, дубоким земљиштима, неутралне до киселе реакције на силикатној подлози. Расте на планинским масивима, у клековини бора, светлијим смрчевим шумама.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Salicales*

Народни назив: рузмаринолисна врба

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Низак полегли жбун 1 (-2) m висине. Избојци у младости сиво-длакави. Листови ланцетасти 2-5 cm дуги, на наличју сиво-длакави.

Станиште: Расте на песковитим и влажним местима, мочварама и тресетиштима, од равничарских до планинских терена. Код нас је има на Делиблатском песку и Копаонику.

Scopolia carniolica Jacq.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Solanaceae*

Народни назив: бела буника

Енглески назив: Scopolia

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, 20-50 (60) cm висине. Ризом развијен, разгранат, дугачак 30 cm. Стабљике усправне, у горњем делу разгранате. Листови око 12 cm дуги, обрнуто јајасте, сјајни. Цветови појединачни, у пазусима листова, на дугим петељкама, звонасти, viseћи.

Време цветања: (март-) април, мај

Станиште: Становник букових шума од низија до планинског појаса. Расте на каменитим, влажним падинама, на кречњаку. Код нас је има око Мајданпека.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Asteraceae*

Народни назив: Панчићева жутеница

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка висине 20-50 cm. Стабљика усправна, граната. Приземни и доњи листови у розети, 5-9 cm дуги, јајасте, тестерасте назубљене, ка врху се смањују. Горњи листови су линеарни и недељени. Цветови жути, језичасте, у гроњастим цвастима.

Време цветања: јул, август

Станиште: Изразита хигрофита, расте на тресавским тера-сама, поред изворишта планинских потока, на силикатној подлози. Код нас је има на Старој планини.

Spiraea cana Walbst. & Kit.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Rosaceae*

Народни назив: сива суручица

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Жбун висине 1-2 m. Лишће беличастосиво длакаво, дуго 2-3 cm, издужено и зашиљено на оба краја, у горњој половини са неколико зубаца са обе стране. Цваст гроња са 15-30 белих цветова, ширине 6 mm.

Време цветања: мај

Станиште: У брдским пределима на топлим и сунчаним камењарима.

Spiraea crenata L.

123

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Rosaceae*

Народни назив: назубљена суручица

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Жбун до 1 m висине. Лишће на стерилним гранама до половине тестерасто, а на цветним гранама цело. Цветни штитови са 10-12 цветова на лисној дршци

Станиште: Врста степа, полупустиња, заступљена је у шумама грабића, псеудوماкија. Погодна за мелиорацију пескова, бујичних подручја.

Stratiotes aloides L.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Hydrocharitaceae*

Народни назив: тестерица

Енглески назив: Water soldier

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња биљка, слична алоји. Листови су скупљени у розету без дршке, који лети у време цветања вире из воде, а касније се потапају. Дуги су (10) 15-40 (50) cm, широки 3-4 cm, крути, у облику мача. Обод листа назубљен, зупци су кукасти, шиљасти. Цветови крупни, бели, вире из воде.

Време цветања: мај- август, (септембр).

Станиште: Расте у увалама заштићеним од ветра или у проређеним тршћацима. Представник је реликтне флоре терцијара.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Gentianaceae*

Народни назив: пикобојка

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, 15-60 cm висока. Приземни листови на дугим дршкама, јајасте. Листови на стабљиви наизменични, широке основе, у горњем делу наспрани обухватају стабљику основом. Цветови у гроздастим или метличастим цвастима, по 2-5 у пазуху прицветних листова, плавољубичасте, зеленожуте или беле боје.

Време цветања: јул-септембар

Станиште: Влажна, замочварена или затресављена места око извора потока у планинском или субалпийском појасу. Код нас је има на Старој планини.

Taxus baccata L.

Одељак: *Gymnospermae*

Фамилија: *Taxaceae*

Народни назив: тиса

Енглески назив: Common yew

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Жбун до средње високо дрво, висине до 20 m. Стабло неправилног облика, са широком пирамидалном крошњом, пречника до 1 m. Кора танка, црвенкастосмеђе боје. Четине чешљасто распоређене на гранама, дуге до 3 cm. Семе је окружено јарко црвеним омотачем. Размножава се семено или вегетативно, обнавља се и избојцима из пања.

Време цветања: март, април

Станиште: Најчешће се јавља у појасу букових и мешовитих четинарских шума, појединачно или у мањим групама, углавном на северним експозицијама и на сеновитим и влажним местима.

Одељак: *Pteridophyta*

Фамилија: *Thelypteridaceae*

Народни назив: барска папрат

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Ризом црн, листови пужећи до 120 cm дуги, појединачни, усправни и двоструко перасти. Листићи првог реда дубоко перасто усечени. Листићи другог реда су целог обода или слабо назубљени, при основи међусобно срасли.

Станиште: Расте на травнатој подлози у тршћацима.

Wulfenia belcicii R. Lak.

Одељак: *Angiospermae*

Фамилија: *Scrophulariaceae*

Народни назив: вулфенија

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Опис врсте: Вишегодишња зељаста биљка, висока 15-40 cm. Стабљика усправна са богатом розетом полеглих или усправних листова. Листови су округласти али врло варјабилни по облику. Цваст терминална са бројним цветовима тамнољубичасте боје.

Време цветања: јун-август

Станиште: Расте у шумама молике и на планинским вриштинама.

ИНСЕКТИ

Adalia bipunctata

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Coccinellidae*

Народни назив: бубамара

Енглески назив: Two-spotted ladybird

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 4-5 mm.

Репродукција: Двогодишња генерација.

Исхрана: Биљне ваши и други ситни инсекти.

Anatis ocellata

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Coccinellidae*

Народни назив: бубамара

Енглески назив: Eyed ladybird

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 8-10 mm.

Репродукција: Двогодишња генерација.

Исхрана: Биљне ваши.

Brashytron pratense

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Aeshnidae*

Народни назив: **ВИЛИН КОЊИЦ**

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина: 56-63 mm.

Репродукција: Јаја полаже у воду, ларве живе у води; имага се јављају од марта до августа.

Исхрана: Предатор.

Calosoma inquisitor

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Carabidae*

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина до 20 mm.

Репродукција: Ројење је од јуна до августа.

Исхрана: Ларва и имаго се хране различитим врстама гусеница, лутака, лептира (губар, боров четник, нона, совице).

Calosoma sycophanta

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Carabidae*

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 25-35 mm.

Репродукција: Ројење је од јуна-августа.

Исхрана: Ларва и имаго се хране различитим врстама гусеница, лутака, лептира (губар, боров четник, нона, совице).

Carabus sp.

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Carabidae*

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина око 40 mm.

Репродукција: Јаја полаже у земљу.

Исхрана: Предатор, ларва се храни ситним организмима, имаго пужевицама и инсектима.

Carabus cancellatus

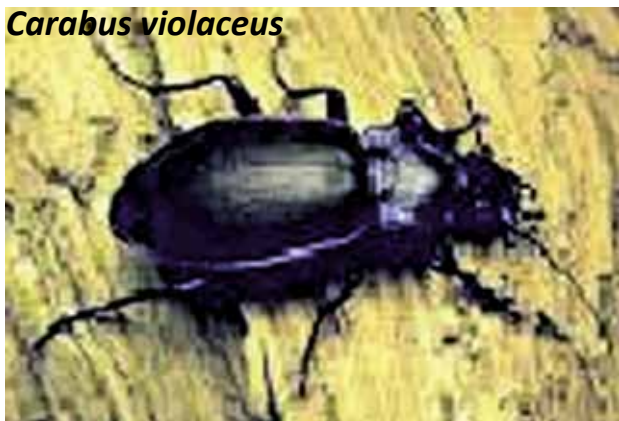
Carabus intricatus

Carabus coriaceus

Carabus violaceus

Carabus ullrichi

Cerambyx cerdo

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Cerambycidae*

Народни назив: велика храстова стрижибуба

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 24-53 mm.

Репродукција: Ројење је од маја до августа.

Исхрана: Ларва се развија углавном на храсту али и на кестену, букви, ораху, грабу, бресту и јасену. Имаго се јавља на деблима на којима су биле и ларве.

Coccinalla septempunctata

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Coccinellidae*

Народни назив: бубамара

Енглески назив: Seven-spot ladybird

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 5-8 mm.

Исхрана: Биљне ваши.

Colias myrmedone

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Pieridae*

Народни назив: купусар

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Распон крила 44-50 mm.

Репродукција: Ројење је од маја до августа.

Исхрана: Биљке из рода *Cytisus*.

Exhochomus quadrustulatus

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Coccinellidae*

Народни назив: бубамара

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 3,6-4,8 mm.

Репродукција: Полаже јаја у јајне коконе плена, ларве се излежу након 7-10 дана.

Исхрана: Предатор, храни се углавном врстама из рода *Pulvararia*.

Lucanus cervus

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Lucanidae*

Народни назив: јеленак

Енглески назив: Stag beetle

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Мужјак дужине до 50 mm, женка до 35 mm.

Репродукција: Ројење је од јуна до јула.

Исхрана: Ларве живе на пањевима, где се развијају неколико година.

Morimus funereus

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Cerambycidae*

Народни назив: стрижибуба

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 16-38 mm.

Репродукција: Ројење од марта до августа.

Исхрана: Полифага ларва. Имаго се јавља на земљи, пањевима и стаблима на којима је била и ларва.

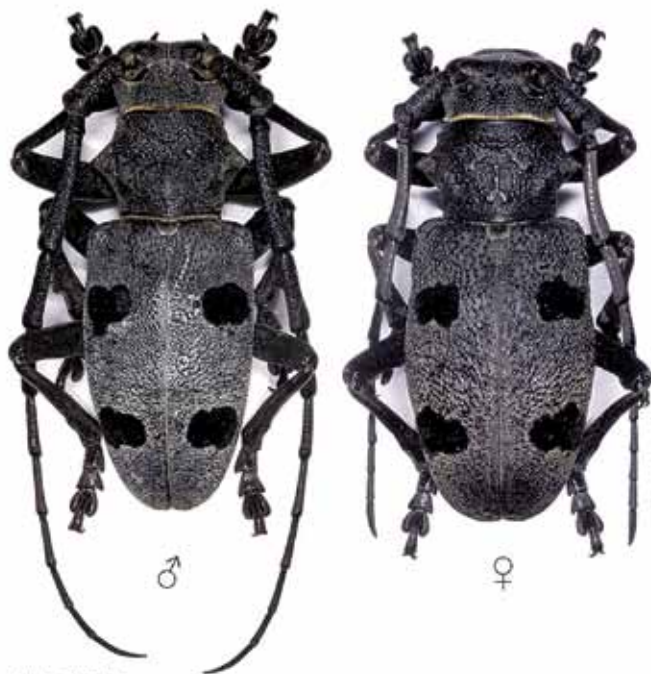

Photo © M.Hoskovec

Myrmeleon formicarius

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Myrmeleotidae*

Народни назив: **мрављи лав**

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 2-3 cm, распон крила 65-75 mm.

Репродукција: Јаја полаже у земљу; ларве у песковитом тлу копају левкаста удубљења која служе као клопке за ситне животиње, најчешће мраве.

Исхрана: Инсекти.

Oryctes nasicornis

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Lucanidae*

Народни назив: носорог

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 20-40 mm.

Репродукција: Јаја полаже у хрпе компоста или у труле храстове пањеве, као ларве живе неколико година.

Papilio machaon

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Papilionidae*

Народни назив: ластин репак

Енглески назив: Swallowtail

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Распон крила 64-100 mm.

Репродукција: Ројење од априла до августа.

Исхрана: Ларве на врстама *Daucus carota*, *Foeniculum vulgare*, *Peucedanum palustre*.

Parnassius apollo

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Papilionidae*

Народни назив: аполон

Енглески назив: Apollo

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Распон крила 70-85 mm.

Репродукција: Ројење од маја до септембра.

Исхрана: Биљке из рода *Sedum*.

Parnassius mnemosinae

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Papilionidae*

Енглески назив: Clouded Apollo

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Распон крила 52-62 mm.

Репродукција: Ројење од маја до јула.

Исхрана: Биљке из рода *Corydales*.

Rosalia alpina

149

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Cerambycidae*

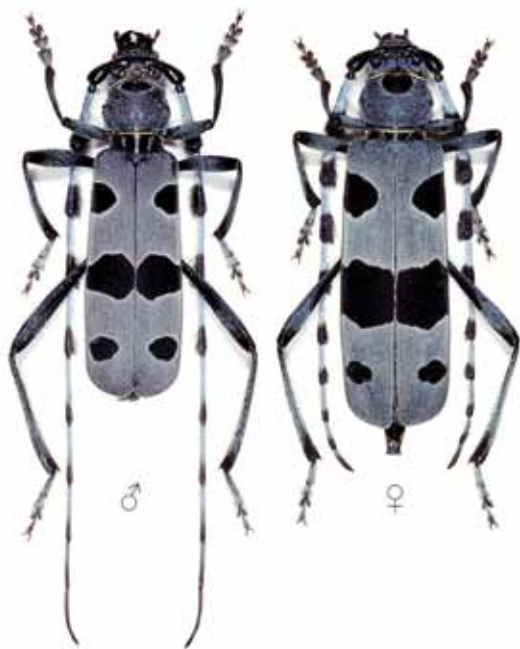
Народни назив: алпска стрижибуба

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 15-38 mm.

Репродукција: Ројење од јуна до августа.

Исхрана: Ларве на бресту, грабу, липи, кестену, јасену, ораху, храсту, јови и глогу. Имаго се јавља на стаблима на којима су биле ларве.

Saga pedo

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Tettigoniidae*

Основ заштита: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 65-85 cm.

Репродукција: Партеногенетска врста.

Исхрана: Предатор, храни се ситним зглавкарима.

Zerynthia polyxena

Класа: *Insecta*

Фамилија: *Papilionidae*

Народни назив: ускршњи лептир

Енглески назив: Outhern Festoon

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Распон крила 46-52 mm.

Репродукција: Ројење од априла до маја.

Исхрана: Ларве на биљкама из рода *Aristolochia*.

РИБЕ

Acipenser gueldenstaedti

Класа: *Pisces*

Фамилија: *Accipenseridae*

Народни назив: дунавска (руска) јесетра

Енглески назив: Danubian sturgeon

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 2 m, тежина до 100 kg.

Исхрана: Храни се мекушцима, раковима и ситнијом рибом.

Станиште: Анадрома врста, мрести се у слаткој води, Дунаву и притокама, низводно од бране Ђердап II.

Acipenser stellatus

155

Класа: *Pisces*

Фамилија: *Accipenseridae*

Народни назив: паструга

Енглески назив: Stellate sturgeon

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина до 1,9 m.

Исхрана: Храни се углавном ситном рибом, а мање мекушцима, раковима и црвима.

Станиште: Анадрома врста, живи у Црном, Мраморном и Егејском мору, а мрести се у Дунаву и Вардару. Може се наћи низводно од бране Ђердап II.

Acipenser nudiiventris

Класа: *Pisces*

Фамилија: *Accipenseridae*

Народни назив: **сим**

Енглески назив: Ship sturgeon

Основ заштите: CITES конвенција

Димензије: Дужина преко 2 m.

Исхрана: Храни се бескичмењацима дна.

Станиште: Анадрома врста, код нас: Дунав, низводно од бране Ђердап II.

Acipenser ruthenus

Класа: *Pisces*

Фамилија: *Accipenseridae*

Народни назив: кечига

Енглески назив: Sterlet

Основ заштите: CITES конвенција

Димензије: Дужина до 1,25 m, тежина до 16 kg.

Исхрана: Храни се бескичмењацима дна, пре свега ларвама инсеката.

Станиште: Слатководна риба, живи у Дунаву и већим притокама.

Alosa caspia nordmani

Класа: *Pisces*

Фамилија: Clupeidae

Народни назив: дунавска харинга

Енглески назив: Danubian shad

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Димензије до 20 cm.

Исхрана: Храни се зоопланктоном, мање фитопланктоном.

Станиште: Дунав, низводно од бране Ђердап II.

Класа: *Pisces*

Фамилија: *Cyprinidae*

Народни назив: банатска кркуша

Енглески назив: Kessler's gudgeon

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина до 13 cm.

Исхрана: Храни се рачићима и ларвама инсеката.

Станиште: Живи у брзој води на шљунковитом дну, у сливу Дунава.

Hucho hucho

Класа: *Pisces*

Фамилија: *Salmonidae*

Народни назив: **младица**

Енглески назив: danubian salman

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина до 120 cm, тежина до 21 kg.

Исхрана: Млађи примерци се хране инсектима и ситном рибом, а старији примерци искључиво рибом.

Станиште: Живи у чистијим већим планинским рекама слива Дунава.

Класа: *Pisces*

Фамилија: *Accipenseridae*

Народни назив: **моруна**

Енглески назив: Beluga

Основ заштите: CITES конвенција

Димензије: Дужина до 9 m, тежина до 2000 kg, положи до 8 милиона комада икре (100 kg).

Исхрана: Храни се рибом али и раковима и мекушцима.

Станиште: Анадрома врста Црног и Каспијског мора, залази у Дунав и друге веће реке. Пре подизања бране Ђердап ловила се и у Словачкој.

Misgurnus fossilis

Класа: *Pisces*

Фамилија: *Cobitidae*

Народни назив: **чиков**

Енглески назив: Weather loach

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина до 50 cm.

Исхрана: Храни се црвима, мекушцима и ларвама инсеката.

Станиште: Код нас живи у водама црноморског слива, низијским рекама, језерима, барама, каналима, на муљевитом дну.

Thymallus thymallus

Класа: *Pisces*

Фамилија: *Thymallidae*

Народни назив: липљен

Енглески назив: Grayling

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина до 50 cm, тежина 4,7 kg.

Исхрана: Храни се инсектима, крупнији примерци и рибом.

Станиште: Живи у брзим рекама, хладним водама богатим кисеоником, као и у неким високопланинским језерима.

Umbra krameri

Класа: *Pisces*

Фамилија: *Umbridae*

Народни назив: **црнка**

Енглески назив: Muddminnow

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 13 cm.

Исхрана: Храни се ларвама инсеката, рачићима и мекушцима дна, инсектима који падну на површину воде.

Станиште: Настањује мочварне и забарене, вегетацијом богате воде у слива Дунава.

ХЕРПЕТОФАУНА

Ablepharus kitaibellii

Класа: *Reptilia*

Фамилија: *Scincidae*

Народни назив: кратконоги гуштер

Енглески назив: European copper skink

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина до 13 cm.

Репродукција: Пери се у марту, женка полаже неколико јаја.

Исхрана: Ситни бескичмењаци.

Станиште: Рубови шума, пашњаци, ливаде. Код нас широко распрострањена врста.

Класа: *Reptilia*

Фамилија: *Colubridae*

Народни назив: степски смук

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 2-2,5 m. Мужјак крупнији од женке.

Репродукција: Пари се крајем јуна или почетком јула, женка положи 7-15 јаја.

Исхрана: Гуштери, жабе, птице, ситни сисари.

Станиште: Живи од низија до планина 1500 m надморске висине, у шумама, на ливадама, пашњацима.

Elaphe longissima

Класа: *Reptilia*

Фамилија: *Colubridae*

Народни назив: степски дрволаз (смук)

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина до 2 m.

Репродукција: Полаже 5-8 јаја.

Исхрана: Гуштери, птице, глодари.

Станиште: Најчешће живи у листопадним шумама низија и побрђа, понекад и планине до 1800 m надморске висине. Широко распрострањена врста код нас.

Emys orbicularis

169

Класа: *Reptilia*

Фамилија: *Emydae*

Народни назив: барска корњача

Енглески назив: European pond turtle

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Оклоп дужине 23 cm.

Репродукција: Пари се од марта до маја, полаже 3-16 јаја. Инкубациони период је 60-90 дана.

Исхрана: Рибe, водоземци, пуноглавци, црви, водени инсекти, рачићи, мекушци, повремено биљна храна.

Станиште: Разна водена станишта: језера, реке, брзе реке, канали. Највише јој одговарају споротекуће воде са пешчаним обалама и обилном вегетацијом.

Lacerta praticola

Класа: *Reptilia*

Фамилија: *Lacertidae*

Народни назив: шумски гуштер

Енглески назив: Meadow lizard

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужине око 6 cm, реп два пута дужи од тела.

Репродукција: Полаже неколико јаја.

Исхрана: Инсекти.

Станиште: Налази се најчешће на влажним местима у шуми. Насељава простор југоисточне, источне и северо-источне Србије.

Lacerta vivipara

Класа: *Reptilia*

Фамилија: *Lacertidae*

Народни назив: планински гуштер

Енглески назив: Viviparous lizard

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 13-15 cm.

Репродукција: Пари се априла, маја, након три месеца женка даје живо потомство, 7-8 младих.

Исхрана: Бескичмењаци.

Станиште: Различита станишта, пре свега сува подручја, ливаде, пуστοпољине, суве стене, али се може наћи и на влажним ливадама.

Pelobates fuscus

Класа: *Amphibia*

Фамилија: *Pelobatidae*

Народни назив: обична чешњарка

Енглески назив: Common Spadefoot

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: До 8 cm, обично мање.

Репродукција: Полаже до неколико стотина јаја.

Исхрана: Инсекти.

Станиште: Ноћна је врста. Обично насељава култивисана подручја. У води се среће обично у сезони парења. У Србији насељава простор Панонске низије, као и део перипанонске области.

Podarcis taurica

173

Класа: *Reptilia*

Фамилија: *Lacertidae*

Народни назив: степски гуштер

Енглески назив: Balkan Wall Lizard

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: До 8 cm, реп два пута дужи од тела.

Репродукција: Полаже неколико јаја.

Исхрана: Инсекти.

Станиште: Најчешће се среће на травнатим стаништима која су добро осунчана. У Србији насељава југоисток, исток и североисток земље.

Rana graeca

Класа: *Amphibia*

Фамилија: *Ranidae*

Народни назив: грчка жаба

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 8 cm.

Репродукција: Пари се у касно пролеће једном годишње, женка полаже масу од око 2000 јаја.

Исхрана: Инсекти.

Станиште: Насељава хладне воде потока, речица, извора, планинских терена до 2000 m надморске висине.

Salamandra salamandra

175

Класа: *Amphibia*

Фамилија: *Salamandridae*

Народни назив: шарени даждевњак

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 25-30 cm.

Репродукција: Период се од пролећа до јесени, број ларви варира.

Исхрана: Инсекти, пауци, црви, мекушци, пуноглавци.

Станиште: Широко распрострањена врста у целој Србији.

Testudo hermanni

Класа: *Reptilia*

Фамилија: *Testudinidae*

Народни назив: шумска корњача

Енглески назив: Hermann's Tortois

Основ заштите: CITES конвенција

Димензије: Дужина 15-25 cm.

Репродукција: Пари се у пролеће, женка полаже 2-12 јаја, инкубациони период је 90-120 дана.

Исхрана: Биљојед.

Станиште: Насељава низије и планине до 1500 m надморске висине, рубове шума, ливаде, мочваре, пешчаре. Широко распрострањена врста код нас.

Triturus alpestris

177

Класа: *Amphibia*

Фамилија: *Salamandridae*

Народни назив: планински мрмољак

Енглески назив: Alpine Newt

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Са репом до 12 cm.

Репродукција: Полаже неколико десетина јаја на воденој вегетацији.

Исхрана: Инсекти, ларве инсеката, рачићи, шкољке и др.

Станиште: Чисти планински извори, потоци и језера. У Србији насељава високопланинске и брдске пределе.

Triturus cristatus

Класа: *Amphibia*

Фамилија: *Salamandridae*

Народни назив: велики мрмољак

Енглески назив: Great crested newt

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Од 14 до 18 cm укључујући и реп.

Репродукција: Полаже неколико десетина јаја на воденој вегетацији.

Исхрана: Водени бескичмењаци.

Станиште: Стајаће или споротекуће воде. Већи део године проводи у води или се среће близу ње. Насељава северни део Србије.

Triturus vulgaris

179

Класа: *Amphibia*

Фамилија: *Salamandridae*

Народни назив: мали мрмољак

Енглески назив: Smooth newt

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 10 cm.

Репродукција: Између марта и јуна женка положи до 300 јаја.

Исхрана: Разне врсте бескичмењака.

Станиште: Стајаће или споротекуће воде. Већи део године проводи у води или се среће близу ње. Насељава источну и јужну Србију.

Vipera berus

Класа: *Reptilia*

Фамилија: *Viperidae*

Народни назив: шарка

Енглески назив: Adder

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина до 70 cm, изузетно 90 cm.

Репродукција: Пари се у августу и септембру сваке друге године, женке дају живо потомство, 3-8 младих.

Исхрана: Ситни инсекти, волухарице, ровчице, мишеви, младе птице, гуштери.

Станиште: Широко распрострањена врста у Србији.

ПТИЦЕ

Accipiter brevipes

Класа *Aves*

Фамилија: *Accipitridae*

Народни назив: **краткопрсти кобац**

Енглески назив: Levant sparrowhawk

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција.

Димензије: Дужина 33-36 cm, распон крила 65-75 cm, тежина мужјака 170-210 g, женке 220-250 g.

Гнежђење: Прави гнезда од гранчица на дрвећу. Полаже 3-5 јаја, бледозелене боје прошарана тамним мрљама.

Исхрана: Углавном крупни инсекти, гуштери, мањи сисари ређе птице. Лови на тлу.

Станиште: Лишћарске шуме у низијама и побрђу до 1000 m надморске висине. Не тражи густу шуму има га и у воћњацима, забранима, топољацима поред река. У Србији углавном се среће у југоисточним крајевима.

Accipiter gentilis

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: јастреб

Енглески назив: Northern goshawk

Основ заштите: CITES конвенција

Димензије: Дужина 50-60 cm, распон крила 125-150 cm, тежина мужјака 600-900 g, тежина женке 1-1,4 kg.

Гнежђење: Прави гнезда од грања у рачви великог дрвета или на грани. Полаже 3-4 плаво-бела јаја.

Исхрана: Птице нарочито голубови и разни сисари до величине зеца.

Станиште: Искључиво у шуми, четинарским и лишћарским, низијским и планинским до горње границе шуме. У Србији је широко распрострањен.

Accipiter nisus

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: кобац

Енглески назив: Eurasian sparrowhawk

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција.

Димензије: Дужина 30-40 cm, распон крила 55-75 cm, тежина 100-300 g. Женка је око 25% крупнија од мужјака.

Гнежђење: Прави гнезда на дрвећу, а користи и туђа напуштена гнезда. Полаже 4-5 беличастих јаја.

Исхрана: Мање птице које лови у лету.

Станиште: Углавном четинарске и мешовите шуме, ретко листопадне, свих надморских висина. У Србији је широко распрострањен.

Acrocephalus scirpaceus

Класа: Aves

Фамилија: Sylviidae

Народни назив: трстењак цвркутић

Енглески назив: Reed warber

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 13 cm, распон крила 18-21 cm, тежина 10-13 g.

Гнежђење: Гради дубока округласта гнезда од траве, саткана око неколико стабљика трске. Полаже 4 јаја, блед-озелене боје са маслинастим мрљама, обично на дебљем крају.

Исхрана: Претежно инсекти, пауци, мали пужеви.

Станиште: Настањује рубове тршћака где има снажних стабљика за гнезда и друге вегетације. Широко распрострањена у Европи и код нас. Код нас је летњи посетилац, зимује у Африци.

Actitis hypoleucos

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: полојка

Енглески назив: Common sandpiper

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 19-21 cm, распон крила 35-40 cm, тежина 40-54 g.

Гнежђење: Гнезди се на земљи најчешће у удубљењима близу воде добро скривеним околном вегетацијом. Пол-аже 4 жућкаста јаја са риђим и мрким пегама.

Исхрана: Инсекти и други бескичмењаци.

Станиште: Настањује обале планинских река и обале језера. У Србији је широко распрострањена, једино је нема у низијама поред споротекућих вода.

Aegolius funereus

Класа: *Aves*

Фамилија: *Strigidae*

Народни назив: гаћаста кукумавка

Енглески назив: Tengmalm's owl

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 24-26 cm, распон крила 55-62 cm, тежина 100-200 g.

Гнежђење: У шупљинама дрвећа, најчешће у напуштеним гнездима црне жуне. Полаже 3-7 јаја, беле боје.

Исхрана: Најчешће мишеви, шумске волухарице, ровчице и ситне птице.

Станиште: Планинске четинарске шуме са просекама и чистинама. Код нас у смрчевим и буково-јеловим шумама где живи и црна жуна, од чијих гнезда зависи.

Aegypius monachus

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: црни лешинар, црни стрвинар

Енглески назив: Eurasian black vulture

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 100-110 cm, распон крила 250-290 cm, тежина 7-11 kg. Најкрупнији лешинар у Европи.

Гнежђење: Прави велико гнездо (140-200 cm у пречнику) од гранчица на врху дрвета, ређе на грани, понекад на полици литице, које користи годинама. Полаже 1 јаје беле боје са риђосмеђим мрљама.

Исхрана: Лешине средњих и крупних сисара.

Станиште: Настањује планинске терене са литицама али не

избегава ни шуму, за храну му је потребан велики отворени простор најчешће где има стокe. Код нас је изузетно угрожен недостатком хране и осиромашеним стаништима. Забележен је на Старој планини, Мокрој гори, клисурама река: Јерма, Увац, Милешевка.

Alcedo atthis

Класа: Aves

Фамилија: Alcedidae

Народни назив: водомар

Енглески назив: kingfisher

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 16-17 cm, распон крила 24-26 cm, тежина 35-45 g.

Гнежђење: Прави рупе у глиновитој или шљунковитој обали река. Полаже 6-7 јаја, беле боје.

Исхрана: Ситна риба, водени инсекти и рачићи.

Станиште: Живи на рекама, језерима са бујном вегетацијом. Широко распрострањена врста у Европи и Србији.

Anas acuta

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: шиљкан

Енглески назив: Northern pintail

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 51-66 cm, распон крила 80-95 cm, тежина 750-1000 g.

Гнежђење: Прави рупе у земљи углавном на отвореном. Полаже 7-9 јаја, жућкасте боје.

Исхрана: Разноврсна биљна и животињска храна. Семење, алге, барско биље, инсекте, рачићи, ситна риба, пуноглавци, мекушци.

Станиште: Пространа отворена водена станишта степског типа са плићацима. Код нас се среће на слатинама.

Anas clypeata

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: патка кашикара, пловка кашикара

Енглески назив: Shoveler

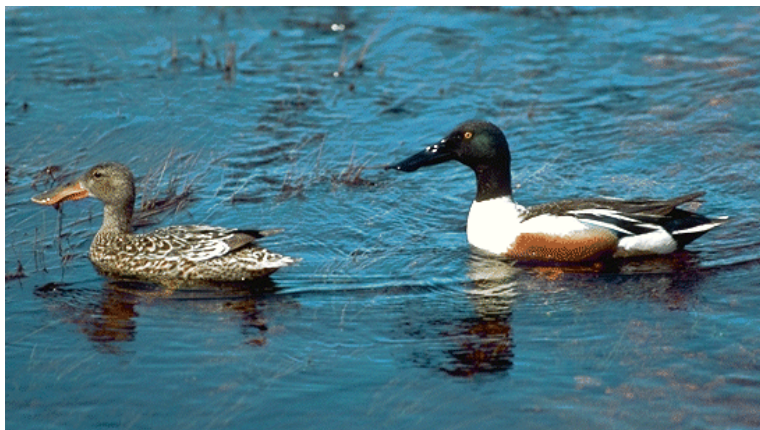
Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 44-52 cm, распон крила 70-85 cm, тежина 400-850 g.

Гнежђење: Прави удубљења, обложена травом, лишћем и паперјем у земљи, близу воде. Полаже 9-11 јаја.

Исхрана: Углавном ситни бескичмењаци али и семење и биљна трулеж.

Станиште: Настањује низије, баре са бујним растињем богате планктоном. Угрожена је исушивањем, загађивањем и узнемиравањем. Код нас је распрострањена у североисточним крајевима.

Anas crecca (Ghana)

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: кржа

Енглески назив: Common teal

Основ заштите: CITES конвенција

Димензије: Дужина 34-38 cm, распон крила 58-65 cm, тежина 240-360 g.

Гнежђење: Гнезда прави на земљи, обложена паперјем, скривена. Полаже 8-11 јаја, беле боје.

Исхрана: Разни бескичмењаци и семење биљака.

Станиште: Настањује разна водена станишта, реке, језера, баре, рибњаке. Код нас је најчешћа патка на сеоби и презимљавању.

Anas penelope (Ghana)

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: звиждара

Енглески назив: Eurasian wigeon

Основ заштите: CITES конвенција

Димензије: Дужина 45-51 cm, распон крила 75-85 cm, тежина 600-900 g.

Гнежђење: Гнезда прави на земљи, обложена паперјем, скривена. Полаже 6-12 јаја.

Исхрана: Биљна храна.

Станиште: Гнезди се на слатководним стаништима северних зона, у време сеобе држи се језера, река, већих бара. Потребни су јој шири простори са добрим прегледом.

Anas querquedula (Ghana)

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: проготовац

Енглески назив: Garganey

Основ заштите: CITES конвенција

Димензије: Дужина 37-41 cm, распон крила 60-65 cm, тежина 320-500 g.

Гнежђење: Гнездо на земљи у густом растињу, близу воде. Полаже 8-9 јаја, светлосмеђе боје.

Исхрана: Водени инсекти и биљке.

Станиште: Гнезди се на барама, са бујном вегетацијом у низијама. Угрожен је исушивањем, загађивањем станишта. Код нас је распрострањен у свим крајевима, где има одговарајуће станиште.

Anas strepera

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: патка чегртуша

Енглески назив: Gadwall

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 45-55 cm, распон крила 85-95 cm, тежина 600-900 g.

Гнежђење: Плитко удубљење у земљи оивичено травом и лишћем, обложено паперјем, око 20 m од воде, у густом растињу. Полаже 8-12 светлоружичастих јаја.

Исхрана: Инсекти, барске биљке, семење.

Станиште: Гнезди се на барама, мочварама са бујном вегетацијом. Код нас је распрострањена у североисточној, источној и југоисточној Србији.

Anser anser

Класа: *Aves*

Фамилија: *Anatidae*

Народни назив: дивља гуска

Енглески назив: Greylag goose

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 75-90 cm, распон крила 150-180 cm тежина 3-4 kg.

Гнежђење: Гради гнезда на земљи, близу воде, заклоњена вегетацијом, најчешће у тршћаку. Полаже 4-6 јаја, прљавобеле боје.

Исхрана: Биљна храна, трава, младо жито, понекад водене биљке.

Станиште: Настањује мочваре, баре са густом трском или другим растињем. Код нас је веома угрожена јер је таквих станишта све мање.

Anser fabalis

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: гуска љигарица

Енглески назив: Bean goose

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 65-80 cm, распон крила 150-170 cm, тежина 2-4 kg.

Гнежђење: Прави хумке од разног биљног материјала, у којима полаже 4-6 јаја.

Исхрана: Биљна исхрана: разне врсте трава и житарица.

Станиште: Гнезди се у тундрама и тајгама на северу Европе. Код нас се појављују од октобра и остају до марта месеца, у свим деловима земље али најчешће у северном низијском делу.

Anthus campestris

Класа: Aves

Фамилија: Motacillidae

Народни назив: пољска трепетљика

Енглески назив: Tawny pipit

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 16 cm, распон крила 25-28 cm, тежина 22-28 g.

Гнежђење: Прави гнезда на земљи од траве и лишћа, скривена у растињу. Полаже 4-5 јаја, беле боје са пурпурносмеђим мрљама.

Исхрана: Углавном инсекти, зими понекад семење.

Станиште: Насељава сунчане, топле, суве терене са оскудном вегетацијом, пашњаке и приобалне дине. Код нас је присутна током лета у југоисточним и југо-западним крајевима.

Класа: Aves

Фамилија: Motacillidae

Народни назив: риђогрла трепетљика

Енглески назив: Red-throated pipit

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 15 cm, распон крила 25-27 cm, тежина 17-24 g.

Гнежђење: Прави рупе на тлу, оивичене травом, обложене перјем, испод жбуња. Полаже 5-6 јаја, глатка, сивкасте до маслинасте боје прошарана црвено-смеђим пегама.

Исхрана: Инсекти, мали водени пужеви, семење неких биљака.

Станиште: Живи у Арктичким и суб-Арктичким тундрама и мочварама. Код нас је редак гост.

Apus apus

Класа: Aves

Фамилија: Apodidae

Народни назив: црна пиштара

Енглески назив: Swift

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 16-17 cm, распон крила 42-48 cm, тежина 35-50 g.

Гнежђење: Прави плитка гнезда од травки и перја учвршћена пљувачком, на крововима и испод стреха. Полаже 2-3 јаја, беле боје.

Исхрана: Летећи инсекти и пауци.

Станиште: Живи у насељеним местима и око њих. Широко распрострањена у целој Европи.

Apus melba

Класа: Aves

Фамилија: Apodidae

Народни назив: бела пиштара

Енглески назив: Alpine swift

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 20-22 cm, распон крила 34-60 cm, тежина 80-120 g.

Гнежђење: Прави плитка гнезда од сламе и перја учвршћена пљувачком, на зградама и литицама. Полаже по 3 глатка бела јаја.

Исхрана: Летећи инсекти и пауци средње величине.

Станиште: Отворени терени, планине и обале јужне Европе. Код нас је распрострањена у југоисточним, јужним и југозападним крајевима. Зимује у Африци.

Aquila chrysaetos

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: сyри орао

Енглески назив: Golden eagle

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 76-89 cm, распон крила 190-227 cm, тежина 3,5-6,5 kg. Женка је нешто крупнија од мужјака.

Гнежђење: Прави велико гнездо (1-1,5 м у пречнику) од грања на полици литице, ретко на дрвећу. Исто гнездо користи годинама. Полаже 1-3 јаја (најчешће 2), прљавобеле боје са црвеносмеђим мрљама. Слабији младунац ретко преживи.

Исхрана: Птице и мањи сисари, ретко гмизавци и рибе, понекад и лешине. Крупнији плен лови ако је рањен или болестан.

Станиште: Настањује планинска и брдска подручја, ретко насељена људима, у неприступачним клисурама, на литицама и кршевима. У Србији се може наћи у свим крајевима осим у равницама.

Aquila clanga

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: црни орао, орао кликташ

Енглески назив: Greater spotted eagle

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 62-75 cm, распон крила 160-180 cm, тежина 1,6-2,2 kg. Женка је нешто крупнија од мужјака.

Гнежђење: Прави чврста гнезда од грања на дрвећу. Полаже 2 (1-3) јаја, беле боје понекад са црвенкастим пегама. Слабији младунац ретко преживи.

Исхрана: Ситни сисари, гмизавци и птице, понекад лешине.

Станиште: Настањује проређене шуме близу воде и мочваре, углавном у низијама, али понекад и у побрћу. Честа је врста источне Европе али је код нас готово истребљен. У појединим заштићеним просторима поново се јавља.

Aquila heliaca

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: орао крсташ

Енглески назив: Imperial eagle

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 75-84 cm, распон крила 180-215 cm, тежина 2,5-4,5 kg. Женка нешто крупнија од мужјака.

Гнежђење: Гнездо до 150 cm у пречнику од грања, обложено гранчицама и травом, смештено на великом дрвету високо од земље. Исто гнездо користи годинама. Полаже 2-3 јаја, беле боје са тамним флекама. Слабији младунац често не преживи.

Исхрана: Сисари, птице средње величине, гмизавци, лешине. Лови на тлу.

Станиште: Насељава претежно низије, потребна су му отворена станишта са усамљеним великим дрвећем. Редак је у Европи и код нас. Мали број парова се гнезди у Панонској низији и југоисточној Србији.

Aquila pomarina

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: орао кликташ, орао кликтавац

Енглески назив: Lesser spotted eagle

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 57-65 cm, распон крила 135-160 cm, тежина 1,3-1,6 kg. Женка нешто крупнија од мужјака.

Гнежђење: Гнездо је до 150 cm у пречнику, направљено од грања, смештено на дрвету, доста испод врха. Исто гнездо користи годинама. Полаже 2 (1-3) јаја, беле боје са црвенкастосмеђим пегама. Слабији младунац ретко преживи.

Исхрана: Ситни сисари, птице и гмизавци. Лови на тлу.

Станиште: Живи у шумама, близу мочвара, влажних ливада и поплавних подручја, претежно низијским али

се пење и високо у планине. Селица је, код нас је гост лети, распрострањен је око ритских шума дуж Дунава, у источном, југоисточном и јужном делу земље.

Ardea cinerea

Класа: Aves

Фамилија: Ardeidae

Народни назив: сива чапља

Енглески назив: Grey heron

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 90-98 cm, распон крила 175-195 cm, тежина 1,1-1,7 kg.

Гнежђење: Гнезди се у колонијама, гради велика гнезда на дрвећу. Полаже 4-5 јаја, бледоплаве боје.

Исхрана: Рибе, жабе и остале водене животиње.

Станиште: Водена станишта нарочито баре. У Србији је широко распрострањена, долази у фебруару и остаје до октобра, ретко презимљује.

Ardea purpurea

Класа: Aves

Фамилија: Ardeidae

Народни назив: црвена чапља

Енглески назив: Purple horn

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 78-90 cm, распон крила 120-150 cm, тежина 600-1200 g.

Гнежђење: Гнезди се у групама, гради гнездо у шаши и тршћаку. Полаже 3-5 плавичастозелених јаја.

Исхрана: Рибе, жабе и остале водене животиње.

Станиште: Водена станишта, нарочито баре са густим тршћацима. Широко распрострањена код нас.

Ardeola ralloides

Класа: Aves

Фамилија: Ardeidae

Народни назив: жута чапља

Енглески назив: Squacco heron

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 45-47 cm, распон крила 80-90 cm, тежина 250-350 g. Полови слични.

Гнежђење: Гнезди се колонијално, прави платформу од граница на дрвећу. Полаже 4-6 зеленкастоплавих јаја.

Исхрана: Риба, водоземци, водени инсекти.

Станиште: Настанује све врсте водених станишта. Широко је распрострањена код нас, појављује се као селица, од априла до септембра.

Arenaria interpres

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: камењарка

Енглески назив: Turnstone

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 21-24 cm, распон крила 49-55 cm, тежина 80-140 g.

Гнежђење: Гнездо је плитко удубљење слабо обложено, смештено у пукотини стена или на отвореном.

Исхрана: Широки дијапазон морских бескичмењака и инсеката у тундрама.

Станиште: Гнезди се дуж северних обала Евроазије и Америке. Код нас повремено долази. Врло је ретка.

Asio flammeus

Класа: Aves

Фамилија: Strigidae

Народни назив: ритска сова

Енглески назив: Short-eared owl

Основ заштита: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 37-39 cm, распон крила 95-110 cm, тежина 260-425 g.

Гнежђење: Гради плитко удубљење на земљи, грубо обложено вегетацијом. Полаже 4-8 јаја беле боје.

Исхрана: Најчешће мале волухарице, али и остали мањи сисари и птице.

Станиште: Отворена станишта са високим растињем, врешишта, пашњаци, мочваре. Код нас се гнезди углавном у низијама и ритовима, понекад у планинским тресавама.

Класа: Aves

Фамилија: Strigidae

Народни назив: утина, мала ушара

Енглески назив: Long-eared owl

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 35-37 cm, распон крила 95-110 cm, тежина 260-425 g.

Гнежђење: Гнезди се на дрвету, обично користи напуштена гнезда врана или сврака. Полаже 3-5 глатких белих јаја.

Исхрана: Ситни сисари (пољски мишеви и волухарице), ретко остали глодари, ситније птице, инсекти и жабе. Најчешће лови плен у ниском лету, на рубовима шума.

Станиште: Настањују отворене терене уз ивице шума, дрвореде, паркове, воћњаке и мање групе дрвећа. Углавном се гнезди на четинарима, посебно онима са густом крошњом. Распрострањена је у целој Србији.

Athene noctua

Класа: Aves

Фамилија: Strigidae

Народни назив: кукумавка

Енглески назив: Little owl

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 21-23 cm, распон крила 54-58 cm, тежина 140-225 g.

Гнежђење: Гнезди се у шупљини дрвета, зида на зградама, на полицама летица, не додајући гнезду никакав материјал. Полаже 2-5 јаја, беле боје.

Исхрана: Углавном инсекти, неки ситни сисари и птице.

Станиште: Живи на различитим стаништима, од низија до брдског појаса до 1000 m надморске висине, пољопривредних подручја близу насеља, као и на кршевима.

Aythya ferina

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: риђоглава патка

Енглески назив: Pochard

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 42-49 cm, распон крила 72-82 cm, тежина 800-1200 g.

Гнежђење: Гнездо је у густом растињу на земљи близу воде или на води ослоњено на бусенове трске. Полаже 8-10 јаја зеленкасте боје.

Исхрана: Водене биљке, семење и бескичмењаци.

Станиште: Зими живи на отвореним воденим површинама, а лети око бара са густом вегетацијом. Код нас се гнезди у Војводини, североисточним и југоисточним деловима Србије.

Aythya fuligula

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: ђубаста патка

Енглески назив: Tufted duck

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 40-47 cm, распон крила 68-73 cm, тежина 600-1000 g.

Гнежђење: Гнездо је у густом растињу на земљи близу воде или на води ослоњено на бусенове трске. Полаже 8-10 јаја зеленкасте боје.

Исхрана: Углавном мекушцима, инсектима, ларвама, ра-чићима и разном биљном храном.

Станиште: Отворена водена станишта. Најприлагодљивија врста њорки. Код нас се гнезди на планинским језерима, вештачким језерима у низији, рекама, рибањацима.

Aythya marila

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: морска црнка

Енглески назив: Scaup

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 42-51 cm, распон крила 72-83 cm, тежина 900-1200 g.

Гнежђење: Гнезди се у северним тундрама. Полаже 8-11 јаја бледо сиве боје.

Исхрана: Углавном мекушци, ређе рачићи, инсекти, кишне глисте.

Станиште: Северна птица која се код нас појављује изузетно ретко на језерима и рекама на сеоби и презимљавању.

Aythya nyroca

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: патка црнка, патка њорка

Енглески назив: Ferruginosus duck

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 38-42 cm, распон крила 63-67 cm, тежина 500-650 g.

Гнежђење: Гнездо је у густом растињу на земљи близу воде или на води ослоњено на бусенове трске. Полаже 8-10 бледожућкастих јаја.

Исхрана: Претежно биљни материјал, ситна риба, икра, пуноглавци, мекушци, рачићи, инсекти.

Станиште: Плитка језера и баре обрасле вегетацијом. Код нас се гнезди у северним и северисточним низијама поред великих река.

Bombycilla garrulus

Класа: Aves

Фамилија: *Bombycillidae*

Народни назив: свилорепа

Енглески назив: Waxwing

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 18 cm, распон крила 32-36 cm, тежина 50-80 g.

Гнежђење: Гнездо је лабава округласта грађевина од гранчица обложена маховином и лишајевима, смештена најчешће на боровим стаблима. Полаже 5-6 јаја, бледе плаво-сиве боје са црним пегама.

Исхрана: Инсекти лети, бобице, плодови, пупољци зими.

Станиште: Становник четинарских шума, смрчевих и борових, широм Европе и код нас. Преко зиме долази у градове у потрази за храном може се видети у вртовима и парковима.

Botaurus stellaris

Класа: Aves

Фамилија: Ardeidae

Народни назив: букавац

Енглески назив: Bittern

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 70-80 cm, распон крила 125-135 cm, тежина 900-1000 g. Полови слични.

Гнежђење: Гнезди се на земљи у густим тршћацима. Полаже 5-6 јаја, маслинасто-браон боје.

Исхрана: Углавном риба, повремено жабе.

Станиште: Насељава искључиво тршћак, ретко друга водена станишта, само током екстремних зимских услова.

Branta canadensis

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: канадска гуска

Енглески назив: Canada goose

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 90-100 cm, распон крила 150-180 cm, тежина 4-5 kg.

Гнежђење: Гнездо је гомила лишћа и других биљних делова, смештено близу воде. Полаже 5-6 јаја, прљаво беле боје.

Исхрана: Корење, стабљике и лишће водених биљака и друге приобалне вегетације.

Станиште: Гнезди се у тундрама, у сланим мочварама и приобалним ливадама. Северноамеричка врста која је унешена у Енглеску и северну Европу. Код нас се повремено појављује обично у октобру.

Branta ruficollis

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: риђогрла гуска, гуска црвеновољка

Енглески назив: Red-breasted goose

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 53-56 cm, распон крила 115-135 cm, тежина 1-1,5 kg.

Гнежђење: Гнезда су хумке направљене од разних биљних делова. Полаже 4-5 беличастих јаја.

Исхрана: Биљни материјал.

Станиште: Гнезди се у тундрама Сибира, зими се сели на обале Црног мора, Каспијског језера. Код нас се редовно појављује у североисточним низијским областима. У друге крајеве ређе долази.

Bubo bubo

Класа: Aves

Фамилија: Strigidae

Народни назив: буљина, велика ушара

Енглески назив: Eagle owl

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Димензије 60-75 cm, распон крила 160-180 cm, тежина 1,6-2,5 kg.

Гнежђење: На полицама литица, пећинама, пукотинама стена, у шупљим стаблима, понекад на дрвећу у напуштеним гнездима других птица или испод дрвета добро скривено. Полаже 2-4 јаја, беле боје.

Исхрана: Сисари величине од пацова до одраслог зеца и птице величине сојке до дивље патке.

Станиште: Живи у дивљини, далеко од људи, одговарају јој врлетни терени са шумама типа прашуме. У Европи и Србији је ретка, прети јој истребљење. Код нас је станарица, има примерака на целој територији Србије.

Bucephala clangula

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: патка дупљарица

Енглески назив: Goldeneye

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 42-50 cm, распон крила 65-80 cm, тежина 800-1000 g.

Гнежђење: У шупљинама дрвећа, близу језера или река. Полаже 8-11 јаја, плавичастозелене боје.

Исхрана: Водени мекушци, рачићи и ларве, а у јесен различита биљна храна.

Станиште: Гнезди се у северној Европи, зиму проводи у континенталном делу Европе. Код нас долази у септембру а одлази у марту, одговарају јој било које воде, језера, вештачка језера, текуће или стајаће воде.

Burchinus oediconemus

Класа: Aves

Фамилија: Burchinidae

Народни назив: ноћни потрк

Енглески назив: Stone-curlew

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 40-44 cm, распон крила 77-85 cm, тежина 440-500 g.

Гнежђење: Прави плитка удубљења ограђена каменчићима на отвореним местима. Полаже 1-3 јаја, бледо-жућкаста са смеђим пегама.

Исхрана: Бескичмењаци, мале птице, сисари и жабе.

Станиште: Суви отворени терени, полупустиње, оранице, пуштопољине. Гнезди се у југозападној Европи, делимично је селица. Код нас је ретка на гнежђењу, чешћа је лети на сеоби.

Buteo buteo

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: мишар

Енглески назив: Buzzard

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 50-55 cm, распон крила 115-130 cm, тежина 700-1200 g. Оба пола слична.

Гнежђење: Прави гнездо до 1 m у пречнику, од грања, поста-вљено лишћем, у рачви дрвета или на стени. Полаже 2-3 јаја, беле боје са смеђим или сивим мрљама.

Исхрана: Разноврсна, прилагодљива. Систни сисари, гми-завци, водоземци, крупни инсекти, глисте, ређе птице, лешине редовно.

Станиште: Живи у брдским и планинским пределима до 2000 m надморске висине, на шароликим стаништима, мешавина шуме и отвореног простора, пропланци, рубови шума, шумарци. Живи у целој Европи. Код нас је станарица, среће се у свим крајевима, али му је бројност доста смањена.

Buteo lagopus

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: гаћаст мишар

Енглески назив: Rough-legged buzzard

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 50-60 cm, распон крила 120-150 cm, тежина 700-1200 g.

Гнежђење: Прави гнезда од грања, постављено лишћем, на стени. Полаже 3-4 јаја, беле боје са смеђим мрљама.

Исхрана: Углавном ситни сисари, зими понекад лови и птице или зечева.

Станиште: Гнезди се у тундрама, код нас редовно долази зими, распрострањен је у целој Србији, али не у великом броју. Може се видети у пољопривредним и насељеним подручјима.

Buteo rufinus

Класа: *Aves*

Фамилија: *Accipitridae*

Народни назив: **риђи мишар**

Енглески назив: Long-legged buzzard

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 50-65 cm, распон крила 130-150 cm, тежина 800-1000 g.

Гнежђење: Прави плитка гнезда од грања, обложена гранчицама, сламом и вуном, на литицама, ретко на дрвету. Полаже 3-4 јаја, бледо зелене боје са тамним мрљама.

Исхрана: Углавном ситни сисари, гмизавци, инсекти нарочито скакавци. Понекад птице или жабе.

Станиште: Сушни планински терени и полупустиње. Становник је Мале Азије, Блиског Истока, јужног дела Балкана. Код нас се не гнезди, изузтно ретко се појављује. Забележен је на Старој планини, Голији и клисурама река: Јерма, Увац, Милешевка.

Calidris alba

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: бела прутка

Енглески назив: Sanderling

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 20-21 cm, распон крила 36-42 cm, тежина 48-75 g.

Гнежђење: Гнездо је плитко удубљење на голој земљи. Полаже 4 јаја, маслинасто-зелене боје са тамним пегама.

Исхрана: Инсекти на земљи, на мору рачићи.

Станиште: Гнезди се у арктичким тундрама, зиму проводи на песковитим обалама. Код нас је врло ретка.

Calidris alpina

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: црнотрба прутка

Енглески назив: Dunlin

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 16-22 cm, распон крила 35-40 cm, тежина 36-57 g.

Гнежђење: Гнездо је плитко удубљење на земљи, сакривено растињем.

Исхрана: Инсекти у тундри, на обалама кишне глисте, рачићи, мекушци.

Станиште: Гнезди се у тундрама, преко зиме је на пешчаним обалама мора и језера. Код нас је ретка, али нешто чешћа од беле прутке.

Calidris minuta

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: патуљаста прутка

Енглески назив: Little stint

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 12-14 cm, распон крила 28-35 cm, тежина 20-40 g.

Гнежђење: На отвореном близу воде прави плитко гнездо. Полаже 4 јаја зеленкасте боје.

Исхрана: Ситни инсекти, кишне глисте.

Станиште: Гнезди се у тундрама, зимује на југу Европе на обалама мора. Код нас се јавља у прелету.

Caprimulgus europaeus

Класа: Aves

Фамилија: *Camprimulgidae*

Народни назив: легањ

Енглески назив: Nightjar

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 26-28 cm, распон крила 57-64 cm, тежина 65-100 g.

Гнежђење: Прави плитка необложена гнезда на земљи.

Исхрана: Инсекти, углавном ноћни лептири и бубе, које хвата у лету..

Станиште: Сува станишта, борове шуме, шибљаци, пешчаре и полупустиње. Селица је, код нас долази лети, распрострањена је у целој Србији.

Carduelis spinus

Класа: Aves

Фамилија: *Fringillidae*

Народни назив: **чижак**

Енглески назив: Siskin

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 12 cm, распон крила 20-23 cm, тежина 12-15 g.

Гнежђење: Гради лоптасто гнездо од гранчица, траве и маховине, смештено високо у крошњи дрвета. Полаже 3-5 јаја, плавичасте боје са смеђим мрљама.

Исхрана: Семење смрче, јове, брезе, зељастих биљака.

Станиште: Првенствено четинарске шуме, шуме јове, брезе. Широко распрострањена врста у целој Европи, код нас је на презимљавању, може се наћи у свим крајевима Србије.

Certhia brachydactyla

Класа: Aves

Фамилија: Certhiidae

Народни назив: дугокљуни пузић

Енглески назив: Short-toed treecreeper

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 12 cm, распон крила 17-20 cm, тежина 8-11 g.

Гнежђење: У пукотини коре дрвета полаже 6-7 јаја.

Исхрана: Ларве и лутке инсеката, пауци, .

Станиште: Рубови шума, паркови, дрвореди, воћњаци. Станарица је, код нас је распрострањена у целој земљи.

Класа: Aves

Фамилија: Sylviidae

Народни назив: свиласти цврчић

Енглески назив: Cetti's warber

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 13 cm, распон крила 15-19 cm, тежина 10-16 g.

Гнежђење: Прави неуредно омотач од лишћа и траве, унутар њега је лоптасто гнездо фино обложено. Полаже 4 јаја тамно смеђе боје.

Исхрана: Инсекти, пауци и кишне глисте.

Станиште: Густиши око мочвара, бара. Врста Медитерана, код нас је распрострањена у југоисточној Србији.

Charadrius alexandrinus

Класа: Aves

Фамилија: Charadriidae

Народни назив: морски жалар

Енглески назив: Kentish plover

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 15-17 cm, распон крила 42-58 cm, тежина 40-54 g.

Гнежђење: Плитка удубљења на земљи, обично близу воде. Полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Бескичмењаци, углавном ларве, црви, мекушци.

Станиште: Медитеранска врста. Код нас долази лети, насељава слатине, речне рукавце.

Charadrius dubius

Класа: Aves

Фамилија: Charadriidae

Народни назив: обични жалар

Енглески назив: Little ringed plover

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 14-15 cm, распон крила 42-48 cm, тежина 33-48 g.

Гнежђење: Плитко удубљење на тлу близу воде. Полаже 4 јаја, боје камена са смеђим пегама.

Исхрана: Инсекти, пауци, водени бескичмењаци.

Станиште: Сува отворена станишта, шљунковите обале језера, навикнута на антропогена станишта. Селица је, код нас долази лети, широко распрострањена врста.

Charadrius hiaticula

Класа: Aves

Фамилија: Charadriidae

Народни назив: велики жалар

Енглески назив: Ringed plover

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 18-20 cm, распон крила 48-57 cm, тежина 54-74 g.

Гнежђење: Плитка удубљења на отвореном, близу воде. Полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Бескичмењаци, мекушци, рачићи, ларве.

Станиште: Врста северозападне Европе, код нас је врло ретка, не гнезди се, има је само у зимском прелету.

Charadrius morinellus

Класа: Aves

Фамилија: Charadriidae

Народни назив: планински жалар

Енглески назив: Dotterel

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 20-22 cm, распон крила 57-64 cm, тежина 86-130 g.

Гнежђење: Плитко удубљење обложено маховином и лишајем. Полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Бескичмењаци, углавном кишне глисте, мекушци, рачићи, ларве.

Станиште: Сува, отворена планинска станишта. Ретка је у нашим крајевима, забележена је на Старој планини.

Chlidonias hybridus

Класа: Aves

Фамилија: Sternidae

Народни назив: белобрада чигра

Енглески назив: Whiskered tern

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 23-25 cm, распон крила 74-78 cm, тежина 80-90 g.

Гнежђење: Купасто гнездо на води, везано за подводне делове биљака. Полаже 2-3 јаја сиве или бледоплаве боје.

Исхрана: Инсекти и њихове ларве, ситна риба, водоземци.

Станиште: Код нас је ретка, појављује се лети.

Chlidonias leucopterus

Класа: Aves

Фамилија: Sternidae

Народни назив: белолика чигра

Енглески назив: White-winged black tern

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 20-23 cm, распон крила 63-67 cm, тежина 56-80 g.

Гнежђење: Прави гнездо на води, полаже 2-3 јаја.

Исхрана: Бескичмењаци, рибе, водоземци.

Станиште: Мочваре, поплавне ливаде. Код нас је ретка.

Chlidonias niger

Класа: Aves

Фамилија: Sternidae

Народни назив: црна чигра

Енглески назив: Black tern

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 22-24 cm, распон крила 64-68 cm, тежина 60-85 g.

Гнежђење: Прави гнездо од водених биљака, или удубљење на тлу обложено травом. Полаже 2-4 јаја.

Исхрана: Инсекти и водени бескичмењаци, ситна риба и водоземци.

Станиште: Живи око река, слатина, бара, мочвара. У наше крајеве долази лети.

Ciconia ciconia

Класа: Aves

Фамилија: Ciconiidea

Народни назив: бела рода

Енглески назив: White stork

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 100-115 cm, распоном крила 155-165 cm, тежина 3-4 kg.

Гнежђење: Велико гнездо на крововима , понекад на дрвету. Полаже 3-5 јаја, беле боје. Годинама користи исто гнездо.

Исхрана: Рибе, жабе, ситни сисари, инсекти.

Станиште: Живи на поплавним ливадама, и мочварама, у близини насеља. Код нас је широко распрострањена.

Ciconia nigra

Класа: Aves

Фамилија: Ciconiidea

Народни назив: црна рода

Енглески назив: Black stork

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 95-100 cm, распон крила 145-150 cm, тежина 3 kg.

Гнежђење: Гради широку платформу од грања на дрвету. Полаже 3-5 јаја, беле боје. Годинама користи исто гнездо.

Исхрана: Рибе, жабе, водени инсекти и мали сисари.

Станиште: Живи у влажним и мочварним, листопадним низијским шумама, тражи забачена места, када је узнемиравана заувек напушта то подручје. Гнезди се у свим крајевима Србије, а појављује се и као селица и у прелету у априлу, септембру и октобру.

Класа: Aves

Фамилија: Cinclidae

Народни назив: воденкос

Енглески назив: Dipper

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 18 cm, распон крила 26-30 cm, тежина 50-70 g.

Гнежђење: Прави полулоптасто гнездо од маховине и траве, смештено у пукотинама стена, на обалама река. Полаже 4-5 јаја, глатка бела.

Исхрана: Углавном водени бескичмењаци, кишне глисте и ситне рибе.

Станиште: Брзе планинске реке и потоци, зими ниже надморске висине. Код нас је станарица, широко распрострањена у планинском региону источне, јужне и западне Србије.

Circaetus gallicus

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: орао змијар, змијар

Енглески назив: Short-toed eagle

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 45-50 cm, распон крила 100-130 cm, тежина 500-1250 g.

Гнежђење: Прави велико гнездо од гранчица обложено лишћем, најчешће на дрвету ретко на стени. Полаже 2 јаја, беле боје.

Исхрана: Највише змије, ређе гуштери, понекад ситни сисари, птице, инсекти.

Станиште: Топла и сува станишта где има доста змија, од низија до планина, обично где има шума за гнежђење и отвореног простора за лов. Код нас је широко распрострањен у свим планинским подручјима.

Circus aeruginosus

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: еја мочварица

Енглески назив: Marsh harrier

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 50-55 cm, распон крила 115-130 cm, тежина 500-900 g.

Гнежђење: Гнездо прави од гранчица и трске, појединачно или у полуколонијама, на земљи или у плиткој води, скривено густим барским растињем. Полаже 4-5 јаја, плавичастобеле боје.

Исхрана: Ситни сисари (глодари), птице, лешине, понекад жабе, инсекти, рибе.

Станиште: Плитке стајаће воде густо обрасле барском вегетацијом. Врста низија, понекад је распрострањена и на планинским језерима са мочварним обалама до 1000 m надморске висине. Код нас је на северу земље селица, а на југу луталица.

Circus cyaneus

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: пољска еја

Енглески назив: Hen harrier

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 45-50 cm, распон крила 100-120 cm, тежина 300-550 g.

Гнежђење: Гнезди се на земљи, у трави. Полаже 4-5 јаја, плавичастобеле боје са црвенкастим мрљама.

Исхрана: Ситни сисари, птице и инсекти.

Станиште: Равни отворени терени са ниским растињем, обрадиве површине, пешчаре. Гнезди се у северној Европи. Код нас се не гнезди већ зимује. Распрострањена је у целој земљи на одговарајућим стаништима.

Clangula hyemalis

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: патка ледењарка

Енглески назив: Long-tailed duck

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 40-47 cm + реп, распон крила 73-79 cm, тежина 600-800 g.

Гнежђење: На земљи, близу воде полаже 6-9 јаја, зеленкасте боје.

Исхрана: Рачићи и мекушци.

Станиште: Гнезди се у тундрама, презимљује на обали. Код нас се појављује зими, врло је ретка и малобројна.

Columba livia

Класа: Aves

Фамилија: Columbidae

Народни назив: голуб пећинар, дивљи голуб

Енглески назив: Rock dove

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 31-34 cm, распон крила 63-70 cm, тежина 238-370 g. Женка је нешто мања.

Гнежђење: Лабаво лоптасто гнездо од разних биљних делова, на литицама, и у пећинама. Полаже 2 јаја беле боје.

Исхрана: Зрневље житарица, корова, зелено лишће, пупољци, инсекти.

Станиште: Насељава целу Европу.

Coracias garrulus

Класа: Aves

Фамилија: Coraciidae

Народни назив: смрдиврана

Енглески назив: Roller

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 30-32 cm, распон крила 66-73 cm, тежина 110-160 g.

Гнежђење: У шупљини дрвета, ређе на зградама или стенама. Полаже 3-5 белих јаја.

Исхрана: Углавном велики инсекти, ситни глодари, птићи у гнезду, гмизавци и водоземци.

Станиште: Топле континенталне низије, старе отворене шуме, травнате површине. Код нас долази лети, насељава целу Србију.

Crex crex

Класа: *Aves*

Фамилија: *Rallidae*

Народни назив: **прдавац**

Енглески назив: Corncrake

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 27-30 cm, распон крила 46-53 cm, тежина 130-180 g.

Гнежђење: Гнездо је плитко лоптасто, направљено од лишћа, смештено на земљи. Полаже 8-12 јаја, сивозелене боје, са црвенкастосмеђим пегама.

Исхрана: Бескичмењаци, нека биљна храна.

Станиште: Живи на влажним и хладим ливадама од низија до планина. Код нас живи у различитим деловима земље. Селица је, може се видети у септембру, октобру и априлу.

Cuculus canorus

Класа: Aves

Фамилија: Cuculidae

Народни назив: обична кукавица

Енглески назив: Cuckoo

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 32-34 cm, распон крила 55-60 cm, тежина 100-130 g.

Гнежђење: Јаја полаже у гнезду друге птице домаћина, обично шеве, пољске ципе. Полаже у просеку 9 јаја, варијабилна, подсећају на јаја домаћина.

Исхрана: Инсекти, углавном длакаве гусенице и бубе.

Станиште: Шуме, шипражје, паркови и отворени брдски терени. Селица је, распрострањена је у целој Европи и код нас.

Cygnus cygnus

Класа: *Aves*

Фамилија: *Anatidae*

Народни назив: жутокљуни лабуд

Енглески назив: Whooper swam

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 145-160 cm, распон крила 220-240 cm, тежина 8-24 kg.

Гнежђење: Прави хумку од разних биљних делова у близини воде. Полаже 3-5 јаја, беле боје.

Исхрана: Водене биљке.

Станиште: Језера, мочваре северне Европе. Код нас долази зими, распрострањен је дуж Дунава.

Cygnus olor

Класа: *Aves*

Фамилија: *Anatidae*

Народни назив: црвенокљуни лабуд

Енглески назив: Mute swan

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 145-160 cm, распон крила 210-235 cm, тежина 8-13 kg.

Гнежђење: Прави хумку од разних биљних делова у близини воде. Полаже 5-8 јаја, зеленкасте боје.

Исхрана: Углавном водене биљке и ситни бескичмењаци.

Станиште: Језера, споротекуће реке, влажне ливаде, заливи. Код нас је врло редак.

Dryocopus leucotos

Класа: Aves

Фамилија: Picidae

Народни назив: планински детлић

Енглески назив: White-backed woodpecker

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 24-26 cm, распон крила 38-40 cm, тежина 100-120 g.

Гнежђење: Прави рупу обично у трулом дрвету у коју полаже 3-5 јаја, беле боје.

Исхрана: Углавном инсекти, ларве неких буба, бобице, ораси.

Станиште: Лишћарске и мешовите шуме.

Dryocopus martius

Класа: Aves

Фамилија: Picidae

Народни назив: црна жуна

Енглески назив: Black woodpecker

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 45-47 cm, распон крила 64-68 cm, тежина 260-360 g.

Гнежђење: Прави рупу у дрвету у коју полаже 4-6 јаја, беле боје.

Исхрана: Све развојне форме мрава и буба које живе на дрвећу, повремено сочни плодови или птичија јаја.

Станиште: Шуме, од тајги на северу и истоку Евроазије до лишћарских шума на југу Европе. Широко распрострањена врста.

Dryocopus medius

Класа: Aves

Фамилија: Picidae

Народни назив: средњи шарени детлић

Енглески назив: Middle spotted woodpecker

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 20-22 cm, распон крила 33-34 cm, тежина 55-80 g.

Гнежђење: Прави рупу у трулом дрвету у коју полаже 4-7 јаја, беле боје.

Исхрана: Инсекти, понекад семење.

Станиште: Мешовите шуме храста и граба. Станарица је, код нас је широко распрострањен.

Dryocopus minor

Класа: Aves

Фамилија: Picidae

Народни назив: мали шарени детлић

Енглески назив: Lesser spotted woodpecker

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 21-22 cm, распон крила 32-35 cm, тежина 60-75 g.

Гнежђење: Прави рупу у дрвету у коју полаже 4-6 јаја, беле боје.

Исхрана: Инсекти и њихове ларве.

Станиште: Светле лишћарске шуме, паркови, воћњаци, дрвореди. Станарица је, код нас је врло честа.

Dryocopus syriacus

Класа: Aves

Фамилија: Picidae

Народни назив: сеоски шарени детлић

Енглески назив: Syrian woodpecker

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 22-23 cm, распон крила 34-39 cm, тежина 70-80 g.

Гнежђење: Прави рупу у дрвету у коју полаже 4-7 јаја, беле боје.

Исхрана: Инсекти, као и сочни плодови.

Станиште: Отворени предели са шумарцима, воћњаци, паркови. Живи још само на Балканском полуострву. Код нас широко распрострањен.

Класа: Aves

Фамилија: Ardeidae

Народни назив: велика бела чапља

Енглески назив: Great white egret

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 85-102 cm, распон крила 140-170 cm, тежина 1-1,5 kg.

Гнежђење: Гнезди се у колонији, гнездо гради од трске или гранчица, смештено у тршћацима или скривено у жбуњу. Полаже 3-5 јаја, бледоплаве боје.

Исхрана: Рибе, водоземци и остале водене животиње.

Станиште: Баре и мочваре окружене трском. Има врло узак ареал гнежђења који се простире од Црног мора, до Мађарске, зимује у источном Средоземљу.

Egretta garzetta

Класа: Aves

Фамилија: Ardeidae

Народни назив: мала бела чапља

Енглески назив: Little egret

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 55-65 cm, распон крила 88-95 cm, тежина 400-550 g.

Гнежђење: Гнезди се у колонији, прави гнездо од гранчица на дрвету или међу трском. Полаже 3-5 јаја зеленастоплаве боје.

Исхрана: Рибе, водоземци и остале водене животиње.

Станиште: Баре, мочваре, рукавци, мртваје. Презимљава на афричкој обали Средоземља, лети је распрострањена дуж Дунава и на још само пар локалитета у Европи.

Emberiza cirlus

Класа: Aves

Фамилија: *Emberizidae*

Народни назив: црногла стрнадица

Енглески назив: Cirl bunting

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 16 cm, распон крила 22-25 cm, тежина 22-26 g.

Гнежђење: Прави гнезда од траве и маховина, округла, чврсто ткана. Полаже 3-4 јаја, плавичасто бела са тамнијим мрљама.

Исхрана: Семење и инсекти.

Станиште: Медитеранска врста, живи у крошњама дрвећа, у жбуњу, живицама, пољопривредним добрима. Станарица је. Код нас је широко распрострањена у јужним деловима земље.

Emberiza hortulana

Класа: Aves

Фамилија: *Emberizidae*

Народни назив: вртна стрнадица

Енглески назив: Ondoran bunting

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 16 cm, распон крила 23-28 cm, тежина 20-25 g.

Гнежђење: Прави гнезда од траве и маховине, округла, чврсто ткана, скривена у густом растињу. Полаже 4-5 јаја, бледо-плаве боје са тамним мрљама.

Исхрана: Бескичмењаци и семење.

Станиште: Живи на различитим стаништима од пољопривредних подручја до камењара и кршева. Гнезди се у целој Европи. Код нас је широко распрострањена, може се видети од маја до септембра, зимује у Африци.

Emberiza melanocephala

Класа: Aves

Фамилија: *Emberizidae*

Народни назив: црноглава стрнадица

Енглески назив: Black-headed bunting

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 17 cm, распон крила 26-29 cm, тежина 26-30 g.

Гнежђење: Гнездо скривено у густој вегетацији, полаже 4-5 јаја, бледозелене боје.

Исхрана: Семење и бескичмењаци.

Станиште: Воћњаци, макије, маслињаци. Пре свега Медитеранска врста. Код нас је гнездарица, распрострањена је у јужним крајевима и дуж Дунава и Саве.

Emberiza schoeniclus

Класа: Aves

Фамилија: *Emberizidae*

Народни назив: барска стрнадица

Енглески назив: Reed bunting

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 15- 16 cm, распон крила 21-27 cm, тежина 18-21 g.

Гнежђење: Гнездо на тлу у густој вегетацији. Полаже 4-5 јаја, плаво-сиве боје са тамним пегама.

Исхрана: Семење и бескичмењаци.

Станиште: Влажна станишта, мочваре, баре. У Војводини је станарица, а у осталим крајевима на презимљавању.

Eremophila alpestris

Класа: Aves

Фамилија: Alaulidae

Народни назив: ушата шева

Енглески назив: Shore lark

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 14-17 cm, распон крила 30-35 cm, тежина 30-45 g.

Гнежђење: Гнездо је плитко необложено удубљење на тлу, скривено у трави. Полаже 2-4 јаја зеленкасте боје.

Исхрана: Инсекти и семење.

Станиште: Тундре северне Европе и планинске регије јужне Европе. Код нас је распрострањена у јужним крајевима.

Falco biarmicus

Класа: Aves

Фамилија: Falconidae

Народни назив: кршки соко, планински соко

Енглески назив: Lanner falcon

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 43-52 cm, распон крила 95-115 cm, тежина 500-900 g.

Гнежђење: Користи старо гнездо вране или гаврана, обично на стенама или дрвету. Полаже 3-4 јаја, беле боје са жутим, црвеним, или смеђим мрљама.

Исхрана: Ситне птице певачице и голубови, ситни сисари, гмизавци, инсекти.

Станиште: Медитеранска врста, тражи сува, отворена планинска станишта, код нас насељава врлетне крашке терене, често заједно са сивим соколом. Веома је ретка врста.

Класа: Aves

Фамилија: Falconidae

Народни назив: степски соко

Енглески назив: Saker falcon

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 48-57 cm, распон крила 110-125 cm, тежина 750-1300 g.

Гнежђење: На високим литицама или високом дрвету у гнезду друге велике птице. Полаже 3-5 јаја, светло смеђе или окер боје са тамним мрљама.

Исхрана: Ситни сисари, птице, гмизавци, велики инсекти.

Станиште: Степе, шумостепе, рубови шума. Код нас се гнезди на неколико места у Подунављу и Неготинској крајини.

Falco columbarius

Класа: Aves

Фамилија: Falconidae

Народни назив: мали соко

Енглески назив: Merlin

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 25-35 cm, распон крила 60-65 cm, тежина 160-220 g.

Гнежђење: Користи напуштена гнезда врана.

Исхрана: Ситне птице које лови у лету.

Станиште: Код нас је од јесени до пролећа на најразличитијим стаништима, где има птица за лов. Врло је редак.

Falco peregrinus

Класа: Aves

Фамилија: Falconidae

Народни назив: **СИВИ СОКО**

Енглески назив: Peregrine falcon

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 39-50 cm, распон крила 95 -115 cm, тежина 600-1300 g. Женка је знатно већа од мужјака.

Гнежђење: Гнезди се на литицама, понекад на високим зградама, користи напуштена гнезда других птица (на пр. врана). Полаже 3-4 јаја, жућкасте боје са црвеносмеђим мрљама.

Исхрана: Птице најчешће голубови, патке, врапци и сл. Плен лови искључиво у ваздуху.

Станиште: Отворени простори, од низија до највиших планинских врхова, код нас углавном бира неприступачне терене далеко од људи. У Србији је стана-

рица, а преко зиме се појављују и примерци селица из Сибира. Распрострањен је у свим крајевима земље, али му је бројност јако смањена, због употребе пестицида и криволова.

Falco rusticolus

Класа: *Aves*

Фамилија: *Falconidae*

Народни назив: северни соко

Енглески назив: Gyr falcon

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 55-60 cm, распон крила 125-155 cm, тежина 1,1-1,7 kg.

Гнежђење: На литицама стена, или у старом гнезду гаврана или вране. Полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Птице средње величине, ситни сисари.

Станиште: Арктичке тундре, високе планине, понекад одлута далеко на југ па се може срести и код нас.

Falco subbuteo

Класа: Aves

Фамилија: Falconidae

Народни назив: ластавичар, соко ластавичар

Енглески назив: Eurasian hobby

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 28-35 cm, распон крила 75-90 cm, тежина 130-340 g.

Гнежђење: Користи стара гнезда врана.

Исхрана: Инсекти које лови у лету, понекад мале птице.

Станиште: Врста низија пре свега, али залази и у планине. Потребни су му отворени простори. Код нас живи у пешчарама, поред обрадивих површина, око планинских језера и пашњака. Селица је, широко распрострањен у целој Србији.

Falco tinnunculus

Класа: Aves

Фамилија: Falconidae

Народни назив: ветрушка, обична ветрушка

Енглески назив: Common kestrel

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 33-39 cm, распон крила 65-75 cm, тежина 130-300 g.

Гнежђење: Стара гнезда врана, шупљине у дрвећу, полице на литицама и зградама. Полаже 3-6 јаја, прљаво-беле боје, скоро сасвим прекривена црвенкасто-смеђим пегама.

Исхрана: Углавном ситни сисари, понекад птице, гмизавци, инсекти.

Станиште: Прилагодљива је, живи од низија до високих планина, као и у густо насељеним областима. Једино јој не одговарају велика шумска просторства. Насељава целу Европу. Код нас је станарица, широко распрострањена.

Falco vespertinus

Класа: Aves

Фамилија: Falconidae

Народни назив: сива ветрушка

Енглески назив: Red-footed falcon

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 28-31 cm, распон крила 65-75 cm, тежина 130-195 g.

Гнежђење: Колонијално, у шупљинама стена. Полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Инсекти, ситније птице, жабе.

Станиште: Отворена станишта, степе, мочваре, пустопољине, оранице. Код нас је ретка, забележена је на Старој планини.

Ficedula albicollis

Класа: Aves

Фамилија: Muscicapidae

Народни назив: беловрата мухарица

Енглески назив: Collared flycatcher

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 13 cm, распон крила 22-24 cm, тежина 12-16 g.

Гнежђење: Лоптасто гнездо од лишћа и траве, смештено у шупљини дрвета или зида. Полаже 5-7 јаја, бле-доплаве боје.

Исхрана: Инсекти.

Станиште: Светле лишћарске шуме, воћњаци. Код нас долази лети, распрострањена је у целој Србији.

Ficedula parva

Класа: Aves

Фамилија: *Muscicapidae*

Народни назив: мала мухарица

Енглески назив: Red-breasted flycatcher

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 11 cm, распон крила 18-21 cm, тежина 9-13 g.

Гнежђење: Лоптасто гнездо од лишћа и траве, смештено у шупљини дрвета или зида. Полаже 5-6 јаја, беле боје са црвенкастим пегама.

Исхрана: Инсекти и остали бескичмењци.

Станиште: Лишћарске или мешовите шуме са густим жбуњем. Код нас долази лети.

Gallinago media

Класа: *Aves*

Фамилија: *Scolopacidae*

Народни назив: велика барска шљука

Енглески назив: Great snipe

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 27-29 cm, распон крила 42-46 cm, тежина 185-225 g.

Гнежђење: На тлу у густој вегетацији полаже 4 јаја.

Исхрана: Бескичмењаци, кишне глисте.

Станиште: Влажна станишта у низијама и планинама. Код нас се не гнезди, појављује се у сеоби.

Класа: Aves

Фамилија: Gaviidae

Народни назив: обични гњурац

Енглески назив: Black-throated diver

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 58-73 cm, распон крила 120 cm, тежина 2-3 kg.

Гнежђење: У густом растињу поред воде, полаже 1-2 јаја маслинастозелене боје.

Исхрана: Рибе.

Станиште: Гнезди се на великим језерима, презимљује на обали. Врло је редак у нашим крајевима.

Gavia stellata

Класа: Aves

Фамилија: Gaviidae

Народни назив: кривокљуни гњурац

Енглески назив: Red-throated diver

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 53-69 cm, распон крила 110 cm, тежина 1,2-1,6 kg.

Гнежђење: Плитка удубљења у приобалној вегетацији. Полаже 1-2 јаја.

Исхрана: Риба, ракови.

Станиште: Гнезди се на северу Европе, код нас долази зими, ретка је, али најчешћа од свих гњураца.

Glareola pratincola

Класа: Aves

Фамилија: Glareolidae

Народни назив: зијавац

Енглески назив: Collared pratincole

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 24-27 cm, распон крила 60-68 cm, тежина 68-95 g.

Гнежђење: Прави плитка удубљења на отвореном тлу. Полаже по 3 јаја, крем боје са смеђим мрљама.

Исхрана: Бескичмењаци, нарочито инсекти које хвата у лету.

Станиште: Сува, отворена станишта са барама и заслањеним мочварама. Код нас је забележена на Старој планини.

Glaucidium passerinum

Класа: Aves

Фамилија: Strigidae

Народни назив: мала сова, патуљаста сова

Енглески назив: Pygmy owl

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 16-17 cm, распон крила 34-35 cm, тежина 50-70 g.

Гнежђење: У шупљини дрвета, често старо гнездо детлића. Полаже 4-7 јаја.

Исхрана: Глодари, ситне птице.

Станиште: Тајге и планинске четинарске шуме. Код нас је распрострањена у југозападним крајевима, забележена је у клисури реке Увац.

Grus grus

Класа: Aves

Фамилија: Gruidae

Народни назив: ждрал

Енглески назив: Common crane

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 110-130 cm, распон крила 200-230 cm, тежина 4,5-6 kg.

Гнежђење: Прави велико гнездо, на земљи или у плиткој води. Полаже 2 јаја, варијабилна по боји, од маслинасте до црвенкасте.

Исхрана: Бескичмењаци, ситни сисари, птићи у гнездима, семење, сочни плодови.

Станиште: Мочваре, оранице, баре, тресетишта. Код нас се више не гнезди. Преко наше земље прелази у јесењој миграцији.

Gyps fulvus

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: белоглави суп

Енглески назив: Eurasian griffon vulture

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 95-105 cm, распон крила 260-280 cm, тежина 7-10 kg.

Гнежђење: Гнездо је од грања смештено на полици литице. Полаже 1 јаје, беле боје.

Исхрана: Лешине средњих и крупних сисара.

Станиште: Топли планиски предели на мањим надморским висинама, клисуре. Код нас живи на Старој планини, клисурама река Увац, Трешњица, Милешевка.

Haematopus ostralegus

Класа: Aves

Фамилија: Haematopodidae

Народни назив: остригар

Енглески назив: Oystercatcher

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 40-45 cm, распон крила 80-86 cm, тежина 450-700 g.

Гнежђење: Прави плитка удубљења обложена шљунком на отвореном. Полаже 3 јаја жућкасте боје са тамним мрљама.

Исхрана: Мекушци, глисте.

Станиште: Код нас се гнезди на малом броју места, на песковитим и муљевитим обалама река, на слатинама. Врло је ретка.

Haliaeetus albicilla

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: орао белорепан, белорепан

Енглески назив: White-tailed eagle

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 70-90 cm, распон крила 200-240 cm, тежина 4-6 kg.

Гнежђење: Прави велико гнездо од грања на дрвету или лици.

Исхрана: Лешине, водене птице, сисари, риба.

Станиште: Поред великих река са широким појасом мочварних предела, где има довољно рибе и колонија барских птица. Код нас насељава Подунавље.

Hieraaetus pennatus

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: патуљаста орао

Енглески назив: Booted eagle

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 45-50 cm, распон крила 100-130 cm, тежина 500-1250 g.

Гнежђење: Прави велико гнездо од грана на дрвету или на литици. Полаже 2 јаја прљавобеле боје.

Исхрана: Ситни инсекти, птице, гмизавци и инсекти.

Станиште: Насељава брдско планински појас, комбинација шуме са отвореним простором. Селица је, код нас је распрострањена у југоисточној Србији.

Himantopus himantopus

Класа: Aves

Фамилија: *Recurvirostridae*

Народни назив: властелица

Енглески назив: Black-winged stilt

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 35-40 cm, распон крила 67-83 cm, тежина 140-220 g.

Гнежђење: Прави плитка удубљења близу воде, или издигнуте платформе у плићацима. Полаже 4 јаја, бледосмеђе боје са црним мрљама.

Исхрана: Ситни водени бескичмењаци.

Станиште: Баре, слатине, лагуне, плитка језера. Селица је, код нас се ретко гнезди.

Hippolais icterina

Класа: Aves

Фамилија: Sylviidae

Народни назив: жути вољих

Енглески назив: Icterine warbler

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 13 cm, распон крила 20-24 cm, тежина 11-16 g.

Гнежђење: Лоптасто, дубоко гнездо, чврсто ткано, од биљних делова обложено перјем, длаком, и крзном, смештено у рачви дрвета. Полаже 4-5 јаја.

Исхрана: Инсекти, ларве, лептири, скакавци, бубе и разни сочни плодови.

Станиште: Светле низијске шуме, пољопривредна станишта, вртови, чак и насеља. Код нас је на гнежђењу, распрострањена је у Војводини, дуж већих река, у југоисточној Србији.

Hippolais pallida

Класа: Aves

Фамилија: Sylviidae

Народни назив: сиви вољић

Енглески назив: Olivaceous warbler

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 12-13 cm, распон крила 18-21 cm, тежина 8-16 g.

Гнежђење: Чврсто ткано лоптасто гнездо од гранчица и лишћа смештено на дрвету или у жбуњу. Полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Инсекти, ларве, лептири, скакавци, бубе и разни сочни плодови.

Станиште: Шипражје, воћњаци, вртови. Медитеранска врста, код нас је на гнежђењу у јужним крајевима земље.

Hirundo daurica

Класа: Aves

Фамилија: *Hirundinidae*

Народни назив: даурска ластва

Енглески назив: Redrumped swallow

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 16-17 cm, распон крила 32-34 cm, тежина 20-28 g.

Гнежђење: Прави мала гнезда од блата у облику пехара, са проширеним улазним тунелом, закаченим на испустима. Полаже 4-5 јаја, дугуљаста, бела са дискретним црвеносмеђим пегицама.

Исхрана: Инсекти које лови у ваздуху, лови и на земљи али ретко.

Станиште: Врста Медитерана. Насељава простор око ливада, пашњака, села, отворених водених површина. Код нас је распрострањена на југу Србије.

Hirundo rustica

Класа: Aves

Фамилија: Hirundinidae

Народни назив: сеоска ластва

Енглески назив: Swallow

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 17-19 cm, распон крила 32-35 cm, тежина 16-24 g.

Гнежђење: Прави купицу од блата, обложену перјем, прикачену на испусте на зградама.

Исхрана: Инсекти које лови у лету.

Станиште: Насељава простор око пашњака, отворених водених површина, насеља. Широко распрострањена врста у целој Европи као и код нас.

Ixobrychus minutus

Класа: Aves

Фамилија: Ardeidae

Народни назив: чапљица

Енглески назив: Little bittern

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 35-38 cm, распон крила 53-56 cm, тежина 140-150 g.

Гнежђење: Гнездо је гомила биљног материјала смештена у тршћацима. Полаже 5-6 јаја беле боје.

Исхрана: Рибе, жабе, водени инсекти.

Станиште: Тршћаци и остала влажна станишта са густом вегетацијом. Код нас се појављује у марту као селица и у прелету. Сматра се ретком али је због кривеног начина живота тешко утврдити бројност.

Jynx torquilla

Класа: Aves

Фамилија: Picidae

Народни назив: вијоглава

Енглески назив: Wryneck

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 16-17 cm, распон крила 25-27 cm, тежина 30-40 g.

Гнежђење: Гнезди се у рупама на дрвету или зиду. Полаже 7-10 јаја, беле боје.

Исхрана: Углавном мрави и још понеки инсекти, бобице у миграцији.

Станиште: Врста низија, живи на рубовима шума, у воћњацима, парковима, вртovima. Насељава већи део Европе, код нас је широко распрострањена.

Lanius collurio

Класа: Aves

Фамилија: Laniidae

Народни назив: руси сврачак

Енглески назив: Red-backed shrike

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 17 cm, распон крила 24-27 cm, тежина 25-26 g.

Гнежђење: Гради лабаво лоптасто гнездо од разних биљних делова чврсто обложено, обично у жбуњу на око 1 м висине. Полаже 3-7 јаја, боје околине, са пегама различитих боја.

Исхрана: Углавном инсекти, највише бубе, понекад ситне птице и друге животиње.

Станиште: Сунчани, отворени терени са жбуњем и ниским дрвећем.

Lanius excubitor

Класа: Aves

Фамилија: Laniidae

Народни назив: велики сврачак

Енглески назив: Great grey shrike

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 24-25 cm, распон крила 30-34 cm тежина 60-75 g.

Гнежђење: Прави кабасто гнездо од гранчица и траве фино обложено, на дрвету на око 3-7 m висине. Полаже 4-7 јаја, варијабилна по боји чак и у истом пологу.

Исхрана: Крупни инсекти, нарочито бубе, ситни гмизавци, птице и сисари.

Станиште: Отворени предели са доста жбуња и дрвећа. Широко распрострањена врста у целој Европи. Код нас долази из северне Европе на презимљавање, широко распрострањена у нижим пределима.

Lanius minor

Класа: Aves

Фамилија: Laniidae

Народни назив: сиви сврачак

Енглески назив: Lesser gray shrike

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 20 cm, распон крила 32-34,5 cm, тежина 45-65 g.

Гнежђење: Гради лоптасто гнездо од разног биљног материјала, на нижем дрвећу, обично око 5 m изнад тла.

Исхрана: Искључиво инсекти, нарочито бубе.

Станиште: Топли отворени предели са разбацаним скупинама жбуња и дрвећа. И нашим крајевима је селица, живи на целом подручју Србије, на одговарајућим стаништима.

Lanius senator

Класа: Aves

Фамилија: Laniidae

Народни назив: риђоглави сврачак

Енглески назив: Woodchat shrike

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 18 cm, распон крила 26-28 cm, тежина 30-40 g.

Гнежђење: Чврсто лоптасто гнездо од гранчица и лишћа, смештено на дрвету. Полаже 5-6 јаја, зеленкаста са смеђим мрљама.

Исхрана: Инсекти, нарочито бубе, понеки ситни кичмењаци.

Станиште: Рубови шума, стари воћњаци, поред путева, макије. Код нас је на гнежђењу, распрострањена је у источним крајевима.

Larus canus

Класа: Aves

Фамилија: Laridae

Народни назив: сиви галеб

Енглески назив: Common gull

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 38-44 cm, распон крила 110-125 cm, тежина 300-480 g.

Гнежђење: Плитко округласто гнездо од биљног материјала на тлу. Полаже 3 јаја маслинасте до бледо плаве боје.

Исхрана: Рибе, инсекти, глисте.

Станиште: Обале мора, језера, мочваре. Код нас долази у новембру и остаје до априла.

Larus melanocephalus

Класа: Aves

Фамилија: Laridae

Народни назив: црноглави галеб

Енглески назив: Mediterranean gull

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 36-38 cm, распон крила 98-105 cm, тежина 250-350 g.

Гнежђење: Плитка удубљења обложена травом и перјем. Полаже 3 јаја крем боје са тамним пегама.

Исхрана: Инсекти, рибе, морски бескичмењаци.

Станиште: Обале мора, лагуне, обале језера. Код нас се појављује у прелету, у марту и априлу, као и у октобру и новембру, понекад и презимљује.

Larus minutus

Класа: Aves

Фамилија: Laridae

Народни назив: мали галеб

Енглески назив: Little gull

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 25-27 cm, распон крила 70-77 cm, тежина 90-150 g.

Гнежђење: Плитка удубљења обложена травом, често на води. Полаже 3 јаја.

Исхрана: Инсекти, морски бескичмењаци.

Станиште: Гнезди се на обалама језера и мочвара, презимљује на мору. Код нас се појављује у марту и априлу, као и у августу и септембру, понекад презимљује.

Larus ridibundus

Класа: *Aves*

Фамилија: *Laridae*

Народни назив: речни галеб

Енглески назив: Black-headed gull

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 38-44 cm, распон крила 94-105 cm, тежина 160-310 g.

Гнежђење: Прави плитко удубљење обложено перјем и лишћем, на голој земљи или међу мочварним растињем. Полаже 2-3 јаја, варијабилна по боји, зеленкаста или смеђа са тамнијим пегама и мрљама.

Исхрана: Инсекти, кишне глисте, морски бескичмењаци, биљни делови, разни отпаци са депонија.

Станиште: Заливи, језера, мочваре, паркови, оранице. Код нас се гнезди дуж Дунава и Саве.

Limosa limosa

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: муљача

Енглески назив: Black-tailed godwit

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 36-44 cm, распон крила 70-80 cm, тежина 230-400 g.

Гнежђење: Прави плитко удубљење обложено травом и лишћем на отвореном. Полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Бескичмењаци.

Станиште: Мочваре, влажне ливаде, слатине. Код нас се гнезди у северним крајевима, при летњој сеоби долази велики број птица из северних крајева.

Locustella fluviatilis

Класа: Aves

Фамилија: Sylviidae

Народни назив: цврчић поточар

Енглески назив: River warbler

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 13 cm, распон крила 19-22 cm, тежина 16-19 g.

Гнежђење: Лабаво направљено гнездо од лишћа, траве, на тлу у густишима. Полаже 5-6 јаја.

Исхрана: Инсекти, пауци.

Станиште: Густиши око стајаћих вода, мочваре, поплавне шуме.

Loxia curvirostra

Класа: Aves

Фамилија: *Fringillidae*

Народни назив: крстокљун

Енглески назив: Crossbill

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 17 cm, распон крила 27-30 cm, тежина 34-38 g.

Гнежђење: Гради платформу од гранчица, на дрвету близу дебла. Полаже 4 јаја, прљавобеле боје.

Исхрана: Семење четинара, нарочито смрче.

Станиште: Четинарске шуме бора а нарочито смрче широм Европе. Код нас је распрострањена на одговарајућим стаништима.

Luscinia luscinia

Класа: Aves

Фамилија: Turdidae

Народни назив: велики славуј

Енглески назив: Trush nightingale

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 16 cm, распон крила 24-27 cm, тежина 25-32 g.

Гнежђење: Лабаво гнездо од траве и лишћа смештено на тлу. Полаже 4-5 јаја модрозелене боје са светлим и тамним флекама.

Исхрана: Бескичмењаци, семење и сочни плодови.

Станиште: Отворене шуме, густе шибљаци обично дуж река, паркови, воћњаци. Код нас је редак, распрострањен је у североисточним крајевима.

Luscinia svecica

Класа: Aves

Фамилија: Turdidae

Народни назив: модровољка

Енглески назив: Bluethroat

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 14 cm распон крила 20-23 cm, тежина 15-25 g.

Гнежђење: Округласто гнездо смештено у густишима. Полаже 5-6 јаја, плавозелене боје.

Исхрана: Инсекти, семење, сочни плодови.

Станиште: Тундре, влажне шуме са доста жбуња.

Limnocyrtus minimus

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: мала барска шљука

Енглески назив: Jack snipe

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 17-19 cm, распон крила 36-40 cm, тежина 40-70 g.

Гнежђење: Округласто гнездо од траве смештено близу воде у вегетацији. Полаже 4 јаја, маслинасте боје.

Исхрана: Инсекти, црви, мекушци.

Станиште: Гнезди се у тундрама, презимљује у низијама у мочварама.

Melanitta fusca

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: баршунасти турпан

Енглески назив: Velvet scoter

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 51-58 cm, распон крила 90-100 cm, тежина 1,2-1,8 kg.

Гнежђење: На земљи близу воде, полаже 7-9 јаја.

Исхрана: Мекушци и рачићи.

Станиште: Гнезди се у тундрама и тајгама, код нас је редак само у сеоби.

Melanocorypha calandra

Класа: Aves

Фамилија: Alaudidae

Народни назив: велика шева

Енглески назив: Calandra lark

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 18-19 cm, распон крила 34-42 cm, тежина 50-70 g.

Гнежђење: Плитка удубљења обложена травом, на тлу у ниској вегетацији. Полаже 4-5 јаја.

Исхрана: Инсекти, семење, изданци.

Станиште: Степе, травнате заједнице у побрђу, обрадива поља.

Mergus albellus

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: мали ронац

Енглески назив: Stew

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 38-44 cm, распон крила 55-70 cm, тежина 600-900 g.

Гнежђење: У шупљем дрвету. Полаже 7-9 јаја.

Исхрана: Углавном ситна риба, неке ларве инсеката.

Станиште: У време гнежђења живи на језерима где има шуме. У Србији се не гнезди, има је само на презимљавању и у пролазу. Малобројна је, код нас је забележена само у југозападним крајевима.

Mergus merganser

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: велики ронац

Енглески назив: Goosander

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 58-66 cm, распон крила 82-96 cm, тежина 1,1-1,7 kg.

Гнежђење: У шупљини дрвета или стенама. Полаже 8-11 јаја беле боје.

Исхрана: Рибе.

Станиште: Гнезди се у северној Европи, код нас долази велики број птица у сеоби или на презимљавање.

Mergus serrator

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: средњи ронац

Енглески назив: Red-breasted megariser

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 52-58 cm, распон крила 70-85 cm, тежина 900-1200 g.

Гнежђење: На земљи добро скривено. Полаже 8-10 јаја маслинасте боје.

Исхрана: Рибе.

Станиште: Гнезди се у северној Европи, код нас долази на презимљавање, најчешће на велика језера и веће реке.

Merops apiaster

Класа: *Aves*

Фамилија: *Meropidae*

Народни назив: пчеларица

Енглески назив: Bee-eater

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 27-29 cm, распон крила 44-49 cm, тежина 45-75 g.

Гнежђење: Гнезди се колонијално, прави рупе на обали или насипу у које полаже 6-7 јаја, ружичастобеле боје.

Исхрана: Највише пчеле и осе, али и остали летећи инсекти.

Станиште: Топла отворена станишта, пољопривредна са шумарцима близу река. Насељава јужну Европу. Код нас је селица, распрострањена је у целој земљи.

Miliaria calandra

Класа: Aves

Фамилија: Emberizidae

Народни назив: велика стрнадица

Енглески назив: Corn bunting

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 18 cm, распон крила 26-32 cm, тежина 44-54 g.

Гнежђење: Велико, лабаво гнездо од грубе траве, често у удубљењу на тлу.

Исхрана: Семење и бескичмењаци.

Станиште: Пољопривредна станишта, гестиши. Станарица је и код нас је распрострањена у целој земљи.

Milvus migrans

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: црна луња

Енглески назив: Black kite

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 55-60 cm, распон крила 145-165 cm, тежина 650-900 g.

Гнежђење: Гради платформу од гранчица смештену на дрвету. Полаже 2-3 јаја, беле боје са црвенкастим пегама.

Исхрана: Лешине али и ситни сисари, инсекти.

Станиште: Селица је, код нас на гнежђењу, углавном поред равничарских река црноморског слива.

Milvus milvus

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: риђа луња

Енглески назив: Red kite

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 60-65 cm, распон крила 155-185 cm, тежина 850-1000 g.

Гнежђење: Гради гнездо од гранчица и блата на дрвету. Полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Ситни сисари, птице, кишне глисте, лешине.

Станиште: Шумска станиша у близини ораница или ливада. Код нас је постала врло ретка, насељавала је пределе око равничарских река.

Monticola saxatilis

Класа: Aves

Фамилија: Turdidae

Народни назив: кос камењар

Енглески назив: Rock thrush

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 18 cm, распон крила 33-37 cm, тежина 48-58 g.

Гнежђење: У шупљинама стена или зидова прави лоптасто гнездо од траве обложено меком травом. Полаже 4-5 јаја бледоплаве боје.

Исхрана: Крупни инсекти, скакавци, гусенице.

Станиште: Сунчане, топле, камене терасе са групама дрвећа. Селица је, код нас на гнежђењу, распрострањена је у целој земљи.

Monticola solitarius

Класа: Aves

Фамилија: Turdidae

Народни назив: модрокос

Енглески назив: Blue rock thrush

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 20 cm, распон крила 33-37 cm, тежина 50-60 g.

Гнежђење: Прави гнездо од траве и маховине у шупљинама стена. Полаже 4-5 бледоплава јаја.

Исхрана: Бескичмењаци, гуштери, мање змије, семење и сочни плодови.

Станиште: Стеновите обале, стеновити планински предели, високе зграде.

Montifringilla nivalis

Класа: Aves

Фамилија: Passeridae

Народни назив: планински врабац

Енглески назив: Snow finch

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 17 cm, распон крила 34-38 cm, тежина 35-40 g.

Гнежђење: Прави гнездо од траве смештено у пукотинама стена. Полаже 4-5 јаја беле боје.

Исхрана: Семење и бескичмењаци.

Станиште: Високе планине изнад појаса шума, лети од 2000 до 3000 m надморске висине, зими се спушта ниже.

Neophron percnopterus

Класа: Aves

Фамилија: Accipitridae

Народни назив: бела кања

Енглески назив: Egyptian vulture

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 60-70 cm, распон крила 155-180 cm, тежина 1,8-2,2 kg.

Гнежђење: На стенама у поткапинама или пећинама. Полаже 2 јаја прљавобеле боје.

Исхрана: Лешине и отпаци.

Станиште: Планинске регије. Селица је, код нас је лети на гнежђењу, забележена је на Старој планини, Сувој планини, Мокрој гори, на Космају, у клисурама река Јерма и Увац.

Netta rufina

Класа: *Aves*

Фамилија: *Anatidae*

Народни назив: **превез**

Енглески назив: Red crested pochard

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 53-57 cm, распон крила 85-88 cm, тежина 900-1200 g.

Гнежђење: У густишима поред воде полаже 8-10 јаја, бледо-зелене боје.

Исхрана: Биљни материјал.

Станиште: Гнезди се на низијским барама и језерима. Код нас је редак, појављује се зими углавном на југу земље.

Nucifraga caryocatactes

Класа: Aves

Фамилија: Corvidae

Народни назив: лешњикара

Енглески назив: Nutcracker

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 22-23 cm, распон крила 52-58 cm, тежина 120-170 g.

Гнежђење: Чврсто добро направљено и обложено гнездо смештено скоро увек на четинару. Полаже 3-4 јаја, бела до тамно зелена.

Исхрана: Семе четинара, лешници, понекад неки бескичмењаци.

Станиште: Шуме смрче или борова у планинским пределима, распрострањена је и у источној и западној Србији.

Numenius arquata

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: велика царска шљука

Енглески назив: Curlew

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 50-60 cm, распон крила 80-100 cm, тежина 600-1000 g.

Гнежђење: На тлу у ниској вегетацији полаже 4 јаја маслинасто-зелена са смеђим пегама.

Исхрана: Инсекти, црви, рачићи, мекушци.

Станиште: Планинска тресетишта, баре и мочваре. Код нас се појављује зими у југозападним крајевима.

Numenius phaeopus

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: мала царска шљука

Енглески назив: Whimbrel

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 40-46 cm, распон крила 75-85 cm, тежина 430-570 g.

Гнежђење: На тлу у плитким удубљењима полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Бескичмењаци, инсекти.

Станиште: Тундре, мочваре, обале северних мора. Код нас је веома ретка, појављује се само на сеоби.

Nycticorax nycticorax

Класа: Aves

Фамилија: Ardeidae

Народни назив: гак

Енглески назив: Night heron

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 60-65 cm, распон крила 105-110 cm, тежина 550-700 g.

Гнежђење: Гнезди се у колонији, најчешће на дрвету прави велику платформу. Полаже 3-5 јаја бледоплаве боје.

Исхрана: Рибе, водоземци и инсекти.

Станиште: Мочварна станишта. Код нас се гнезди дуж Дунава и Саве и на крајњем југу.

Oriolus oriolus

Класа: Aves

Фамилија: Oriolidae

Народни назив: вуга

Енглески назив: Golden oriool

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 24 cm, распон крила 44-47 cm, тежина 55-80 g.

Гнежђење: Гнездо је мало округласто, висиће, закачено за грану. Полаже 3-4 јаја, крем боје са тамним мрљама.

Исхрана: Инсекти, нарочито крупне ларве, бобице.

Станиште: Паркови, вртови, отворене шуме, честари. Селица је код нас је на гнежђењу, распрострањена је у целој Србији.

Otis tarda

Класа: Aves

Фамилија: Otidae

Народни назив: велика дропља

Енглески назив: Great bustard

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 75-105 cm, распон крила 190-260 cm, тежина 12-16 kg.

Гнежђење: Плитка удубљења на тлу у ниској вегетацији. Полаже 2-3 јаја.

Исхрана: Биљни материјал, бескичмењаци.

Станиште: Степе, широке речне долине, равнице. Станарица је, код нас се гнезди само у северном Банату.

Otus scops

Класа: Aves

Фамилија: Strigidae

Народни назив: ћук

Енглески назив: Eurasian scops owl

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 19-20 cm, распон крила 53-63 cm, тежина 80-120 g.

Гнежђење: У шупљинама дрвета, зграда, понекад у напуштеном гнезду врана. Полаже 4-5 јаја, беле боје.

Исхрана: Углавном инсекти, понекад ситније птице, гуштери и сисари.

Станиште: Насељава низије, топла, сува отворена станишта са шумарцима. Селица је, код нас је на гнежђењу, распрострањена је у целој земљи.

Oxyura leucoccephala

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: белоглава патка

Енглески назив: White-headed duck

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 43-48 cm, распон крила 62-70 cm, тежина 550-800 g.

Гнежђење: Гради платформу у тршћацима. Полаже 5-10 јаја.

Исхрана: Углавном ларве водених инсеката, семење.

Станиште: Плитка обрасла језера и баре. Код нас је ретка, могу се наћи само лутајући примерци.

Pandion haliaetus

Класа: Aves

Фамилија: Pandionidae

Народни назив: Рибар, орао рибар

Енглески назив: Osprey

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 55-65 cm, распон крила 145-160 cm, тежина 1,1-1,6 kg.

Гнежђење: Гради велико гнездо од грана, обложено маховином, на дрвету. Полаже 2-3 јаја беле боје са смеђим пегама.

Исхрана: Рибе.

Станиште: Реке, језера, морске обале, где има довољно рибе. Код нас је изузетно редак, може се видети једино у јесењем и пролећном прелету.

Panurus blarmicus

Класа: Aves

Фамилија: Timalidae

Народни назив: брката сеница

Енглески назив: Bearded tit

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 12 cm, распон крила 16-18 cm, тежина 14-19 g.

Гнежђење: Дубоко округласто гнездо у трсци. Полаже 4-8 јаја крем боје.

Исхрана: Бескичмењаци, семење.

Станиште: Тршћаци. Станарица је, код нас распрострањена у Подунављу.

Parus lugubris

Класа: Aves

Фамилија: Paridae

Народни назив: велика сива сеница

Енглески назив: Sombre tit

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 14 cm, распон крила 21-23 cm, тежина 15-19 g.

Гнежђење: Прави округласто гнездо од разног биљног материјала обложено перјем, у шупљини дрвета. Поставља 5-7 јаја, бела са црвенкастим пегама.

Исхрана: Ситни бескичмењаци, нарочито њихове ларве.

Станиште: Отворене шуме, воћњаци, виногради, шипражје. Станарица је, код нас распрострањена у целој земљи.

Parus montanus

Класа: *Aves*

Фамилија: *Paridae*

Народни назив: планинска сива стеница

Енглески назив: Willow tit

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 11 cm, распон крила 17-20 cm, тежина 10-13 g.

Гнежђење: Лоптасто гнездо од траве смештено у шупљем дрвету. Полаже 6-9 јаја беле боје са смеђим пегама.

Исхрана: Бескичмењаци, семење и бобице.

Станиште: Четинарске шуме планинског појаса. Станарица је, код нас широко распрострањена.

Pelecanus crispus

Класа: Aves

Фамилија: *Pelecanidae*

Народни назив: кудрави несит

Енглески назив: Dalmatian pelican

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 160-175 cm, распон крила 280-290 cm, тежина 10-11 kg.

Гнежђење: Гради хумку од гранчица у коју полаже 2 јаја беле боје.

Исхрана: Рибе.

Станиште: Плитка језера са тршћацима. Код нас се не гнезди, забележен је у клисури реке Увац.

Pelecanus onocrotalus

Класа: Aves

Фамилија: *Pelecanidae*

Народни назив: ружичасти несит

Енглески назив: White pelican

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 140-170 cm, распон крила 275-290 cm, тежина 10-11kg.

Гнежђење: Гради хумку од гранчица смештену у тршћацима или на адама. Полаже 2 јаја беле боје.

Исхрана: Рибе.

Станиште: Плитка, низијска језера или делте река. Код нас се више не гнезди и скоро је нестао, забележен је у клисури реке Увац.

Pernis apivorus

- Класа:** *Aves*
- Фамилија:** *Accipitridae*
- Народни назив:** осичар, јастреб осичар
- Енглески назив:** European honey buzzard
- Основ заштите:** Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција
- Димензије:** Дужина 50-60 cm, распон крила 135-160 cm, тежина 500-1000 g.
- Гнежђење:** На дрвету, често дограђује постојеће гнездо. Полаже 2 јаја.
- Исхрана:** Углавном ларве пчела и оса, али и остали крупни инсекти, повремено и ситни глодари.
- Станиште:** Шумска станишта, претежно старе лишћарске шуме. Селица је, код нас долази лети, широко распрострањен.

Phalacrocorax carbo

Класа: Aves

Фамилија: *Phalacrocoracidae*

Народни назив: велики вранац

Енглески назив: Cormorant

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 80-100 cm, распон крила 130-160 cm, тежина 2,5-3,5 kg.

Гнежђење: Прави гнездо од гранчица на дрвету или у трсци. Полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Рибе.

Станиште: Гнезди се у колонијама на обалама мора или језера.

Phalacrocorax pygmaeus

Класа: Aves

Фамилија: *Phalacrocoracidae*

Народни назив: мали вранац

Енглески назив: Pygmy cormorant

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 45-55 cm, распон крила 80-90 cm, тежина 600-750 g.

Гнежђење: На дрвету или у трсци. Полаже 3-4 јаја бледозелене боје.

Исхрана: Риба.

Станиште: Баре, језера са тршћацима. Код нас је распрострањен у Подунављу и Посавини.

Phalaropus fulicarius

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: пљоснокљуна лисконога шљука

Енглески назив: Grey phalarope

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 20-22 cm, распон крила 37-44 cm, тежина 42-68 g.

Гнежђење: На тлу у растињу близу воде, полаже 4 јаја.

Исхрана: Инсекти, мекушци, рачићи.

Станиште: Гнезди се у тундрама, код нас је веома редак гост.

Phalaropus lobatus

Класа: *Aves*

Фамилија: *Scolopacidae*

Народни назив: лисконога шљука

Енглески назив: Red-necked Phalarope

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 18-19 cm, распон крила 34-40 cm, тежина 30-48 g.

Гнежђење: Прави плитко удубљење обложено лишћем на тлу у ниској вегетацији. Полаже 4 јаја.

Исхрана: Бескичмењаци, инсекти.

Станиште: Гнезди се у тундрама, презимљује у тропским крајевима. Код нас је ретка, само је у прелету.

Philomachus pugnax

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: прудник убојица

Енглески назив: Ruff

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 26-32 cm, распон крила 54-56 cm, тежина 130-230 g. Мужјак је доста крупнији од женке.

Гнежђење: Прави плитко удубљење обложено травом, скривено бујном вегетацијом. Полаже 4 јаја.

Исхрана: Бескичмењаци које лови у плићацима.

Станиште: Гнезди се у тундрама, код нас је на сеоби, или преко лета у мочварним, забареним пределима. Не гнезди се у овим крајевима.

Phoenicurus phoenicurus

Класа: Aves

Фамилија: Turdidae

Народни назив: обична црвенрепка

Енглески назив: Redstart

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 14 cm, распон крила 20-24 cm, тежина 11-20 g.

Гнежђење: Гради мало лоптасто гнездо од траве смештено у шупљини дрвета. Полаже 5-7 плавичастих јаја.

Исхрана: Углавном инсекти, сочни плодови у јесен.

Станиште: Отворене лишћарске шуме, паркови, пустопољине. Селица је, код нас долази лети. Широко распрострањена.

Phylloscopus bonelli

Класа: Aves

Фамилија: Sylviidae

Народни назив: звиждак

Енглески назив: Bonelli's warbler

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 11 cm, распон крила 16-20 cm, тежина 7-8g.

Гнежђење: Гради округласто гнездо од траве фино обложено, на земљи, скривено. Полаже 4-6 јаја беле боје са смеђим флекама.

Исхрана: Инсекти и остали бескичмењаци.

Станиште: Шуме, често борове од 700-2000 m надморске висине. Селица је, код нас је на гнежђењу, распрострањена је у југоисточној и југозападној Србији.

Picoides tridactylus

Класа: Aves

Фамилија: Picidae

Народни назив: тропрсти детлић

Енглески назив: Three-toed woodpecker

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 21-22 cm, распон крила 32-35 cm, тежина 60-75 g.

Гнежђење: Прави рупу у трулом четинарском стаблу у коју полаже 3-5 јаја.

Исхрана: Инсекти, углавном ларве инсеката које живе у дрвету.

Станиште: Северне, густе, влажне, четинарске шуме. Станарица је, код нас је распрострањена у југозападној Србији.

Picus canus

Класа: Aves

Фамилија: Picidae

Народни назив: сива жуна

Енглески назив: Grey-headed woodpecker

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 25-26 cm, распон крила 38-40 cm, тежина 100-150 g.

Гнежђење: Прави рупу у дрвету, облаже је иверјем, полаже 7-9 јаја.

Исхрана: Углавном мрави и други инсекти, понекад семење и сочни плодови.

Станиште: Отворене лишћарске шуме, планинске четинарске шуме. Код нас је станарица, широко распрострањена.

Platalea leucorodia

Класа: Aves

Фамилија: Threskiornithidae

Народни назив: кашикар

Енглески назив: Eurasian spoonbill

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 80-90 cm, распон крила 115-130 cm, тежина 1,4-1,9 kg.

Гнежђење: Колонијално, прави гнездо у тршћацима или жбуњу. Полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Ситни водени инсекти, рибе, рачићи, мекушци.

Станиште: Плитка језера, баре, лагуне. Селица је, код нас, долази на пролеће на гнежђење.

Plegadis falcinellus

Класа: Aves

Фамилија: Threskiornithidae

Народни назив: ражањ

Енглески назив: Glossy ibis

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 55-65 cm, распон крила 80-95 cm, тежина 550-650 g.

Гнежђење: У колонији, гради платформу од гранчица у жбуњу или трсци. Полаже 4-5 јаја бледозелене боје.

Исхрана: Ларве водених инсеката и друге водене животиње.

Станиште: Мочваре, баре. Код нас се гнезди дуж Саве и Дунава.

Pluvialis apricaria

Класа: Aves

Фамилија: Charadriidae

Народни назив: златни жалар

Енглески назив: Golden plover

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 26-29 cm, распон крила 67-76 cm, тежина 150-220 g.

Гнежђење: На тлу у ниској трави полаже 4 јаја.

Исхрана: Бескичмењаци, бобице и семење.

Станиште: Мочваре, низијски пашњаци. Код нас је ретка, јавља се само у прелету.

Podiceps (Tachybaptus) ruficollis

Класа: Aves

Фамилија: Podicipedidae

Народни назив: мали гњурац

Енглески назив: Little grebe

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 25-29 cm, распон крила 40-44 cm, тежина 140-230 g.

Гнежђење: Гнездо прави од водених биљака, плута на води. Полаже 4-6 јаја.

Исхрана: Ситна риба, рачићи, водени инсекти.

Станиште: Мочваре, баре, плитка језера, канали, спороте-куће воде. Код нас се гнезди у целој земљи.

Podiceps auritus

Класа: Aves

Фамилија: Podicipedidae

Народни назив: златоухи гњурац

Енглески назив: Slavonian grebe

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 31-38 cm, распон крила 60-65 cm, тежина 350-450 g.

Гнежђење: Гнездо је плутајуће, направљено од водених биљака. Полаже 4-5 јаја.

Исхрана: Рибе.

Станиште: Језера и баре са густом вегетацијом. Код нас је врло ретка, појављује се зими.

Podiceps cristatus

Класа: Aves

Фамилија: Podicipedidae

Народни назив: ђубасти гњурац

Енглески назив: Great crested grebe

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 46-51 cm, распон крила 85-89 cm, тежина 800-1400 g.

Гнежђење: Гнездо је плутајуће, направљено од водених биљака осигурано околном вегетацијом. Полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Рибе, водени инсекти, мекушци.

Станиште: Гнезди се на језерима, споротекућим рекама.

Podiceps griseigena

Класа: Aves

Фамилија: Podicipedidae

Народни назив: риђоврати гњурац

Енглески назив: Red-necked grebe

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 40-50 cm, распон крила 80-85 cm, тежина 500-800 g.

Гнежђење: Прави плутајућу хумку од воденог биља у коју полаже 4-5 јаја.

Исхрана: Ситна риба, водени инсекти, рачићи.

Станиште: Обале језера са густом воденом вегетацијом. Гнезди се у Војводини, дуж Дунава, у осталим деловима земље у прелету.

Podiceps nigricollis

Класа: Aves

Фамилија: Podicipedidae

Народни назив: црноврати гњурац

Енглески назив: Black-necked grebe

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 28-34 cm, распон крила 80-85 cm, тежина 500-800 g.

Гнежђење: Прави плутајућу хумку од разних биљних делова. Полаже 4-5 јаја, беле боје. Гнезди се у колонијама често са галебом.

Исхрана: Рибе.

Станиште: Гнезди се на барама са густом вегетацијом. Код нас је на гнежђењу, зими и у прелету.

Porzana porzana

Класа: Aves

Фамилија: Rallidae

Народни назив: барски петлић

Енглески назив: Spotted crane

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 22-24 cm, распон крила 37-42 cm, тежина 70-100 g.

Гнежђење: Лоптасто гнездо скривено у густој вегетацији поред воде. Полаже 10-12 јаја маслинасте боје.

Исхрана: Водени бескичмењаци, понекад биљни делови.

Станиште: Мочваре, реке и језера са густом вегетацијом. Ретка је, али и због скривеног начина живота нема поузданих података о распрострањењу и брожности.

Prunella collaris

Класа: Aves

Фамилија: *Prunellidae*

Народни назив: планински попић

Енглески назив: Alpine accentor

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 18 cm, распон крила 30-33 cm, тежина 33-43 g.

Гнежђење: Прави гнездо од траве обложено маховином и перјем, смештено у шупљини стена. Полаже 3-4 плавичаста јаја.

Исхрана: Инсекти, пауци, кишне глисте, пужеви и семење.

Станиште: Планински предели изнад појаса шума. Код нас је станарица или на презимљавању.

Pyrhocorax graculus

Класа: Aves

Фамилија: Corvidae

Народни назив: жутокљуна галица

Енглески назив: Alpine chough

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 38 cm, распон крила 75-85 cm, тежина 190-240 g.

Гнежђење: На полици, у пукотини стена, пећини, тунелу, згра-ди, прави гнездо од гранчица, фино обложено. Полаже 3-5 јаја беле боје.

Исхрана: Инсекти, у јесен бобице .

Станиште: Искључиво високе планине од границе шуме до границе снега. Код нас је станарица, распрострањена је на Старој планини и у југозападној Србији.

Pyrrhocorax pyrrhocorax

Класа: Aves

Фамилија: Corvidae

Народни назив: црвенокљуна галица

Енглески назив: Chough

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 39-40 cm, распон крила 73-90 cm, тежина 230-350 g.

Гнежђење: Прави гнезда од гранчица на литицама, у поткапинама и пећинама. Полаже 3-5 јаја.

Исхрана: Бескичмењаци, бобице, житарице.

Станиште: Гнезди се на високим планинама између 1500-2500 м надморске висине, избегава присуство човека. Доста је ретка.

Rallus aquaticus

Класа: Aves

Фамилија: Rallidae

Народни назив: барски петлован

Енглески назив: Water rail

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 22-28 cm, распон крила 38-45 cm, тежина 100-140 g.

Гнежђење: Гради лоптасто гнездо на земљи у густој вегетацији близу воде. Полаже 6-11 јаја.

Исхрана: Водени бескичмењаци, инсекти, биљни материјал.

Станиште: Тршћаци, мочваре, реке и језера са околном бујном вегетацијом. Селица је, код нас је на гнежђењу, распрострањена је у јужним крајевима.

Recurvirostra avosseta

Класа: Aves

Фамилија: *Recurvirostridae*

Народни назив: сабљарка

Енглески назив: Avocet

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 42-46 cm, распон крила 77-80 cm, тежина 230-290 g.

Гнежђење: Плитка удубљења, обложено каменчићима на отвореном близу воде. Полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Ситни бескичмењаци.

Станиште: Заливи, лагуне, баре, слатине, плитка језера. Код нас је врло ретка, распрострањена је у северним и североисточним крајевима.

Regulus ignicapillus

Класа: Aves

Фамилија: Sylviidae

Народни назив: ватроглави царић

Енглески назив: Firecrest

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 9 cm, распон крила 13-16 cm, тежина 5-7g.

Гнежђење: Дубоко лоптасто гнездо од маховине, лишаја, смештено у крошњи дрвећа. Полаже 7-11 јаја, ружичасте боје са црвеним тачкицама.

Исхрана: Ларве инсеката, биљне ваши, пауци.

Станиште: Четинарске шуме али и вртови, шибљаци, појединачна стабла на отвореном. Код нас је распрострањена у целој земљи на сеоби, у југозападниј Србији и као станарица.

Remiz pendulinus

Класа: Aves

Фамилија: Remizidae

Народни назив: бела сеница

Енглески назив: Penduline tit

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 11 cm, распон крила 16-17 cm, тежина 7-9g.

Гнежђење: Велико, viseће купасто гнездо. Полаже 6-8 јаја, беле боје.

Исхрана: Инсекти и пауци, семење.

Станиште: Живи поред слатких или сланих вода са бујном вегетацијом. У северним крајевима Србије дуж Дунава има гнездарица, у југоисточним крајевима станарица или на сеоби.

Riparia riparia

Класа: Aves

Фамилија: Hirundinidae

Народни назив: брегунице

Енглески назив: Sand martin

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 12 cm, распон крила 27-29 cm, тежина 10-17 g.

Гнежђење: Гнезди се колонијално, праве тунеле на обалама у којима су лоптаста гнезда од траве и перја. Полаже 4-6 јаја беле боје.

Исхрана: Ситни инсекти и пауци које лови у ваздуху.

Станиште: Отворени предели у близини река. Селица је, код нас је распрострањена у Поморављу и источној Србији.

Saxicola torquata

Класа: Aves

Фамилија: Turdidae

Народни назив: црноглава траварка

Енглески назив: Stonechat

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 12 cm, распон крила 18-21 cm, тежина 13-18 g.

Гнежђење: Гради лабаво гнездо од сувог лишћа и стабљика, обложено перјем и вуном.

Исхрана: Бескичмењаци, ситни гуштери, у јесен семење.

Станиште: Пешчаре, пустопољине, младе културе четинара. Код нас долази лети, распрострањена је у целој земљи.

Serinus serinus

Класа: Aves

Фамилија: *Fringillidae*

Народни назив: жутарица

Енглески назив: Serin

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 11,5 cm, распон крила 20-23 cm, тежина 11-13 g.

Гнежђење: Прави мало лоптасто гнездо од стабљика, маховине и лишајева, густо, нежно обложено, смештено на четинару или воћкарици. Полаже 3-4 јаја плавичастобеле боје са рђастим пегама.

Исхрана: Ситно семење.

Станиште: Рубови шума, чистине, паркови, виногради, вртови. Медитеранска врста која се проширила на целу Европу. Код нас је селица, широко распрострањена, не зимује у Србији.

Sitta neumayer

Класа: Aves

Фамилија: Sittidae

Народни назив: бргљез лончар

Енглески назив: Rock nuthatch

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 13-14 cm, распон крила 23-25 cm, тежина 25-35 g.

Гнежђење: Гнездо прави од блата обложено перјем, вуном и длакама, смештено обично на северним странама стена. Полаже 6-10 јаја беле боје са црвенкастим пегама.

Исхрана: Лети инсекти, зими семење, неке врсте пужева.

Станиште: Сунчане кршевите стране са слабом жбунастом вегетацијом до 1000 м надморске висине. Станарица је, код нас се може наћи у југозападним крајевима.

Somateria mollissima

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: гавка

Енглески назив: Eider

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 50-71 cm, распон крила 80-105 cm, тежина 1,5-2,5 kg.

Гнежђење: На отвореном тлу, полаже 4-6 јаја зеленкастосиве боје.

Исхрана: Мекушци, шкољке.

Станиште: Гнезди се на обалама северне Европе. Код нас долази повремено и нередовно на веће воде, стајаће и текуће.

Sterna albifrons

Класа: Aves

Фамилија: Sternidae

Народни назив: мала чигра

Енглески назив: Little tern

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 22-24 cm, распон крила 48-55 cm, тежина 200-220 g.

Гнежђење: Плитка необложена удубљења у песку или шљу-нку.

Исхрана: Ситна риба, рачићи, инсекти.

Станиште: На обалама мора или река. Селица је, код нас је на гнежђењу, распрострањена је у Подунављу.

Sterna caspia

Класа: Aves

Фамилија: Sternidae

Народни назив: велика чигра

Енглески назив: Caspian tern

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 47-54 cm, распон крила 130-145 cm, тежина 600-750 g.

Гнежђење: На отвореном тлу, полаже 1-3 јаја.

Исхрана: Углавном риба.

Станиште: Код нас се појављује од априла до септембра.

Sterna hirundo

Класа: Aves

Фамилија: Sternidae

Народни назив: обична чигра

Енглески назив: Common tern

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 31-35 cm, распон крила 77-98 cm, тежина 90-150 g.

Гнежђење: Плитка обложена удубљења. Полаже 1-3 јаја, зелене или плаве боје.

Исхрана: Рибе, рачићи.

Станиште: Дуж обала мора, језера, река. Селица је, код нас на гнежђењу, широко распрострањена.

Streptopelia turtur (Ghana)

Класа: Aves

Фамилија: Columbidae

Народни назив: грлица

Енглески назив: Turtle dove

Основ заштите: CITES конвенција

Димензије: Дужина 26-28 cm, распон крила 47-53 cm, тежина 100-1700 g.

Гнежђење: Лабава платформа од гранчица у густишима или на мањем дрвету. Полаже 1-2 јаја беле боје.

Исхрана: Плодови, семење житарица и корова.

Станиште: Пољопривредна земљишта, шумарци, шипражје, паркови, вртови. У Србији је бројна и распрострањена на целој територији. Код нас је селица или у прелету, долази у марту и априлу, затим у августу и септембру.

Strix aluco

Класа: Aves

Фамилија: Strigidae

Народни назив: шумска сова

Енглески назив: Tawny owl

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 37-39 cm, распон крила 95-100 cm, тежина 350-500 g.

Гнежђење: У шупљем дрвету, у старом сврачјем гнезду, ретко на зградама. Полаже 2-5 јаја беле боје.

Исхрана: Разне врсте ситних сисара, птица, водоземаца, црва и инсеката.

Станиште: Лишћарске шуме са пропланцима, просекама, парковима, шумарцима, у близини насеља. Станарица је, распрострањена је у целој Србији.

Класа: Aves

Фамилија: Strigidae

Народни назив: дугорепа сова

Енглески назив: Ural owl

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 60-62 cm, распон крила 125-135 cm, тежина 500-1000 g.

Гнежђење: У шупљем дрвету или у туђем гнезду. Полаже 2-4 јаја, беле боје.

Исхрана: Ситни сисари до величине пацова и птице до величине голуба.

Станиште: Букове и четинарске шуме са отвореним просторима, од побрђа до планинског појаса. Врло је ретка код нас, забележена је на Старој планини, Копаонику, Голији, Јавору, Златару.

Sturnus roseus

Класа: *Aves*

Фамилија: *Corvidae*

Народни назив: ружичасти чворак

Енглески назив: Rose-coloured starling

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 21 cm, распон крила 38-40 cm, тежина 70-80 g.

Гнежђење: Гнезди се у колонији, на литицама или зградама. Полаже 3-6 јаја бледо плаве боје.

Исхрана: Углавном инсекти, али и бобице и плодови.

Станиште: Сува травната станишта и полупустиње. Код нас је лети на гнежђењу у јужним крајевима земље.

Класа: Aves

Фамилија: Sylviidae

Народни назив: велика грмуша

Енглески назив: Garden warbler

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 14 cm, распон крила 20-24 cm, тежина 19-22 g.

Гнежђење: Прави лоптасто гнездо од траве, смештено у ниском жбуњу. Полаже 4-5 јаја.

Исхрана: Инсекти и пауци, у јесен бобице и плодови.

Станиште: Отворене лишћарске шуме са густим спратом жбуња. Селица је, у нашим крајевима је врло често.

Sylvia melanocephala

Класа: Aves

Фамилија: Sylviidae

Народни назив: црноглава средоземна грмуша

Енглески назив: Sardinian warbler

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 13 cm, распон крила 15-18 cm, тежина 11-14 g.

Гнежђење: Гради купасто гнездо од траве. Полаже 3-4 јаја.

Исхрана: Инсекти, сочни плодови.

Станиште: Отворене шуме, шибљаци, поља са ретким жбуњем. Код нас је ретка, долази лети, може се наћи на крајњем југу Србије.

Sylvia nisoria

Класа: Aves

Фамилија: Sylviidae

Народни назив: пиргаста грмуша

Енглески назив: Barred warber

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 15 cm, распон крила 23-27 cm, тежина 23-26 g.

Гнежђење: Прави лабаво гнездо од мртвог лишћа и траве у рачви гранчица. Полаже обично 5 јаја, зелен-касто-сиве боје.

Исхрана: Инсекти, бобице и плодови у јесен.

Станиште: Шуме поред река, трновити честари. Селица је, у нашим крајевима се гнезди, широко распрострањена.

Tadorna feruginea

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: утва златокрила

Енглески назив: Ruddy shelduck

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 61-67 cm, распон крила 120-145 cm, тежина 1,1-1,5 kg.

Гнежђење: У шупљини дрвета полаже 8-9 јаја.

Исхрана: Биљни материјал и ситни бескичмењаци.

Станиште: Разна влажна станишта, делте река. Код нас је врло ретка.

Tadorna tadorna

Класа: Aves

Фамилија: Anatidae

Народни назив: шарена утва

Енглески назив: Shelduck

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 60-70 cm, распон крила 110-130 cm, тежина 1-1,3 kg.

Гнежђење: У шупљини дрвета, полаже 8-10 јаја беле боје.

Исхрана: Мекушци и рачићи које се налази у муљу.

Станиште: Насељава песковите и муљевите обале мора али и мочваре, слатине на копну. Код нас је врло ретка.

Tetrao urogallus

Класа: Aves

Фамилија: Tetraonidae

Народни назив: велики тетреб

Енглески назив: Capercaillie

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 60-87 cm, распон крила 87-125 cm, тежина 1,5-2 kg.

Гнежђење: Плитка удубљења на земљи, понекад користи туђа напуштена гнезда. Полаже 7-11 јаја, жућкастобеле боје са смеђим мрљама.

Исхрана: Четине бора, бобице, пупољци, лишће, инсекти, пауци.

Станиште: Велике густе четинарске шуме, далеко од људи. Наши простори су западна и јужна граница распрострањења. У Србији се може још наћи на Старој планини и југозападним крајевима.

Tetrax tetrax

379

Класа: *Aves*

Фамилија: *Otididae*

Народни назив: мала дропља

Енглески назив: Little bustard

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 40-45 cm, распон крила 105-115 cm, тежина 600-950 g.

Гнежђење: Плитка удубљења на тлу окружена ниском вегетацијом. Полаже 3-4 јаја маслинасто-браон боје са тамним мрљама.

Исхрана: Разни биљни делови, бескичмењаци.

Станиште: Пољопривредна поља, ливаде. Код нас је ретка, распрострањена је у југоисточним крајевима.

Tichodroma muraria

Класа: Aves

Фамилија: Tichodromadidae

Народни назив: пузгавац

Енглески назив: Wallcreeper

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 16 cm, распон крила 27-32 cm, тежина 17-19 g.

Гнежђење: Гради гнездо од траве или маховине смештено у пукотини стене. Полаже 4-5 јаја беле боје са црвенкастим пегама.

Исхрана: Ситни инсекти и пауци.

Станиште: Кршевити предели на надморским висинама од 1000-2000 m. Код нас је распрострањена у југозападним и североисточним крајевима.

Tringa erithropus

Класа: *Aves*

Фамилија: *Scolopacidae*

Народни назив: црни прудник

Енглески назив: Spotted redshank

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 29-32 cm, распон крила 55-65 cm, тежина 130-200 g.

Гнежђење: Плитка удубљења, слабо обложена, на отвореном тлу. Полаже 4 јаја маслинасто-зелене боје.

Исхрана: Бескичмењаци, инсекти.

Станиште: Гнезди се на Арктику, код нас је на презимљавању и у прелету.

Tringa glareola

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: шумски прудник

Енглески назив: Wood sandpiper

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 19-21 cm, распон крила 50-55 cm, тежина 55-75 g.

Гнежђење: На земљи у густој вегетацији, понекад у старом гнезду на дрвету. Полаже 4 јаја.

Исхрана: Бескичмењаци, рибља млађ, пуноглавци, семење и алге.

Станиште: Отворена шумска станишта са барама или мочва-рама, поред река. Гнезди се на северу Евроазије, код нас је на сеоби.

Tringa nebularia

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: зеленоноги прудник

Енглески назив: Greenshank

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 30-35 cm, распон крила 60-70 cm, тежина 130-240 g.

Гнежђење: Плитко удубљење на земљи поред стене или у трави. Полаже 4 јаја.

Исхрана: Бескичмењаци, пуноглавци, рибља млађ.

Станиште: Баре и мочваре, на северу Европе, код нас је на сеоби или зимује, забележена је на Старој плани-
ни.

Tringa ochropus

Класа: Aves

Фамилија: Scolopacidae

Народни назив: барски прудник

Енглески назив: Green sandpiper

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 21-24 cm, распон крила 50-60 cm, тежина 70-90 g.

Гнежђење: Користи напуштена гнезда голубова или дроздова. Полаже 4 јаја крем боје са црвеносмеђим мрља-ма.

Исхрана: Бескичмењаци, ситна риба.

Станиште: Мочварна станишта у близини шуме, обале река и језера. Настањује источну Европу. Код нас је присутна током зимске сеобе. Забележена је на Космају и Старој планини.

Tringa stagnatilis

Класа: *Aves*

Фамилија: *Scolopacidae*

Народни назив: танкокљуни прудник

Енглески назив: Marsh sandpiper

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 22-25cm, распон крила 50-55 cm, тежина 55-100 g.

Гнежђење: Плитко удубљење у ниском растињу. Полаже 4 јаја, крем боје са смеђим пегама.

Исхрана: Инсекти, мекушци, рачићи.

Станиште: Мочваре, обале језера и мора. Насељава источну Европу, код нас је ретка.

Tringa totanus

Класа: *Aves*

Фамилија: *Scolopacidae*

Народни назив: црвеноноги прудник

Енглески назив: Redshank

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 27-29 cm, распон крила 55-65 cm, тежина 105-165 g.

Гнежђење: Плитка обложена удубљења на отвореном тлу. Полаже 4 јаја маслинасте боје са смеђим пегама.

Исхрана: Инсекти, кишне глисте, мекушци.

Станиште: Мочваре, пуστοпољине. Код нас је врло ретка, појављује се зими у најјужнијим крајевима.

Turdus pilaris

Класа: Aves

Фамилија: Turdidae

Народни назив: дрозд боровњак

Енглески назив: Fieldfare

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 25 cm, распон крила 39-42 cm, тежина 90-110 g.

Гнежђење: Гради гломазно гнездо од разних биљних делова, обложено блатом и травом, на дрвету или тлу. Полаже 5-6 јаја, варијабилна по боји, најчешће плавичаста са смеђим мрљама.

Исхрана: Бескичмењаци, у јесен и зиму плодови.

Станиште: Шуме са просекама и пропланцима, рубови шума, паркови, вртови. Широко распрострањена врста у целој Европи и код нас.

Turdus torquatus

Класа: Aves

Фамилија: Turdidae

Народни назив: кос огрличар

Енглески назив: Ring ouzel

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 24 cm, распон крила 38-42 cm, тежина 95-130 g.

Гнежђење: Добро исплетено гнездо од траве и лишћа смештено у рачви дрвета. Полаже 4-5 јаја плавичастозелене боје са тамним пегама.

Исхрана: Углавном бескичмењаци, бобице и плодови у јесен.

Станиште: Дивљи и недоступни планински предели зими. Код нас је распрострањена у јужним деловима земље, на Старој планини, Голији, Златибору.

Turdus viscivorus

Класа: Aves

Фамилија: Turdidae

Народни назив: дрозд имелаш

Енглески назив: Mistle thrush

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 27 cm, распон крила 42-47,5, тежина 100-130 g.

Гнежђење: Прави гломазно, лоптасто гнездо од разног биљног материјала, обложено фином травом, смештено у рачви дрвета. Полаже 4-5 јаја, бледозелене боје са пурпурним мрљама.

Исхрана: Разни бескичмењаци, плодови у јесен и зиму.

Станиште: Шуме, паркови, вртови, пољопривредна добра. У Србију долази из северне Европе на презимљавање, широко распрострањена.

Tyto alba

Класа: *Aves*

Фамилија: *Strigidae*

Народни назив: кукувија

Енглески назив: Barn owl

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина 33-35 cm, распон крила 85-93 cm, тежина 240-360 g.

Гнежђење: У дупљама дрвећа или у рупама на грађевинама. Полаже 4-7 јаја, глатка беле боје.

Исхрана: Ситни сисари, највише мишеви и волухарице, водоземци, мање птице.

Станиште: Отворени равни простори са шумарцима, густишима, око насеља и салаша. Широко распрострањена врста у Србији. Станарица је, бројност јој варира у зависности од бројности глодара.

Урира ерорс

Класа: Aves

Фамилија: *Upupidae*

Народни назив: пупавац

Енглески назив: Hoore

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 26-28 cm, распон крила 42-46 cm, тежина 50-80 g.

Гнежђење: Гнезди се у шупљим стаблима најчешће, али користи и рупе у зидовима зграда. Полаже 7-8 јаја, маслинасто-зелене боје.

Исхрана: Велики инсекти као и ларве и лутке, такође водоземци и гмизавци.

Станиште: Топла, сува, отворена станишта шароликог пејзажа шума и отвореног простора. Код нас је широко распрострањена, гнезди се у целој Србији.

Vanellus vanellus

Класа: Aves

Фамилија: Charadriidae

Народни назив: вивак

Енглески назив: Lapwing

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 28-31 cm, распон крила 75-85 cm, тежина 190-300 g.

Гнежђење: Прави плитко удубљење слабо обложено. Полаже 4 јаја, маслинасто-зелене боје са крупним тамним мрљама.

Исхрана: Бескичмењаци, кишне глисте и бубе.

Станиште: Влажне ливаде, мочваре, пашњаци. Код нас је се-лица, распрострањена је у источној Србији.

СИСАРИ

Apodemus agrarius

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Muridae*

Народни назив: пругасти миш

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела око 10 cm, дужина репа до 8 cm.

Репродукција: Парење од марта до септембра, број окота: 3-4 годишње, величина окота: 4-8 (2-12) младунаца.

Исхрана: Семење, плодови, инсекти, зељасте биљке.

Станиште: Поља, рубови шума, паркови, насељена места, пољопривредна станишта. Код нас: у Војводини око река и канала, дуж Саве, Дунава, Дрине, западне Мораве.

Arvicola terrestris (aphibius)

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Arvicolidae*

Народни назив: водена волухарица

Енглески назив: Water vole

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости - само у планинским подручјима

Димензије: Дужина тела без репа 14-22 cm, дужина репа 9,5-14 cm, тежина 150-220 g.

Репродукција: Парење од априла до септембра, број окота: 1-5 годишње, величина окота: 3-7 младунаца.

Исхрана: Храни се зеленим и подземним деловима биљака.

Станиште: Крај споротекућих река, мочвара, бара, језера. Широко распрострањена врста у целој Европи.

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Canidae*

Народни назив: шакал

Енглески назив: Jackal

Основ заштите: CITES конвенција

Димензије: Дужина са репом 120 cm, реп дужине 25-30 cm, висина 50 cm, тежина 15-20 kg.

Репродукција: Парење: фебруар, март, број окота: 1 годишње, величина окота: 5-8 младунаца.

Исхрана: Ситни глодари, ситна дивљач, птице, гмизавци, ситна стока и лешине.

Станиште: Оригинално станиште је сува субмедитеранска макија, али се проширио и у друге делове Европе. Код нас га има у источној и североисточној Србији, по неким проценама у последње време се проширио и у западне крајеве.

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Canidae*

Народни назив: вуц

Енглески назив: Wolf, Gray wolf

Основ заштите: CITES конвенција

Димензије: Дужина тела до 170 cm, висина 85 cm, тежина до 80 kg.

Репродукција: Парење од децембра до фебруара, број окота: 1 годишње, величина окота: 3-4 младунца.

Исхрана: Лови срну, јелена, дивокосу, зеца, домаћу стоку, храни се и лешинама.

Станиште: Наша популација вука је стабилна, процењује се на 700-800 јединки, у последње време бројност му је у порасту.

Chionomys nivalis

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Arvicolidae*

Народни назив: снежна волухарица

Енглески назив: Snow vole

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 14 cm, дужина репа 7 cm, тежина 48 g.

Репродукција: Пари се од априла до септембра, величина окота: 2-7 младунаца.

Исхрана: Корење разног планинског биља.

Станиште: Шуме и пашњаци. Код нас: у југоисточној Србији на Старој планини и Видличу.

Crocidura leucodon

399

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Soricidae*

Народни назив: пољска ровчица

Енглески назив: Fieldvole

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 7-9 cm, дужина репа 3-4,5 cm, тежина 6-13 g.

Репродукција: Пари се од марта до септембра, број окота: 2-4 годишње, величина окота: 3-10 младунаца.

Исхрана: Разноврсна исхрана, пре свега бескичмењаци.

Станиште: Пашњаци, шуме брдског региона до 1000 m надморске висине. Широко распрострањена врста код нас.

Crocidura suaveolens

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Soricidae*

Народни назив: баштенска ровчица

Енглески назив: Lesser white-toothed shrew

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 50-75 mm, дужина репа 24-44 mm, тежина 3-7 g.

Репродукција: Пари се од марта до септембра, број окота: 4-5 годишње, величина окота: 1-6 младунаца.

Исхрана: Бескичмењаци.

Станиште: Различита станишта, врло често у насељима, у баштама и парковима. Распрострањена је широм Европе.

Dryomys nitedula

401

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Muscardinidae*

Народни назив: шумски пух

Енглески назив: Forest dormouse

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 8-13 cm, дужина репа 6-11 cm, тежина 18-34 g.

Репродукција: Пари се од маја до августа, број окота: углавном 1 годишње, величина окота: 2-5 младунаца.

Исхрана: Лишће, плодови, птичија јаја, бескичмењаци.

Станиште: Настањује планиски појас, обично лишћарске и мешовите шуме са густим спратом жбуња. У Србији нема велики број налазишта, свега пар локалитета у источној и западној Србији.

Eptesicus serotinus

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Vespertilionidae*

Народни назив: велики поноћњак

Енглески назив: Serotine bat

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 6-8 cm, распон крила 32-38 cm, тежина 15-35 g.

Репродукција: Парење: септембар-октобар. Колоније: у касно пролеће, 15-30 (60) јединки, број младих: један.

Исхрана: Инсекти, нарочито ноћни лептири.

Станиште: Грађевине, насеља, листопадне и мешовите шуме, паркови.

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Erinaceidae*

Народни назив: јеж

Енглески назив: Hedgehog

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 15-30 cm, тежина 1,5-2 kg.

Репродукција: Период се од априла до августа, број окота: 1-2 годишње, величина окота: 3-7 младунаца.

Исхрана: Инсекти, пужеви, птичија јаја, разни сочни плодови.

Станиште: Шуме, шибљаци, рубови шума, пропланци, у близини насеља, паркови, баште. Широко распрострањен у целој Србији.

Lutra lutra

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Mustelidae*

Народни назив: видра

Енглески назив: Otter

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости, CITES конвенција

Димензије: Дужина са репом 120-160 cm, реп дужине 25-35 cm, висина 30-35 cm, тежина 7-15 kg.

Репродукција: Пари се од фебруара до септембра, број окота: 1 годишње, величина окота: у просеку 3 младунца.

Исхрана: Рибе, ракови, водени инсекти, жабе, птице, а понекад и млади кунџи и зечеви.

Станиште: Поред река и канала крај густих шума. Широко распрострањена у Србији.

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Felidae*

Народни назив: **рис**

Енглески назив: Lynx

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 91-130 cm, дужина репа 11-24 cm, висина 60-75 cm, тежине 18-25 kg.

Репродукција: Парење: фебруар, март, број окота: 1 годишње, величина окота: 1-3 младунаца.

Исхрана: Мањи сисари и птице. Напада и крупнију дивљач срну, дивокозу, чак и јелена.

Станиште: Густе шуме и речне клисуре до 1500 m надморске висине. Ареал и бројност популације у Србији су последњих деценија у лаганом порасту.

Micromys minutus

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Muridae*

Народни назив: патуљаста миш

Енглески назив: Harvest mouse

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 50-70 mm, дужина репа 50-60 mm, тежина 4-6 g.

Репродукција: Пари се од маја до октобра, број окота: 3-7 годишње, величина окота: 1-8 младунаца.

Исхрана: Трава, семење, житарице, бобице, инсекти, плодови.

Станиште: Ливаде, пољопривредна добра са различитим усевима. Код нас га има у Војводини, дуж Дунава, Велике и Западне Мораве.

Muscardinus avellanarius

407

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Muscardinidae*

Народни назив: пух лешникар

Енглески назив: Common dormouse

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 65-85 mm, дужина репа 55-80 mm, тежина 15-30 g.

Репродукција: Пари се од маја до септембра, број окота: 1-2 годишње, величина окота: 2-7 младунаца.

Исхрана: Семење, бобице, пупољци, кора, ораси, лешници, инсекти.

Станиште: Лишћарске и мешовите шуме са жбуњем и ши-бљем нарочито где има леске, паркови. Распрострањен је у целој Европи као и у целој Србији.

Mustela erminea

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Mustelidae*

Народни назив: хермелин

Енглески назив: Ermine

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина око 24-30 cm, дужина репа 9-14 cm, висина око 10 cm, тежина мужјака 200-350 g, тежина женке 130-220 g.

Репродукција: Пари се у рано лето, број окота: 1 годишње, величина окота: 6-12 младунаца.

Исхрана: Месојед, храни се мишевима, пацовима, јајима, живином.

Станиште: Прилагодљива врста, насељава шуме, мочваре, пољопривредна добра, пуστοпољине. Широко распрострањена у целој Европи. Код нас северно од Саве и Дунава.

Mustela nivalis

409

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Mustelidae*

Народни назив: ласица

Енглески назив: Least weasel

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела до 20 cm, дужина репа 4-5 cm, тежина мужјака 100-120 g, тежина женке 30-60 g.

Репродукција: Број окота: 2 годишње, величина окота: у просеку 5 младунаца.

Исхрана: Мишеви, пацови, кртице, зечићи, птице, живина, јаја.

Станиште: У близини сеоских имања, ливаде, рубови шума. Широко распрострањена врста у целој Србији.

Myotis daubentonii

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Vespertilionidae*

Народни назив: водени љиљак

Енглески назив: Daubenton's bat

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 45-55 mm, распон крила 240-275 mm, тежина 7-12 g.

Репродукција: Парење: у јесен и целе зиме, колоније: у касно пролеће, 20-50(200) јединки, број младих: један.

Исхрана: Инсекти нарочито мушице из фамилије Chironomidae.

Станиште: Шуме најчешће букове, лови изнад водених површина. Зимска склоништа: подземна, летња: у шупљим стаблима.

Myotis myotis

411

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Vespertilionidae*

Народни назив: велики мишоухи вечерњак

Енглески назив: Greater mouse-eared bat

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 63-91 mm, распон крила 350-400 mm, тежина око 30 g.

Репродукција: Парење: у пролеће, колоније: више стотина до више хиљада јединки, број младих: један.

Исхрана: Инсекти, нарочито из фамилије Carabidae.

Станиште: Зимска склоништа: подземна, летња: у дупљама дрвећа, лови у шуми.

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Muscardinidae*

Народни назив: обични пух

Енглески назив: Fat dormouse

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 12-20 cm, дужина репа 11-19 cm, тежина до 250 грама.

Репродукција: Број окота: 1 годишње, величина окота: 1-11 младунаца.

Исхрана: Семење, лишће, пупољци, коштуњави плодови, бобице, сочни плодови, повремено инсекти, чак и ситне птице.

Станиште: Листопадне шуме, баште, воћњаци. Широко распрострањена врста у целој Србији.

Neomys anomalus

413

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Soricidae*

Народни назив: мочварна ровчица

Енглески назив: water shrew

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 7-10 cm, дужина репа 4-6 cm, тежина 9-16 g.

Репродукција: Пари се од маја до октобра, више окота годишње, величина окота: 4-12 младунаца.

Исхрана: Водени бескичмењаци.

Станиште: Живи поред река и језера брдско-планинског појаса. Код нас је широко распрострањена врста.

Neomys fodiens

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Soricidae*

Народни назив: водена ровчица

Енглески назив: Water shrew

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 67-96 mm, дужина 45-77 mm, тежина 12-18 g.

Репродукција: Пари се од априла до септембра, број окота: 1-2 годишње, величина окота: 3-15 младунаца.

Исхрана: Рачићи, ларве водених инсеката, пуноглавци, ситна риба, на копну црви, бубе, бескичмењаци.

Станиште: У близини воде, на обалама брзих река и потока, у тршћацима око мочвара, рибњака. Широко распрострањена врста код нас.

Nyctalus leisleri

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Vespertilionidae*

Народни назив: мали ноћник

Енглески назив: Leisler' bat

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 50-70 mm, распон крила 260-320 mm, тежина 12-20 g.

Репродукција: Парење од августа до октобра, колоније: у касно пролеће, око 70 јединки, број младих: један.

Исхрана: Ноћни лептири, бубе, муве.

Станиште: Зимска склоништа: подземна, летња: шупља стабла, лови: у шумама, изнад водених површина.

Pipistrellus nathusii

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Vespertilionidae*

Народни назив: шумски слепи мишић

Енглески назив: Nathusios' pipistrelle

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 35-45 mm, распон крила 190-250 mm, тежина 3-8 g.

Репродукција: Парење: у јесен, колоније: у касно пролеће, број младих: један.

Исхрана: Комарци, муве, биљне ваши, ситни ноћни лептири.

Станиште: Шуме у близини воде, плавне шуме. Зимска склоништа у дрвећу.

Pitymys savii felteni

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Arvicolidae*

Народни назив: јужна подземна волухарица, (Савијева)

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 72-105 mm, дужина репа 21-35 mm, тежина 14-24 g.

Репродукција: Величина окота 2-4 младунца.

Исхрана: Хербивора.

Станиште: Ливаде, шуме, брдског и планинског појаса. Код нас живи само на југу земље.

Plecotus auritus

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Vespertilionidae*

Народни назив: смеђи дугоуши љиљак

Енглески назив: Brown long-eared bat

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 37-52 mm, распон крила 230-285 mm, тежина 6-12 g.

Репродукција: Парење: од октобра до априла, колоније: у касно пролеће, 10-20 (50) јединки, број младих: један.

Исхрана: Инсекти нарочито ноћни лептири укључујући губара и храстовог савијача.

Станиште: Листопадне и мешовите шуме. Зимска склоништа у шупљим стаблима.

Putorius (Mustela) eversmanni

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Mustelidae*

Народни назив: степски твор

Енглески назив: Polecat

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела са репом 55-70 cm, дужина репа 15 cm, висина до 15 cm, тежина 0,8-1,7 kg.

Репродукција: Број окота: 1 годишње, величина окота 4-7 младунаца.

Исхрана: Глодари и остали ситни сисари, птице, птичија јаја, жабе, змије, гуштери, рибе.

Станиште: Рубови шума, поља, шибљаци. У Србији северно од Саве и Дунава.

Sciurus vulgaris

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Sciuridae*

Народни назив: веверица

Енглески назив: Squirrel

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 16,5-24 cm. Дужина репа 14-20 cm, тежина 260-390 g.

Репродукција: Пари се од јануара до јула, број окота: 2-5 годишње, величина окота: 3-7 младунаца.

Исхрана: Семење четинара, разни плодови, гљиве, кора, инсекти, птичија јаја, младе птице.

Станиште: Лишћарске, четинарске, мешовите шуме, паркови. Широко распрострањена врста у Србији.

Sorex alpinus

421

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Soricidae*

Народни назив: планинска, (алпска) ровчица

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 60-75 mm, дужина репа 60-75 mm, тежина 6-11 g.

Репродукција: Парење од маја до октобра, број окота: 2-3 годишње, величина окота: 3-9, најчешће 5-6 младунаца.

Исхрана: Инсекти и ларве, црви, пужеви и остали бескичмењаци из земље.

Станиште: Планинске шуме: букве, букве и јеле, букве и смрче, такође и отворени каменити терени. Код нас је заступљена у западним и југозападним крајевима.

Sorex araneus

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Soricidae*

Народни назив: шумска ровчица

Енглески назив: Common shrew

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 50-80 cm, дужина репа 20-40 mm, тежина 5-14 g.

Репродукција: Пари се од априла до августа, број окота: 3-4 годишње, величина окота: 4-8 младунаца.

Исхрана: Пужеви, гуштери, инсекти, пауци, ређе млади мишеви и птице.

Станиште: Отворене влажне шуме, шибљаци, ливаде, мочваре, у планинама изнад границе шума. Широко распрострањена врста у целој Србији.

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Soricidae*

Народни назив: мала ровчица

Енглески назив: Pygmy shrew

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 40-60 mm, дужина репа 32-46 mm, тежина 3-6 g.

Репродукција: Пари се од априла до августа, број окота: 2 годишње, величина окота: 4-7 младунаца.

Исхрана: Ситни инсекти нарочито лисне ваши, пауци.

Станиште: Различита станишта добро покривена вегетацијом. Широко распрострањена врста.

Spalax leucodon

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Spalacidae*

Народни назив: слепо куче

Енглески назив: Lesser mole rat

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела до 22 cm, тежина до 400 g.

Репродукција: Парење у марту, број окота: 1 годишње, величина окота: 2-3 младунца.

Исхрана: Хербивора, подземни делови биљака, луковице, кртоле, ризоми.

Станиште: Отворена станишта, поља, вртови. Широко распрострањена у Србији.

Spermophilus citellus

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Sciuridae*

Народни назив: текуница

Енглески назив: Ground squirrel

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 20 cm, дужина репа 5-7 cm, тежина 200-400 g.

Репродукција: Број окота: 1-2 годишње, величина окота: 5-8 младунаца.

Исхрана: Семење, корење и изданци биљака, бескичмењаци.

Станиште: Отворени предели. Степе, отворене шуме, напуштене оранице, каменити предели. Нема је на влажним и воденим стаништима и у густим шумама. Код нас: на Старој планини, Власини, у целој Војводини.

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Talpidae*

Народни назив: обична кртица

Енглески назив: Mole

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина тела 150 mm, дужина репа 25-40 mm, тежина 70-130 g.

Репродукција: Број окота: 1-2 годишње, величина окота: 2-7 младунаца.

Исхрана: Бескичмењаци, нарочито црви.

Станиште: Пашњаци, ливаде, оранице, лишћарске шуме. Широко распрострањена врста у целој Србији.

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Ursidae*

Народни назив: Мрки медвед

Енглески назив: Brown bear

Основ заштите: CITES конвенција

Димензије: Мужјак: дужина до 250 cm, висина до 120 cm, тежина до 350 kg. Женка: дужина до 200 cm, висина до 100 cm, тежина до 270 kg.

Репродукција: Парење: од маја до јула, број окота: 1 сваке друге године, величина окота: 2-3 младунца, млади самостални после 1,5-2 године, полно зрели у 3. или 4. години.

Исхрана: Углавном биљојед, понекад веће животиње. Зеља-сте биљке, бобице, разни плодови, корење, мед, ситни сисари, мрави, болесна дивљач, стрвине, домаће животиње.

Станиште: Код нас живи на Тари, Голији, Златибору, Златару, Мокрој гори и источној Србији.

Vormela peregusna

Класа: *Mammalia*

Фамилија: *Mustelidae*

Народни назив: шарени твор

Енглески назив: Marbled polecat

Основ заштите: Уредба о заштити природних реткости

Димензије: Дужина 29-35 cm, тежина 300-600 g. Мужјак је крупнији од женке.

Репродукција: Пари се од марта до јуна, број окота 1 годишње, величина окота: 4-8 младунаца.

Исхрана: Ситни глодари, гуштери, инсекти, птице.

Станиште: Живи у пустињама, полупустињама, степама, сувим кршевитим пределима брдског региона. Код нас заступљен у источним и југозападним крајевима.

**СПИСАК ВРСТА КОЈЕ СЕ
НАЛАЗЕ НА СПИСКУ УРЕД-
БЕ О ЗАШТИТИ ПРИРОД-
НИХ РЕТКОСТИ И (ИЛИ) НА
СПИСКУ CITES КОНВЕН-
ЦИЈЕ, А НИСУ ОПИСАНЕ У
ВОДИЧУ**

Списак врста флоре које се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости и (или) на списку CITES конвенције, а нису описане у водичу:

Латински назив:	Народни назив:
Achillea alexandri-regis Bornm. & Rudski	хајдучка трава краља Александра
Aconitum anthora L.	налеп, једић
Aconitum variegatum L. subsp. nassutum	једић
Adiantum capillus veneris L.	госпина коса, девојачка коса
Aldrovanda vesiculosa L.	алдрованда
Allium atropurpureum Waldst. & Kit.	пурпурноцрни лук
Althaea vranjensis Diklic & Nikolic	врањски слез
Androsace elongata L.	издужена мужица
Androsace maxima L.	мужица
Artemisia pancicii (Janka) Ronninger	Панчићев пелен
Astragalus dasyanthus Pall.	вунасти козинац
Astragalus excapus L.	безстабови козинац
Bassia sedoides (Pallas) Ascherson	базија
Blacksonia perfoliata (L.) Huds, subsp. serotina (Roch & Vollm)	саланчић
Bulbocodium versicolor (Ker-Gawler) Spreng.	шафрањика
Bupleurum pachnospermum Pančić	прорашаљка

<i>Cachrys alpina</i> Bieb	кахрис
<i>Cardamine glandulifera</i> O. Schvarz	жлездаста режуха
<i>Cardamine waldsteinii</i> Dyer	Валдштајнова режуха, савсак режуха
<i>Cephalaria flava</i> (Sibith. & Sm). Szabo	жути праскоч
<i>Chamaecytisus purpureus</i> (Scop.) Link	пурпурна зановет
<i>Cirsium brachycephalum</i> Juratzka	слатинска паламида
<i>Cirsium heterotrichum</i> Pančić	Панчићева паламида
<i>Crambe tataria</i> Sebeok	дивљи карфиол, татарско зеље
<i>Crataegus heldreichii</i> Boiss.	Хелдрајхов глог
<i>Cyperus longus</i> L.	пероњика
<i>Cyperus pannonicus</i> Jacq.	панонски слатински шиљ
<i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soó	тресавски каћун
<i>Dactylorhiza saccifera</i> (Brongn.) Soó	
<i>Dactylorhiza sulphurea</i> (Link) Franco <i>pseudosambucina</i> (Ten.) Franco	
<i>Dianthus serotinus</i> Waldst & Kit.	дивљи каранфил
<i>Dianthus trifasciculatus</i> subsp. <i>trifasciculatus</i> Kit.	троцветни каранфил
<i>Dioscorea balcanica</i> Košanin	балканска диоскореа
<i>Fibigia clypeata</i> (L.) Medicus	сиједац
<i>Fraxinus pallisae</i> Willmott	длакави пољски јасен

<i>Galium kitaibelianum</i> Shultes & Schultes fil.	Китајбелов брочац
<i>Genista nissana</i> S. Petrović	нишка жутиловка
<i>Glycyrrhiza glandulifera</i> Waldst. & Kit.	слатка трава
<i>Goniolimon collinum</i> (Gris.)	вражемил
<i>Gymnadenia odoratissima</i> (L.) L. C. M. Richard	миришљави врањак
<i>Gypsophila arenaria</i> Waldst & Kit.	пешчарски шлајер
<i>Helychrisum arenarium</i> (L.) Moench	пешчарско смиље
<i>Hypericum inberbe</i> Sibth. & Sm.	пољски кукурик
<i>Iris aphylla</i> L.	безлисна перуника
<i>Iris arenaria</i> Wald & Kit	пешчарска перуника
<i>Iris spuria</i> L.	закржљала перуника
<i>Knautia pancicii</i> Szabo	Панчићева удобчица
<i>Lathyrus pancicii</i> (Jur. & Adam.)	Панчићев грахор
<i>Lepidium cartilagineum</i> subsp. <i>crassifolium</i> (Walst. & Kit.) Thll	слатинска гроница, панонска гроница
<i>Leucorchis friwaldii</i> (Hampe) Chult.	Фривалдијев врањак
<i>Limodorum abortivum</i> (L.) Swartz abortivum	остружница
<i>Lycopodium annotinum</i> L.	лањска пречица
<i>Lysimachia atropurpurea</i> L.	црвени противак
<i>Malus florentina</i> (Zuccagni) C. K. Schneider	фирентинска јабука

Marsilea quadrofolia L.	четворолисна водена папрат, разноротка
Matteucia struthiopteris (L.) Tod.	нојева папрат
Moltkia doerfleri Wettst.	Дерфлерово ласњице
Ophrys cornuta Steven	мачково ухо
Ophrys fuciflora (F. W. Schmidt) Moench	
Ophrys fuciflora subsp. fuciflora (F.W.Schnidt) Moench	пчелица, мачково ухо
Ophrys lutea (Gouan) Cav.	мала, жута пчелица
Ophrys lutea (Gouan) Cav. subsp. minor (Tod.) O. Danesch & E.	мала жута пчелица
Orchis italica Poir.	
Orchis lactea Poir.	
Orchis militaris L.	каћун
Orchis pallens L.	каћунак жути, јелењак
Orchis papilionacea L.	каћунак црвени
Orchis spitzelii Sauter ex Koch	шпицелов каћунак
Orchis tridentata Scop.	каћунак мали
Orchis tridentata Scop. subsp. commutata (Tod.) Nyman	
Orchis ustulata L.	каћунак медени
Oxythropsis pilosa (L.) DC.	маљави козинац
Paeonia mascula (L.) Miller	мушки божур
Paeonia officinalis L. subsp. banatica (Rochel) Soo	банатски божур
Pedicularis palustris L.	барски ушљивац
Peganum harmala L.	зрнеш, горска рута

<i>Phlomis tuberosa</i> L.	кртоласта гостанка
<i>Pilularia globulifera</i> L.	лоптарка
<i>Pinguicula hirtiflora</i> Ten.	месница, дебељача
<i>Pyrola rotundifolia</i> L.	округлолисна крушчица
<i>Plantago schwarzenbergiana</i> Schr.	Шварценбергова боквица
<i>Plumbago europaea</i> L.	блитвина, врањемил
<i>Podocytisus caramanicus</i> Boiss & Held.	зајчика
<i>Potentilla palustris</i> (L.) Scop.	барски петолист
<i>Pseudorchis albida</i> (L.) A. & D. Löve	
<i>Gymnadenia frivaldii</i> (Hampe ex Griseb.)	
<i>Pulsatilla montana</i> (Hoppe) RChb.	планинска саса
<i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Miller	ливадска саса
<i>Ranunculus ophioglossifolius</i> Vill.	змијски љутић
<i>Rhinanthus borbasii</i> (Doerfler) Soo	Борбашев шушкавац
<i>Rindera umbellata</i> (Waldst & Kit.) Bunge	шерпет
<i>Ruta graveolens</i> L.	рута
<i>Salicornia europea</i> L.	солњача, цаклењача
<i>Salsola soda</i> L.	солњача
<i>Salvia austriaca</i> Jacq.	памук трава
<i>Salvia nutans</i> L.	савијена жалфија
<i>Senecio umbrosus</i> Waldst. & Kit.	жабља трава

<i>Seseli hippomarathrum</i> Jacq.	девесиље
<i>Silene echinata</i> Otth	чекињасти пуцавац
<i>Silene multiflora</i> (Waldst & Kit.) Pers.	многоцветни пуцавац
<i>Silene nikolicii</i> (T. Wraber) Stevanović & Niketić	Николићев пуцавац
<i>Silene viscosa</i> (L.) Pers	лепљиви пуцавац
<i>Soldanella dimonieii</i> Vierh.	Димонијева пасвица
<i>Spiranthes aestivalis</i> (Lam.) Rish	засучак летњи
<i>Spiranthes aestivalis</i> (Poiret) L. C. M. Richard	засучак
<i>Spiranthes spiralis</i> (L.) Chevall.	засучак
<i>Stachys milanii</i> S. Petrović	Миланов чистац
<i>Stachys serbica</i> Pančić	српски чистац
<i>Sternbergia colchiciflora</i> Waldst. & Kit.	бабалушка
<i>Sternbergia lutea</i> (L.) Ker-Gawler ex Sprengel	жута лужарка
<i>Sueda pannonica</i> G. Beck	панонска јурчица, панонска су-еда
<i>Thelypteris limbosperma</i> (All.) H. P. Fuchs	горска папрат
<i>Trapa annosa</i> M. Janković	моравски орашак
<i>Trapa brevicarpa</i> M. Janković	краткорози орашак
<i>Trapa longicarpa</i> M. Janković	дугорози орашак
<i>Traunsteinera globosa</i> (L.) Reichenb.	
<i>Triglochin maritima</i> L.	морски трозубац
<i>Tulipa hungarica</i> Borbas	ђердапска лала

Tulipa scardica Bornm.	шарпланинска лала
Umbilicus erectus DC.	пупкавица

Списак врста инсеката које се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости и (или) на списку CITES конвенције, а нису описане у водичу:

Латински назив	
Ascalaphus macaronius	
Carterocephalus palaemon	
Heteropterus morpheus	
Leucorrhinia dubia	
Leucorrhinia pectoralis	
Myrmeca rufa	
Onthophagus turacatus	
Osmoderma eremita	
Palparis libelluloides	
Proceeras gigas	

Списак врста риба које се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости и (или) на списку CITES конвенције, а нису описане у водичу:

Латински назив	Народни назив
Acipenser sturio	атлантска јесетра
Alosa pontica	
Cobitis aurata	балкански вијун

Списак врста херпетофауне које се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости и (или) на списку CITES конвенције, а нису описане у водичу:

Латински назив	Народни назив
Algyroides nigropunctatus	љускави гуштер
Bombina bombina	црвенотрби мукач
Pelobates syriacus	балканска чешњарка
Podarcis erhardii	македонски гуштер
Rana arvalis	мочварна жаба
Salamandra atra	црни даждевњак
Testudo graeca	грчка корњача
Triturus carnifex	Италијански крестасти мрмољак
Triturus dobrogicus	Велики дунавски мрмољак
Triturus karelinii	Јужни крестасти мрмољак
Vipera ursinii	шарган, планински шарган

Списак врста птица које се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости и (или) на списку CITES конвенције, а нису описане у водичу:

Врста	Народни назив
Acanthis flamea	северна јурчица
Acrocephalus melanopogon	шеварски црвчић
Acrocephalus paludicola	степски трстењак
Anser brachyrhynchos	краткокљуна гуска
Anser erythropus	мала лисаста гуска
Anthropoides virgo	мали ждрал
Aquila rapax	степски орао
Branta bernicola	гриваста гуска
Branta leucopsis	белолика гуска
Bubulcus ibis	чапља говедарка, египатска жута чапља
Calandrella cinerea	краткопрста шева
Calandrella rufescens	степска шева
Calidris canatus	велика прутка
Calidris ferruginea	кривокљуна прутка
Calidris temminckii	мала прутка
Casmerodius albus (Ghana)	велика бела чапља
Certhia familiaris	краткокљуну пузић
Circus macrourus	степска еја
Circus pygargus	еја ливадарка
Cisticola juncidis	широкорепа цврчић
Clamator glandarius	ћубаста кукавица
Columba oenas	голуб дупљаш
Cygnus bewickii	црноклјуни лабуд

<i>Dryocopus lilfordi</i>	белолеша детлић
<i>Falco naumanni</i>	белонока ветрушка
<i>Ficedula semitorquata</i>	источна шарена мухарица
<i>Gavia adamsii</i>	белокљуни гњурац
<i>Gavia immer</i>	велики гњурац
<i>Gelochelidon nilotica</i>	дебелокљуна чигра
<i>Gypaetus barbatus</i>	орао брадан, брадан
<i>Hieraaetus fasciatus</i>	пругасти орао, планински орао
<i>Hippolais olivetorum</i>	вољић маслинар
<i>Lanius nubicus</i>	дугорепи сврчак
<i>Limicola falcinellus</i>	пљоснокљуна прутка
<i>Limosa lapponica</i>	северна муљача
<i>Locustella luscinioides</i>	обични цврчић
<i>Locustella naevia</i>	цврчић трскар
<i>Marmaronetta angustirostris</i>	патка мраморка
<i>Melanitta nigra</i>	црни турпан
<i>Melanocorypha leucoptera</i>	белокрила велика шева
<i>Numenius tenuirostris</i>	танкокљуна царска шљука
<i>Nyctea scandiaca</i>	снежна сова
<i>Passer hispaniolensis</i>	шпански врабац
<i>Petronia petronia</i>	врабац камењар
<i>Phoenicopus ruber</i>	пламенац
<i>Pluvialis squatarola</i>	сребрни жалар
<i>Porzana parva</i>	мали барски петлић
<i>Porzana pusilla</i>	патуљаста барски петлић
<i>Rissa tridactyla</i>	тропрсти галеб
<i>Stercorarius longicaudus</i>	дугорепи поморник

<i>Stercorarius parasiticus</i>	грабљиви поморник
<i>Stercorarius pomarinus</i>	поморник
<i>Stercorarius skua</i>	велики поморник
<i>Sterna paradisaea</i>	дугорепа чигра
<i>Sterna sandvicensis</i>	ћубаста чигра
<i>Sturnia ulula</i>	сова јастребача
<i>Sylvia cantillans</i>	грмуша црвенвољка
<i>Sylvia hortensis</i>	грмуша смокварица

Списак врста сисара који се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости, и (или) на списку CITES конвенције, а нису описани у водичу:

Латински назив	Народни назив
Apodemus microps (uralensis)	степски миш
Apodemus mystacinus	кршки миш
Dinaromys bogdanovi	кршка, динарска волухарица
Eptesicus nilssonii	северни љиљак
Microtus agrestis	ливадска волухарица
Microtus guentheri	Гинтерова волухарица
Microtus rossiameridionalis	јужна пољска волухарица
Miniopterus schreibersii	дугокрили љиљак
Mus domesticus	метохијски кућни миш
Mus hortulanus (spicilegus)	метохијски хумкаш
Mustela lutreola	видрица
Myotis bechsteinii	дугоухи вечерњак
Myotis capaccinii	дугопрсти вечерњак
Myotis dasycneme	барски вечерњак
Myotis emarginatus	шиљоухи вечерњак
Myotis mystacinus, s. Lato	мали бркати вечерњак
Myotis nattereri	ресасти вечерњак
Myotis oxygnatys	оштроухи љиљак
Nyctalus lasiopterus	џиновски љиљак
Nyctalus noctula	средњи ноћник
Pipistrellus pipistrellus	мали слепи мишић
Pitymys multiplex	велика волухарица
Plecotus austriacus	сиви дугоухи љиљак

<i>Barbastella barbastellus</i>	широкоухи љиљак
<i>Sicista subtilis</i>	скочимиш
<i>Talpa caeca</i>	слепа кртица
<i>Talpa romana</i>	шарпланинска кртица
<i>Vespertilio murinus</i>	двобојни вечерњак

Списак врста бескичмењака који се налазе на списку Уредбе о заштити природних реткости и (или) на списку CITES конвенције, а нису описани у водичу:

Класа	Фамилија	Врста	Народни назив
Crustacea	Astacidae	Astacus astacus	речни рак
Molusca	Clausiliidae	Balea perversa	вретенца
Araneidae	Asauridae	Dolomedes plantarius	
Agnatha	Petromyzonidae	Eudontomyzon danfordi	
Clitellata	Hirudinidae	Hirudo medicinalis	медицинска пијавица
Molusca	Planorbidae	Segmentina nitida	барски пуж
Molusca	Unionidae	Unio crassus	речна шкољка
Molusca	Vaertiginidae	Vertigo angustior	

ЛИТЕРАТУРА:

ШИЛИЋ, Ч. (1990): Шумске зељасте биљке, IP „Svjetlost“ – Завод за уџбенике и наставна средства, Сарајево, - Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.

ЛАКУШИЋ, Р. (1982): Планинске биљке, „Svjetlost“ – Завод за уџбенике и наставна средства, Сарајево.

ЈОСИФОВИЋ, М. (1970-1986): Флора СР Србије, САНУ, Београд, I-X.

ЈОВАНОВИЋ, Б. (1985): Дендрологија, Шумарски факултет, Београд.

СИМОНОВИЋ, П. (2006): Рибе Србије, NNK Internacional, Биолошки факултет, Београд.

STERRY, P. (2006): illustrated guide to birds of Britain & Europe, AA Publishing.

СТАНКОВИЋ, С. (1991): Велика илустрована енциклопедија ловства, ДИП ГРАЂЕВИНСКА КЊИГА, Београд,

СТЕВАНОВИЋ, В. (1999): Црвена књига флоре Србије, Министарство за заштиту животне средине, Биолошки факултет Универзитета у Београду, Завод за заштиту природе Републике Србије, Београд.

PETROV, B.: Mammals of Yugoslavia-Insectivores and Rodents, Природњачки музеј, Београд.

Студија заштите Парка природе „Стара планина“, Завод за заштиту природе Србије, Београд, 2003.

Студија заштите Парка природе „Голија“, Завод за заштиту природе Србије, Београд, 2000.

Студија заштите Парка природе „Златибор“, Завод за заштиту природе Србије, Београд, 2005.

Студија заштите Предела изузетних одлика „Власина“, Завод за заштиту природе Србије, Београд, 2004.

Студија заштите Предела изузетних одлика „Авала“, Завод за заштиту природе Србије, Београд, 2004.

Студија заштите Предела изузетних одлика „Космај“, Завод за заштиту природе Србије, Београд, 2004.

Студија заштите Предела изузетних одлика „Радан“, Завод за заштиту природе Србије, Београд, 2002.

Студија заштите Специјалног резервата природе „Увац“, Завод за заштиту природе Србије, Београд, 2004.

Студија заштите Специјалног резервата природе „Јерма“, Завод за зашти-

ту природе Србије, Београд, 2005.

Студија заштите Специјалног резервата природе „Клисура реке Милешевке“, Завод за заштиту природе Србије, Београд, 2005.

Студија заштите Споменика природе „Лазарев кањон“, Завод за заштиту природе Србије, Београд, 2005.

<http://www.balcanica.org>

<http://faunaeuropa.org>

<http://iucn.org>

<http://arkive.org>

<http://bats.org.uk>

<http://animaldiversity.ummz.umich.edu/site/index.html>

ФОТОДОКУМЕНТАЦИЈА:

Завод за заштиту природе Републике Србије.

Драгиша Савић www.naturefg.com (сл. флоре бр. 6, 37, 48, 101, 81, 84, 86, 101)

www.biolib.cz/

www.hi.is/

www.cerambyx.uochb.cz

www.fotonatura.org/

www.natura.org/sites_nni.html

www.espacionatural.com

www.naturfoto.cz/

www.maudoc.com/maudocbirding/

www.naturspesialisten.no/index.php?

www.pbase.com

www.flickr.com

www.hlasek.com

<http://photo.net/>

www.wikipedia.org/

<http://arkive.org>

Издавач

**Душко Полић, дипл.инж.шум.,
генерални директор**

Србијашуме

Јавно предузеће за газдовање шумама

„Србијашуме“ Београд

Булевар Михајла Пупина 113

11 070 Нови Београд

Телефон 011/311-50-27

011/311-50-28

Факс 011/311-50-29

www.srbijasume.rs

info@srbijasume.rs

Главни и одговорни уредник

Вељко Стојсављевић, дипл.инж.шум.

Аутор публикације

Гордана Јанчић, дипл.инж.шум.

Љиљана Вамовић, дипл.инж.шум.

Стручни рецензент

Др Предраг Алексић, дипл.инж.шум.

Аутори фотографија

Фото документација ЈП „Србијашуме“

Завод за заштиту природе Србије

Лектор и коректор

Градимиr Станић

Припрема и штампа

„Скeнер Студио Лaзић“, Београд

Тираж

500 комада

